

Ден Маккол

НЕЗГРАБА ДЖЕК

Роман

Мал. Петра Ткаченка

Коли тата питають про секрет його успіху з дітьми, він завжди відповідає: «Річ у тім, що вони вважають мене одним із своїх».

Серед дорослих скільки завгодно таких, що, скажімо, вони граються з тобою, а ти знаєш точно: насправді вони б радше зайнялися чимось іншим. Але тато — він наче забув подорослішати. Ось чому він був таке чудо у своєму телевізійному шоу під назвою «Дитяча всячина». Він і тепер ще чудо, але вже не такий, як раніш. Усі це бачать. А причина ось яка: колись він сказав: «Усе, чого я хочу від життя, то це залишатися вдома, і спати з моєю дружиною, і гратися зі своїми хлопчиками». Ну, він і досі може гратися з Джоном-молодшим (цебто зі мною, Джеком, Незграбою Джеком) і з моїм трирічним братиком Діланом, але йому вже ніколи не доведеться спати з моєю мамою, бо вона померла минулої зими. І на той час вони вже з рік, як розлучилися — не розірвали шлюбу, а просто розлучилися. І тепер, щоб не їздити з одного дому в другий — у Сірак'юсі, штат Нью-Йорк,— тато, Ділан і я оселились у цьому будинку в Окленді, Каліфорнія.

Коли у мами з татом тільки-но почалися незгоди — ще в Сірак'юсі,— я винував себе і, звичайно, Ділана, бо ж їхні сутички виникали здебільшого через нас, але тато розтлумачив мені, що діти завжди винувають себе, коли їхні батьки не миряться. Це нормальна реакція. І все ж таки в Сірак'юсі я часто мав зуба на Ділана, коли бачив, що вони сваряться через нього, хоча й знав, що ніхто з нас у цьому не ви-

«Незграба Джек» — не перша книжка Дена Макколя (нар. 1940), але можна з певністю сказати, що ввійшов він у сучасну американську літературу саме нею. На час появи цього роману (1974) його автор, скромний університетський викладач, мав у своєму творчому доробку лише літературознавчу розвідку про відомого негритянського письменника Річарда Райта і одну книжку художньої прози — «Людина каже так», — що лишилася майже непомічена широкою читацькою громадськістю. Зате роман «Незграба Джек» не загубився в потоці літературної продукції і одразу ж по виході в світ дістав схвальні відгуки, зокрема таких визначних майстрів американської прози, як Вільям Сароян і Теннесі Вільямс.

Напевне, уважному читачеві з перших же сторінок впаде в око деяка подібність цього роману до добре відомої в нашій країні книжки Дж. Д. Селінджера «Ловець у житі». Справді, в цих двох творах є чимало спільного, але це аж ніяк не свідчить про «вторинність» чи «наслідувальність» роману Маккола. Власне, обидва письменники використовують далеко не новий у літературі прийом зображення навколишньої дійсності через сприйняття дитини, підлітка. Ця традиція, закладена в американській літературі ще славновісними «Пригодами Гекльберрі Фінна» Марка Твена, знайшла свій розвиток і в творах таких відомих письменників, як Трумен Капот («Лугова арфа»), Харпер Лі («Убити пересмішника...»), Джек Керуак («Малий П'єк») та ін.

нен. Так само ніхто не був винен, що мама померла — хіба що вона сама, бо її знайшли о третій годині ночі на скрижанілому шосе. Але відтоді я ніяк не можу позбутися нічних кошмарів. І тато теж. Іноді я прокидаюся, зрошений зимним потом, і коли сходжу наниз випити склянку молока, тато вже там. Або навпаки. Ми тоді поговоримо трохи чи просто посидимо біля обіднього столу. Він вип'є бренді чи кави, або й того й того. Ми дивимосся, як за вікнами сіріє, і чуємо, коли в щілину для пошти падає газета «Кронікл».

Треба якось жити, треба тримати себе в руках... У тата є робота. В Сірак'юсі він виступав по сорок четвертому телеканалу, а тут, в Окленді,— по другому. Раз чи двічі він возив мене з собою на студію, але мене вже не беруть до участі в шоу, як колись. Власне, тепер тато навіть не має свого особистого шоу, він тут щось на зразок Церемоній *монстра* у передачах «жаховиках». Правда, у нього ще є програма на радіо, вона теж зветься «Дитяча всячина», і я навіть одного разу брав участь у ній — у рекламній передачі про нортріджські хлібці. Ми записували її на плівку вдома, і Ділан також зіграв свою роль: в останню мить він викукує на все горло: «Іще хлібця!» Іноді тато вертається зі студії ледь живий, бо його весь час мучать думки про заробіток, про те, що він сам-один мусить виховувати своїх хлопчиків, та й узагалі про наше важке становище; а ще він тужить за мамою. Він дуже самотній. Забагато курить усякого зілля, навіть почав пити на самоті. Якось уночі я зійшов наниз і побачив, що він лежить на канапі й плаче, посправжньому плаче уві сні, і це було зовсім кепсько, бо в Ділана якраз підскочила температура, до тридцяти дев'ятох з половиною градусів. Він застудився несподівано, ми з татом про це навіть не знали — просто повезли його на черговий профілактичний огляд, а медсестра як гляне, та як зарепетує, мов навіжен: «У дитини гарячка! Сорок градусів!» Тата це геть приголомшило: ми ж бо згадали, як учора ввечері Ділан чогось лежав на канапі, і такий млявий, а це на нього зовсім не схоже. Ми так і не навчилися розпізнавати в нього гарячку, а температуру йому ніколи не міряли, відколи тато ще багато тижнів тому розбив

Слід відзначити й те, що романи Селінджера і Маккола розділяє досить солідна часова дистанція — понад двадцять років. І якщо про героя «Ловця у житті», Холдена Колфілда, можна говорити як про типового американського підлітка кінця 40-х — початку 50-х років, то Незграба Джек — це сьогоденний американський школяр. Він на чотири роки молодший за свого літературного попередника, проте своєю розвиненістю, спостережливістю і здатністю мислити анітрохи не поступається Холдену (явний наслідок так званої акселерації, про яку так багато нині говорять).

Разом з героєм твору читач стане свідком і учасником драматичних подій, що відбулися протягом кількох тижнів у невеликій сім'ї типового «середнього американця» — другорядного телевізійного актора Джона Лірі. І, напевне, повз увагу читача цього роману не пройдуть численні прикмети сучасної американської дійсності: і відгомін ганебної війни США у В'єтнамі, і каламутний потік фільмів жахів, що заповнили телеекрани, і поширення порнографії та наркоманії, зокрема серед школярів, і гнітюча атмосфера насильства. І хоч це тільки окремі деталі в художній канві твору, але деталі дуже промовисті.

Серед творів американської літератури останніх років роман Дена Маккола привертає увагу своєю виразною гуманістичною спрямованістю, правдивим, реалістичним підходом до зображення дійсності і безперечними художніми якостями.

термометр. Він тоді вислизнув у тата з рук і розбився на тисячу скалок. Я знаю, у лікарському кабінеті він počував себе геть паршивим батьком, але як я міг його втішити? Не міг же я сказати: «Не побивайся, ти не такий уже паршивий батько!» А крім того, Ділан одужав уже через два дні.

Думка переїхати сюди, напевне, виникла в тата тому, що він хотів утекти від болісних спогадів. Але його вабило сюди, до Затоки, ще й з інших причин. Одна з них — татові знайомства. Вони навіть обговорювали це з мамою, перед тим як розлучитися, та й раніше. Тато навчався у коледжі в Сан-Франціско, на факультеті театру і теле-радіо. Я розмовляв з одним із його колишніх викладачів на вечірці, яку тато влаштував по приїзді. Правда, розмова відбувалася, коли я підійшов з татею і пропонував нові напої, і то була не найкраща нагода похизуватися своєю дотепністю. Я, власне, лише підігравав татові. А він, збуджений, у своїй улюбленій квітчастій сорочці, в помаранчевих джинсах-кльош і розкішних черевиках виглядав трошечки театральнo. Я знаю, того вечора він грав роль, але без цього іноді не можна. Особливо в наш час.

Будинок, який ми нїяняли, вважають поганим. А насправді він гарний. Тато назвав його «Рожеве ікло», бо він високий (три поверхи), вузький, рожевий і старий. Чоловік, що збудував його собі у 1921 році, був архітектор, і він обладнав будинок цілою «Системою Ніжної Турботливості» (СНТ) — бо його дружина була паралізована, не могла ходити, отож він і зробив задля неї що міг. Наприклад, у всіх кімнатах є дзвоники — такі, як на вхідних дверях, — щоб вона у будь-яку мить могла підкотитися й подати сигнал. Коли ми втрьох граємо в свої вечірні ігри з кишеньковим ліхтариком, хтось із нас обов'язково калатає у дзвоник або й усі троє — я, скажімо, сиджу десь у підвалі, тато шастає повсюди з ліхтариком (світло вимкнене, і скрізь — темрява, хоч в око стрель), а Ділан ховається в шафі у своїй спальні. Ділан насправді не розуміє, в чім суть гри, і як ви, скажімо, покличете: «А де-е-е наш Ділан?» — то він і запищить у відповідь: «У шафі!».

Надвечір, після школи, перед обідом, ми влаштовуємо всякі ігрища й надворі — з сусідськими дітлахами. Вони не дадуть татові й хвилячки спокою. А він, коли грається з дітьми, просто губить голову. І хоч декого це, може, й здивує, але тепер, після всього пережитого, він віддається цьому більше, ніж будь-коли. Неначе то його обов'язок. Мабуть, я єдиний, хто знає, чого це йому коштує, бо я бачу його потім і міг би чимало розповісти, як він виснажує себе в тих розвагах. А для решти пацанви він — просто Суперчудило. Щодня приходять десь опів на п'яту й питають: «А коли вийде монстр?» Інколи тато натягає свою телевізійну личину, наприклад, виходить під улюбленою машкарою Царя Спаржі і ганяється за малечою. Місіс Фестінджер, Едвардова мати, якось зупинила нас на вулиці й запитала в тата: «Звідки у вас ця дивовижна влада над дітьми?» Здається, тато хотів сказати те, що завжди каже в таких випадках, — мовляв, він «один із них», — але цього разу відповів: «Бачите, я бездоганий монстр». І це правда. Він бігає по колі, як заведений, і реве: «Дитятинки мені, дитятинки!» — а обличчя в нього зелено-синє, усі регочуть і тремтять від страху. Татів голос звучить глухо, наче з-під землі: «Дитятинки! Дитятинки!» А тоді він кричить: «Ви, задрипанці, ви, босяки! Я вас підвішу за пальці!» Едвард — він трохи дефективний та ще й рябий — одного разу й справді ненадов-

го сам підвісив себе за пальці, на стовпі. А потім тато раптом зупиниться, стане зовсім спокійний і каже: «Ану подивимось на це як дорослі люди. Я ніде не бачу тут монстрів. Монстр з'являється лише тоді, як небо світитись металічним блиском». І в ту мить тато стає, як і всі дорослі, млявий і знуджений. Аж поки хтось вигукне: «Дивіться, що це? Там, угорі, літак, ні, вертоліт!» А тато відповість: «Де? Я нічого не бачу»,— і застигне на хвилю, а потому повернеться неквапом і поволі, як старий Ларрі Телбот, почне обертатись у вовкулаку, а ми усі — врозтіч. Хтось ненароком збиває з ніг Ділана, і гра припиняється, поки тато обцілює його, де болить, і втирає сльози.

А от справжнє лихо — то це собаки. Сімейство Кармайклів, чий будинок стоїть позад нас, вікнами на іншу вулицю, тримає доберман-пінчерів, мало не з десяток здоровенних псів, і ті гасають скрізь, як скажені, шкірять зуби, гарчать, виють і гавкають. Багато хто ремствує, але ж це — не комерція, не бізнес, як-от розплідник, це просто їхнє хоббі, і що тут вдієш? А для нас — велика прикрість, бо наше задне подвір'я — це ідеальна арена для монстрівських ігрищ, воно переходить у косогір завширшки ярдів двадцять, і там ось уже багато років справжнє пустирище, дерева геть-чисто обліплені мохом, обвиті плющем,— вони, мов привиди, височіють над чагарями, що їх я називаю «вовча погибель». Повзати лабіринтами тунелів у тих перевитих плющем чагарях — чисто втіха, бо вони незаймані, мабуть, ще від 1921 року або ж від другої світової війни. Але тепер, тільки-но в нас дійде до справжнього *монстризму*, як у гру встрають оті пси. Якось один з них проліз крізь дірку в паркані, і наше щастя, що то було тільки шеня — йому нещодавно підрізали й наставили вуха, і вони, в лубках та бинтах, були схожі на маленькі футбольні ворота (навіть із поперечинкою!). Ділан раніше ніколи не боявся собак, а тепер боїться, він тоді аж заляк. Пси гавкають, навіть як нікого поблизу нема, мабуть, і на сонце теж. Через тих собак тато влаштовує монстрівські ігрища тільки на передньому дворі, а це вже якось не те. Ми з Діланом інколи тихенько граємось на косогорі, де є одне могутнє дерево, футів із п'ятдесят заввишки, геть замшіле. Величне таке дерево, і люди, що колись володіли цією садибою, спорудили на ньому хатку, до якої я частенько видався покурити татову сигарету з «травичкою»¹ (він їх не лічить).

Я хотів би сказати ще про одне. Тато завжди обертає це на жарт, але насправді воно не так. Річ у тім, що гра, яка починається з появою монстра, не завжди має щасливий кінець. Одного дня тато був добре під мухою і не дуже давав собі раду. Він спіткнувся, упав і розбив свої рожеві сонцезахисні окуляри, і тоді Кеті, Едвардова сестричка,— вона не дефективна,— сказала: «А від вас чимось тхне, і я знаю чим». Тато знітився і спитав: «Чим?» — а вона йому: «*Bicki!*» Тато зблід, повернувся й пішов у дім. Навіть я знаю: то було не віскі, то був джин. Того вечора тато блював після спагетті.

Тієї самої ночі мені наснився один із найстрашніших снів про маму. Нібито ми ще в старому домі у Сірак'юсі, і вона сидить на моєму ліжку опівночі, як бувало частенько, відгортає мені волосся з чола і каже: «Джеккі-Незграбо, ти завжди любитимеш свою маму? Завжди любитимеш?» І я прокинувся із зойком: «Та-а-ак!» Мама завжди боялася, що ми її недосить любимо. Просто неможливо було переконати її. На-

¹ Жаргонна назва марихуани — дуже поширеного у США наркотика.

віль похороні, коли я востаннє бачив маму, тільки одна думка гризла мій мозок — перекопати її... Я повинен, повинен щось зробити, і якось уві сні мені пощастило: мама була Спляча Красуня, і своїм поцілунком я зруйнував чари смерті. А найдужче крає мені душу в нічних мареннях ота проклятуша думка, що її можна виразити словами «от якби...» Я з радістю віддав би життя, щоб стало дійсністю і моє «от якби...» Я знаю, таке люди говорять часто, але я кажу це не для красивого слівця. Я так справді думаю.

Нещодавно я збагнув: на цьому світі кожен має свої жахливі проблеми. Якось, коли ми гралися в монстра, підійшла Декстєрова мати. Насправді вона — не мати Декстєрові, ми знаємо це, вона — його бабуся; справжні мати й батько Декстєра порвали між собою. І не тільки між собою, а й зі своїм сином, з усім на світі. Мама й тато не зробили цього навіть за своїх найгірших часів. Іноді, коли я думаю, що наше становище безнадійне, я згадую й про те, як живеться Декстєрові і що чекає його попереду. Його не любить ніхто, ніхто по-справжньому *не любить*... Його мати при своїй тямі не більш як чотири години на добу — ця його мати-бабуся, — а батько, — чи власне, його дід, — анітрохи не краший: тільки й того, що він якось іще тримається на роботі. Пілюлі та спиртне перетворили їх на мерців; вона мертва від світання до смерку, він — від смерку до світання. Тато каже, що вони належать до секти «алкоголиків-однолюбів».

Тому-то батьки з усієї вулиці не дозволяють своїм малим гратися на подвір'ї Мітчелів. Торік Едвард зламав там праву руку, а через місяць уже Кеті поламала собі ліву на задньому дворі. Дехто каже, ніби то просто випадковий збіг обставин, але містер Фестінджер, їхній батько (тато прозвав його Мак-Бевзь Землетрус, бо він чоловіча дужий і любить бавитися з пудовими гилями) мовив: «Коли вони обоє надягли ці гіпсові рукави, я подумав собі: «Так я й знав». Тут винен Декстєр, але зробив він це ненавмисне. Він же ніколи нічого не чує. Як ми граємо у софтбоул, то хоч що гукай йому, коли м'яча вкинуто у гру, — а він робить по-своєму, і завжди не те, що слід. Або мчить наосліп, аж поки вріжеться в паркан.

Так от, підійшла до нас місіс Мітчел, уся мов дерев'яна, хапаючись за стовпчики огорожі, щоб утриматись на ногах, і мовить до тата:

— Я до вас із добросусідським попередженням.

Тато перестав бути Царем Спаржею, і вони пішли до ганку, але я чув усю розмову, бо якраз ховався за блакитним пластиковим бейсеном, у якому ми цілісінкний серпень мало не на головах ходили. Я сидів на шланзі, а шланг був згорнутий кільцями, як змія. Місіс Мітчел говорила про Нормана — він і являє собою міжсусідську проблему. По ньому давно вже дурдін плаче. Він мешкає напроти нас у приземкуватому старому будинку. Тато каже, що ми живемо у «Рожевому Іклі», а Норман і К° (тобто його батьки) — у «Зеленому Кутньому». На Нормановій куртці ззаду написано: «Убивця вдень, коханець уночі». Коли тато зустрів Нормана вперше, то спитав у нього: «І встигаєте?» Норман — то абсолютне ледащо. Йому щось років із тридцять, і його можна б назвати білим піжоном, якби не той колір шкіри — сірий і сумний, як попіл згаслого вогнища. Він швендяє з ціпком, а в ціпку, якщо вірити сусідським пацанам, сховано стилет. Норман никає навколо нашого кварталу, мов невсипущий сторож. А щоранку о чверть на дев'яту, коли ми йдемо до школи, він має свій оранжевий «форд-сандерберд» моделі 1959 року, який завжди запарковано так, що ми можемо

підвести машину до нашого в'їзду, тільки спершу зупинившись напроти Мітчелів, далі позадкувавши аж до самого паркана «Зеленого Кутнього» і лише тоді заїхавши під свої ворота, а це звичайно виходить у тата тільки після двох-трьох спроб і кількох «до бісового батька!» та «паскудство!» Коли Норман має свого оранжевого «берда», хтось із малих, бува, жбурне у нього грудкою або й каменюкою, але якщо він поженеться за тобою, то це вже буде не наш монстризм — він за-просто може прибити. А втім, нам особисто Норман не завдав якихось великих прикрощів. Ми мали від нього тільки дві неприємності. Перша — це його здоровенний білий ссбака Шайєн, який щоранку гидить на нашому подвір'ї. А друга вийшла, коли він поранив собі ногу і тато мусив везти його до лікарні. Норман, певно, не має багато друзів, коли вже звернувся до нас — ми ж тільки-но оселилися і були тут іще чужаками. Він своєю клятою ногою геть закривавив золотистий килимець на передньому сидінні нашого «доджа», і ми так і не змогли вибавити пляму; тепер вона щоразу впадає в око і нагадує про ту халепу.

Ховаючись серед сміття біля ганку, я чув, як місіс Мітчел розповіла татові про нору витівку Нормана. Відтак вона почала до себе, щоб гепнутись там на підлогу, а може, деінде. Декстер з'їв у нас бутерброд із сиром, а тоді ї собі подався додому, ще й мене покликав, і я пішов, а зайшовши до них, остовпів з переляку, бо побачив на канапі мерця. То була вона. Декстер нахабно постукав її прямо в лоб суглобами пальців і гукнув:

— Угадай, хто прийшов до мене?

Вона не очуняла, лише ледь ворухнулася. Я почув, як нагорі автоматично увімкнувся магнітофон. Декстєрова вечірня казка. Я взагалі відчуваю, коли час забиратися; і я пішов.

Останнім часом мене не відпускає страх. З'явилася погана звичка: раз у раз вчувається, ніби хтось маленький і нещасний плаче десь далеко. То мама, хто ж іще. В нас багато фотографій, зроблених татом, і я знову й знову розглядаю їх, ті кадри щасливих днів. Ось я немовля, а ось Ділан немовля, ось відпочинок у штаті Мен, а ось цілий цикл знімків, на яких усі ми — одна Велика Щаслива Сім'я. І мамин портрет на закінчення коледжу, в золотій рамі. Я дивлюся й дивлюся, і вигадую всякі картини. Мені уявляється, як вони вперше зустрілись або каталися верхи (чого, мабуть, і не було ніколи). А потім, десь уже надвечір, коли за вікном нічого не видно крізь снігову завісу, мама каже: «Я повинна знову стати сама собою». Вона добре розуміла, що діється в домі, але не мала сили. І хай мені хто скаже, ніби вона не прагнула всім серцем зарадити цьому, — я ж бо знаю, як вона страждала. Але тієї ночі, коли померла, вона, напевно, збагнула, що нічого не здатна вдіяти. Мама не змогла побороти свого страху.

А от я намагаюся побороти свій. І давній, і нинішній. Новий страх опановує мене вже тут, у «Рожевому Іклі», — скажімо, коли я сам на другому поверсі, дивлюсь через вулицю і бачу Нормана, який сидить біля вікна, ніби замислений, і вистежує щось, видиме тільки йому. Він має рушницю, отож я намагаюсь триматися від нього подалі. Ділан зве Нормана «Велике Лихо». У Ділана розвинувся страх перед собаками й перед Норманом. Серед давніх пліток, що я почув про Нормана, була й така, ніби він якось причепив до бампера свого оранжевого «берда-59» плакат «Сегрегація навіки!», бо він ненавидить чорних. Це викликало велике незадоволення — не менше, як від доберманів. Якісь люди, напевно негри, розмалювали йому стіни та бетонні східці, і, хоча їх ста-

ранно витерли, написи можна розпізнати й досі, особливо знак, який тато назвав свастикою — то, мовляв, від нацистів. Тепер на Нормановім бампері інший плакат, він волає: «Уоллес!»¹, і дарма, бо того Уоллеса вже підстрелили. Які вже там вибори, коли його паралізувало! Так само й «берд-59» — теж стоїть нерухомий. У нашій околиці 99 процентів передвиборних плакатів і значків присвячено Макговернові, і лише два плакати «Ніксон!» (на двох автомобілях, що належать одній родині) та отой один «Уоллес!» нашого любого психа Нормана. Йому ненависне моє довге волосся.

Найдужче я боюся пізно ввечері, коли тато на студії. Спочатку я дивлюся його у рекламних вставках до «жаховиків», — отже, він у якийсь спосіб неначе вдома, ще й у натуральному кольорі, — а потім перемикаюся на «Пізнє-пізнє шоу», аж поки почую гуркіт татового «доджа», і тоді вже вимикаю наш новий «Зеніт» і пірнаю в постіль. Якось тато застукав мене, але не розсердився. Нянька, яку він найняв через агентство, Еліс — зовсім непутяща, і тепер він напитує когось іншого.

Тато дратується дуже рідко, а розлютитися й зовсім нездатний. Одного разу він розповів мені, як колись снідав у мексиканському ресторані на Телеграф-авеню в Берклі, і раптом побачив, що в графині немає води, отож поніс його до кухні й налив, а коли повернувся до столу, глядь — а там сидять оті вуличні хіпарі й доїдають рештки його сніданку. Тато зовсім не розсердився, він засміявся. Коли розповідав мені про свою пригоду, то майстерно передражнявав хіпарів: «О, дядечку, то ти не скінчив? Ну, вибачай, вибачай». Просто неможливо тата розлютити. Він у нас прихильник теорії «придушення емоцій». Іншого разу він зображував для нас монстра, а меткий чорний хлоп'як на ім'я Рей раптом визирнув із-за нашого жовтого «доджа» і крикнув: «Монстре, ти наївся лайна!» Тато посміхнувся, сказав: «І то правда!» — і обернувся, назираючи собі ще «дитятинки».

2

Ділан ходить до дитячого садка — «кіндерхауза», а я — до Підмонтської експериментальної школи, де, між іншим, регулярно дописую до «Шкільного Підмонтського Академічного Нахаби» («ШПАНИ»), бо хочу колись стати професіональним газетярем. Товариство тут хоч куди, але з однокласниками взаємини у мене якось не склалися, і я воджуся більше з малечею — ці мені мало в рота не заглядають, а що вже конкуренції ніякої, то напевне. Як ти новенький у гурті, та ще й сором'язливий, — слід вичекати. Одна дівчинка тут щиро переконана, що допінги, марихуану і ЛСД видобувають на Алясці. Не знаю, звідки вона це взяла. Я пишу для «ШПАНИ» серію дописів про різні пригоди у Гуакамолі, штат Нью-Мексіко, — місцині, де шаленів Тако Батс, а тато передруковує їх на своєму «Роялі». Він ушанував мене Вулицеровою веремією² — золотою зіркою, вишитою на голубій стрічці, яку я почепив собі на шию. А на додачу вручив мені ще й посвідчення «Спілки дочок власників мотелів».

¹ Один з расистських верховодів у США, колишній губернатор штату Алабама.

² Від «Пулітцерова премія» — найпочесніша нагорода в галузі літератури й журналістики у США.

Вчора ми грали у софтбол на вулиці, а Псих Норман сидів у заростях плюща на своєму приватному землеволодінні («Не зазіхати!») в куртці з написом «Убивця вдень, коханець уночі» і кидав камінням у прив'язаного до паркана Шайєна. Тато був засмучений, бо Декстер сказав, ніби в нього волосся сиве, і тато навіть побіг у дім глянути в дзеркало. Повернувшись, він заявив, що це дурниці й брехні, «звинувачення, не обгрунтоване фактами», і тоді Декстер знайшов-таки одну сиву волосину, а тато звелів мені висмикнути її й показати. Довелось йому таки глянути правді у вічі. Ділана не пускають на вулицю, і коли він одного разу вибіг, тато добре його наляскав; отож мій малий братик — то наш «гурт уболівальників» на трибуні, цебто на тротуарі. Але єдиний болілиницький клич, який він знає, це «Давай, давай!» Гукає також: «*Іще хлібця!*» Декстер, як завжди, не уявляє, що треба робити, але тато дозволяє нам повторювати спроби по кілька разів, і Декстер, коли ми змовляємося, каже: «Ти пасуєш мені, а я відпасовую тобі — і бігом у городок, 'кей?» Він каже «кей» цілком упевнено й стукає пальцем у долоню, але потім, коли м'яч потрапляє до нього, біжить наосліп і знову — бех об паркан! Він неспроможний швидко мислити. Коли ми в обороні, він кричить мені: «Ти береш чорного!» — а це вже зовсім безглуздо, бо проти нас грають тільки двоє хлопців, і *обидва* чорні! Тато виїшов зіграти один кін, і я кинув йому м'яча, але Майкл, що справді добре бігає, перехопив його. Тато спробував упіймати Майкла, але схибив і беркицьнув на землю. Містер Фестінджер, Мак-Бевзь Землетрус, який саме виносив із дому сміття, засміявся бридким сміхом і гукнув татові через вулицю: «Суперзірко, як він вас, га?» Мені багато хто не подобається, але містер Фестінджер особливо, майже так само, як Норман. Бакенбарди в нього чи то кнурячі, чи то баранячі, а вітаючись він каже: «Дай п'ять, акуло!» — й удає із себе модернячого дядька, що добре розуміє Молоде Покоління, а сам схожий на бовдура-культуриста і скажено гримає на свого дефективного синочка, отого Едварда. Я бачив навіть, як він колись дав йому ляпаса з усієї сили. Тато нам з Діланом дає шльопанців, може, разів вісім за рік, але ніколи не б'є по обличчю. Кажуть, багато років тому Норман кидався на містера Фестінджера з ломакою. А втім, не тільки на нього. Шайєн полюбляє класти купи і на Фестінджеровім подвір'ї. У нашому околі Шайєн — то чемпіон по купах, і містер Фестінджер нахвалявся, якщо це не припиниться, «вбити клятого пса шляхом отруєння». Але, мабуть, Норман зведе зі світу собаку перший, кидаючи в нього каменюки, він-бо вже вибив Шайєнові ліве око. Воно тепер мертве, як мармурова кулька.

Та хай там як, а тато справді тішився грою; раз у раз вигукував: «Чудово, чудово зіграно!», «Атакуй мерщій!» — і дав Майклові добрячої прочуханки, коли той зіграв геть по-піжонському, крикнучи, як уміє ота чорна босота: «Ось я тобі, зар-р-разо!», — збив Декстера кулаком з ніг, бо не зумів зробити захват за правилами. Тато оштрафував Майкла пробіжкою до пожежного крана — за неспортивний вчинок і брутальну поведінку. А потім ми зробили перерву, випили на ганку яблучного соку, і Декстер поцікавився, коли вийде монстр, а тато відповів, що монстр стомився. Але Ділан став зимагати знову й знову: «Хочу монстла, хочу монстла!» — і зрештою тато зглянувся на благання громади, угледів на небі металічний блиск і перекинувся на Одоробла Маркуса. Він затупцяв, як робот, і забубонів: «Дитятинки мені! *Дитятинки!*», а Кеті, що з'явилася через «потайний прохід», цебто крізь дірку в паркані, наступала йому на п'яти й гукала: «Дорослятинки ме-

ні! *Дорослятинки!*» А з протилежного кінця вулиці під'їжджав на одноколісному велосипеді Генрі Абрамс. Між колесом і сидлом було причеплено картонну табличку, а на ній його батьки зробили червоний напис:

ЩЕ ОДНЕ КОЛЕСО ЗА МАКГОВЕРНА!

Це дуже сподобалося татові, і він осідлав однокіло: він-бо гарцював на таких конях ще за багато років до мого народження, коли виступав клоуном у «Цирку Клайда Бітті». Я теж можу на таких їздити, бо тато навчив мене всього, що сам умів. Ніколи не забуду, як у серпні — ми тоді тільки-но оселились у «Рожевому Іклі» — цей самий Генрі Абрамс раптом під'їхав, щоб похизуватися перед новими сусідами, а я прикинувся страшенно враженим і спитав, чи не можна й мені спробувати, і він сказав ні, а я тоді запропонував: «Забиймося на чверть долара, що за три спроби я приборкаю твого коня — по-моєму, це не так уже й важко». А Генрі зарегстав: «Покажуй гроші», — а тоді подав мені велосипед, і я педалював на ньому аж до вечора, а він так і стояв із роззявленим ротом. Я не взяв з нього чверть долара, бо звідки б йому знати, що я вмію їздити на одноколі, цебто в яку халепу він сам лізе. Тато витратив силу часу, щоб навчити мене чи не всіх своїх улюблених циркових штук: я можу зробити арабське колесо, а за ним сальто, або кілька передніх сальто з розгону. На руках можу ходити скільки душа забажає. Колись до Сірак'юса прибув «Цирк Клайда Бітті», і тато завернув до давнього знайомого; він домовився зі своєю програмою «Дитяча всячина» (44-й телеканал), щоб вони включили до передачі кілька номерів Клайда Бітті, а цирк, зі свого боку, дозволив йому виступити, як колись, клоуном в одній з вечірніх вистав, і тато оголосив про це у «Дитячій всячині», а згодом давав силу автографів і таке інше, бо став справжньою місцевою знаменитістю. І я також трохи випив із чаші цього тріумфу. Під час вистави я мав дражнити тата і навіть учинити «страшний злочин» — поцупити його котелок, а він разом з іще двома клоунами ганявся за мною по всій арені. На мені була моя звичайна шкільна форма, і в бій я почав утинати свої арабські колеса й сальто, фляки та піруети, і вкрав одноколісного велосипеда. То була окраса всього номера: тато переслідував мене на семифутовому одноколі з привідним ланцюгом. А коли все скінчилося, ми кланялись під променями прожекторів, ми трималися за руки, ми — *улюбленці Сірак'юса*, батько й син, і то була найбільша радість у моєму капосному житті. Ви не зможете навіть уявити, що то за відчуття — та й сам я ледь чи й пригадую все це. Наче в тумані. То були щасливі часи...

Навряд чи мені ще коли доведеться пережити таке хвилювання, і я, мабуть, ніколи не зможу як слід віддячити татові. Коли ми поверталися в машині додому, мама не озивалася, але й вона, і я бачили у тата сльози на очах. Він ще і ще переживав ті незабутні відчуття. Я загадав собі, що коли-небудь працюватиму в цирку, але тато каже, ніби цирк не має майбутнього: власне, він відмирає. Але мені він, мовляв, дав цінну вичку, яка може придатися в інших царинах життя.

А тут, в Окленді, тато тим часом залюбки басує на Генрі-Абрамсовому «Ще одному колесі за Макговерна». Але Декстер чомусь почув себе обділеним і загорлав: «А я — *ще один майстер карате за Ніксона!*» — і посунув на тата, вигукуючи нібито по-японському «Гха-я!» і замахуючись руками й ногами. Тато ухопив його за ногу, підняв униз головою і сказав, що він ще надто молодий і йому рано голосувати за Ніксона, апомирати — тим більше, а Декстер усе реготав — зовсім

по-дурному. Та коли випручався, враз бовкнув: «Ненавиджу тебе!». Насправді він хотів сказати щось інше, він усе ще реготав, але тато промовив серйозно: «Не говори так, Декстере»,— а Декстер повторив це знову, голосніше. Тато сказав: «Я просив тебе не говорити так, Декстере»,— але Декстерові вже нікуди було відступати. Тато хотів був піти геть, аж раптом наш любий Ділан показав на нього пальцем і заявив: «Ненавидзу тебе». Він не тямив, звісно, що верзе, лише повторював те, що почув. Тато знов обернувся до Декстера і сказав: «Ніколи більше не говори так, бо Ділан ще встигне навчитися цього слова, і я не хочу, щоб він затямив його вже тепер». Після цього запала прикра мовчанка. Декстер ковтає слину й блимає очима, весь червоний і геть нестямний. Він закрутив голову, як завжди, коли йому щось не так, потім гукнув: «Ще один інструктор карате за Ніксона!»— і, підскачавши, з усієї сили копнув його ногою в пах.

Ось тоді я й розкров'янив Декстерові нюхало. Я розумів, що це погано скінчиться, але стриматися не міг. Декстер, голосно виючи, побіг додому, а тато присів на ганку й хапав ротом повітря. Нарешті причвалала місіс Мітчел, уся розхитана, тримаючись за стовпчики огорожі, ще червоніше, ніж звичайно, і сказала татові:

— Мій син каже — ваш син роз'юшив йому носа.

Тато ще не оговтався — він усе сидів на ганку. Але процідив:

— Джека буде покарано.

Я дивився на них обох. Дивився й на Ділана — він стояв позад тата, на смерть переляканий, з величезними і зовсім круглими очима отого синього-синього, «успадкованого» кольору. Місіс Мітчел повернулася на підборах і рушила у важке поворотне плавання до свого барлога. Тоді Генрі Абрамс — він таки хлюпець хоч куди! — покотив за нею на своєму «Ще одному кселесі за Макговерна» і заверещав:

— Він йому врізав за те, що Декстер навчав малого казати «Я тебе ненавиджу», а потім ще й хвицьнув містера Лірі між ноги!

Друзяка Генрі, він усе торгав туди й сюди свого однокола, крутився й крутився на місці. Бідолашна місіс Мітчел залякла як стій і якусь хвилину стовбичила спиною до нас непорушна, мов статуя. Тоді посунула далі, хитаючись, аби на хвилях. А тоді знову зупинилась, повернулася й, виписавши півколо, підійшла до нас. Подивилася на тата й спитала:

— Це правда?

Тато підвівся й мовив:

— Декстер дуже запальний. Це я винен: не слід так збуджувати їх грою.

Місіс Мітчел заплакала — просто тут, на очах у всіх сусідів. Тато відвів її додому. Вона плакала й плакала, і це було геть безглуздо. Ми всі, хто залишився, збилися до купи, і Ділан виголосив «фразу дня»:

— Вона плаче!

По той бік вулиці ніхто не плакав. Там чатував Норман.

Коли все, нарешті, скінчилося і ми обідали вдома, тато сказав мені:

— Ти молодець, що дав Декстерові по пиці, але більше не роби так, 'кей?

— 'Кей,— відповів я, втупивши очі в тарілку, потім крадькома глянув на нього. Він усміхався.

— Більше так не роби. Я серйозно, — наголосив тато.

— Я знаю, що ти серйозно,— гордовито відказав я.

Згодом, уже ввечері, коли тато купав на ніч Ділана, подзвонили у вхідні двері. Я пішов відчиняти й побачив Декстерового батька, який, власне, його дідусь. Тато тільки прикидається монстром, зате містер Мітчел з вигляду справжнє страховисько, а надто в сутінки. Хоча, коли вертається з роботи, він буває в порядку і жваво з усіма вітається. Декстер каже, що його батько-дід був механіком морської авіації, і йому бомбою відірвало лівий зап'ясток, але він може розібрати на частини цілий літак, а тоді повністю зібрати його докупи — жодного зайвого гвинтика не залишиться. Так от, приходить він додому, одразу ж прикладається до пілюль та спиртного, і стає схожий на казна-що. Я бачив його кілька разів — він ще потворніший за Нормана, очі в нього як скляні, і весь він наче витесаний із брили льоду. Він зіцплює зуби й кусає губу, а тут спитав у мене, чи вдома тато. Нагору я злетів, неначе за мною хто гнався. Заходився біля Ділана (а насправді я покинув його — він грався у ванні зі своїми пластиковими катерами й черепахою — і став дослухатися, причайвшись на сходах). Містер Мітчел спитав: «Декстер справді копнув вас ногою в пах?» Тато вийшов з ним на ганок, і більше я не почув нічого. Потім Ділан забризкав мені всю сорочку, і я хотів був його відлупцювати, але то вже було б занадто, і я лише витер йому голову з таким притиском, аж він заскиглив. Тоді я прошепотів: «А подушки не хочеш?» Він добре пам'ятає, що це означає, отож заткнувся миттю.

А означає це ось що: я накрию йому голову подушкою і триматиму її, доки він почне задихатися. Це діє бездоганно. А роблю я так через те, що не маю права лупцювати його. Одного разу надавав йому добряче, а він потім показав татові сліди від ляпасів, і тато сказав: «Як ти міг?» Ось чому я тепер удаюся до подушки.

Тато повернувся й викурив сигарету, а тоді ми надягли на Ділана піжаму й спустилися до підвалу. Ділан сів на ослінчику біля сітки, зі своїм човником та м'ячем у руках, і почав гукати своє «Давай, давай!», а тато виграв у мене в пінг-понг з рахунком 21:16. Потім ми хвилин з десять грали у нашу гру з кишеньковим ліхтариком, і я таки справді налякався, сидячи у ванній кімнаті, бо ж недавно дивився у Театрі страхіть «Примару», і мені раптом здалося, що вона, Примара, наступає мені на п'яти. Ділан ще малий і не лякається такого, а я так просто задубів од жаху. Далі тато пограв з Діланом у «запитання й відповіді», і на той вечір програму було вичерпано. Настав час татові їхати на студію, і я почув, як прийшла наша нова нянька, місіс Семпсон. Вони балакали про щось із татом, і я зійшов униз познайомитись. Виявилося, що це стара негритянка, і я одразу відчув, що вона не дозволить мені довго не лягати ввечері аби подивитись «жаховика». Я вирішив завтра спитати у тата, чи не перенести нам телевізор до великої спальні (тоді я міг би нишком прослизати туди й дивитися з шептунами-навушниками на голові, а вона б і гадки не мала).

Трохи пізніше я спустився вниз на розвідку, а вона спить! Я повештався туди-сюди, вийшов на дах веранди — там ми приймаємо сонячні ванни, але тут знов налякався Примари. Я навіть збудив ненароком Ділана і мерщій дав драла до ліжка, а місіс Семпсон навіть не поворухнулася, тому довелося мені самому дати йому водички, і все було о'кей, бо я вже перестав боятися. Ділан плакав і просився «до мамусі»,

це з ним і досі трапляється щоразу як він прокинеться; я сказав, що вона десь виїшла, і нараз відчув себе дуже самотнім. Пішов до своєї кімнати, пограв трохи з будівельним набором, але мені дуже кортіло подивитися сьогодні «жаховика», бо ж це був один з найкращих — «Франкенштейн завойовує світ», та ще й японський, де монстри японському дурнуваті. Згадалися Сірак'юс і тамтешня «Дитяча всячина», яку тато звичайно закінчував словами: «У тебе *вс-с-се гаразд*, Джеккі?» — то був ніби умовний сигнал. Він завжди говорив цю фразу, і вона стала нашим з ним паролем.

А ще я думав про містера й місіс Мітчел і про те, що я дав Декстерові таки добрячого чосу. Потім згадав той випадок, коли тато метнувся за м'ячиком від пінг-понга, що вилетів у вікно й упав на купу сміття, і так гримнувся казанком об лутку, що на хвилю опинився у справжньому нокауті. Лежав, як неживий. Я намагався його підвести. Ділан, як завжди, заплакав, а тато був тоді на диво гарний, з гладеньким обличчям — тільки-но поголився. Я заспокоївся лише тоді, як він зовсім отямився і присудив собі почесний титул «Батько року». Іноді ночами він підстригає собі чуприну, а одного разу поголив волосся на грудях. Думаючи про все це, я, мабуть, заснув. Але знову прокинувся, коли тато повернувся додому, бо з ним була жінка. Я чув, як вони гомонять униз; місіс Семпсон одержала плату й пішла собі, а вони ще довго розмовляли, сміялися, і може, ще щось там робили. Я причаївся на верхній площадці сходів, а тато говорив, що гаражі нині замалі і тому машини переважно ночують на вулиці, а ще сказав, що будинки фарбують у колір авокадо (брудно-зелений) замість салатого й у бірюзовий замість голубого, і стіни виглядають, як у зіпсованому телевізорі. Не втямлю, чого це йому заманулося базікати про кольори будинків. Я мигцем побачив її, коли вона ходила нагору, і навіть відчув запах її парфумів. Вона гарненька й висока, куди вища за маму. Ніяк не можу втропати, чого це тато заходився розповідати їй про кольори будинків.

Наступного дня під час великої перерви я знову мало не вступив у бійку — а тато ж тільки-но просив мене... Клод Лейтон — він на три роки старший — пожбував у мене яблуком, і я вже збирався врзати йому, як учора Декстерові, але Клод Лейтон — то мурло здоровезне, і я втік додому. А під час великої перерви це забороняється. Коли я увійшов до будинку, мені впала у вічі ваза з трьома трояндами, що стояла на підлозі біля самих дверей, а на вазі — наліпка з написом «Нагору!» і стрілкою. Я почув голос тата, він сказав: «Не-гай-но!», тож я піднявся й побачив його в ліжку, без піжами, і відчув запах зілля, яке він смалив. Він дуже здивувався, уздрівши мене. Підвівся з ліжка, надяг халат, і ми випили в їдальні яблучного соку. Поговорили трохи, аж тут з'являється учорашня дама, і я одразу сказав, що мені треба вертатись до школи. Вона навіть вища, ніж здалася мені вчора в темряві, з довгим рудим волоссям, а на руках браслети.

Назад до школи я не пішов. Я чудово розумів, що в них там коїться, — тому й злиняв. Зайшов до кав'ярні Лонга, погортав комікси, випив шоколадного коктейлю, а потім довго блукав навколо парку Лейк-Мерріт. Від лебедячого ставка переліз через паркан до Казкового містечка, але на «драконовій гірці» на мене попер якийсь чорний хлопечко.

— Ти, падлючий вилупку, хочеш, щоб я надавав тобі *тусанів*?

Але з мене було досить бійок за останні двадцять чотири години, і я вшився, так само перемахнувши через огорожу. Сам не знаю, чого мене понесло до того паршивого Казкового містечка. Потім я забрав Ділана з «кіндерхауза» і там знову збрехав, сказавши, що мене послав батько і що ми живемо за якусь пару кварталів, тобто, мовляв, усе гаразд. Ділан намалював червону змію, і йому згорнули той малюнок у рулон і обв'язали гумовою тасьмою. Була четверта година дня. Тато не з'явиться сюди раніше п'ятої. Марча, ота з величезним бюстом, як завжди, не дуже повірила мені, але я написав розписку, що мені доручено забрати Ділана, і ми пішли з ним додому. Дорогою він усе бубонів: «Голбань, голбань», — і я ніяк не міг уторопати, що це він лепече, аж поки він сказав: «Велблюд». Коли він раптом завередував, я дав йому шльопанців, але не дуже, так що видно не буде, і він притих. Ми погралися трохи на вулиці, а тоді у дворі, а потім прийшов Декстер. Зап'ясток у нього був забинтований — порізав руку. Ділан подзюрив на паркан і замочив собі черевики. Жовтого «доджа» на під'їзній алеї не було. Я зайшов до будинку й гукнув: «Гей, ви там!», але ніхто не відповів, лиш у повітрі стояв дух курильного зілля. Вазу з трояндами хтось переставив на піаніно.

Коли врешті прийхав тато, він здавався дуже засмученим і сказав, що хоче поговорити зі мною. Він уже побував у «кіндерхаузі», тобто знав про мої брехні. Тут якраз підкотила на білих роликівих ковзанах Кеті Фестінджер, і тато чемно попросив її побути кілька хвилин біля Ділана. Він завів мене в дім і сказав:

— Я слухаю.

Я не міг дивитись на нього.

— Хочеш лимонаду? Нам треба поговорити серйозно.

— Ні, сер.

— Сер? Чого це раптом сер?

— Містер Мітчел завжди вимагає, щоб його звали сер.

— А ти не слухай. Ти не повинен уклонятися абикому.

— Я перепрошую.

— Не треба церемоній, хлопче.

Я стояв перед ним, немов ледачий хлопчисько з кінофільму, і сушив собі голову, як виплутатися з цієї скрути. Нарешті сказав:

— Ось поглянь, що намалював Ділан.

Тато розгорнув червону змію.

— Непогано.

— Йому ж тільки три роки, — мовив я.

— Піду почеплю його на стіну в моєму барлозі, 'кей?

— 'Кей.

Та в цю мить надворі голосно заплакав Ділан, і ми вибігли на ганок. Кеті зітхала й сердилась, бо Ділан спіткнувся у «потайному проході» і не міг підвестися, зачепившись холошею штанців за корч. Декстер знову показував порізану руку, і тоді тато перемотав йому закривавленого бинта; потім прикотив Генрі на своєму «Ще одному колесі за Макговерна», але тато на сьогодні вже не схотів бути монстром.

Під час обіду я запитав у нього:

— Скажи мені, що це таке — любитися з жінкою?

Він подумав трохи, а тоді відповів:

— Ти знаєш, це щось незвичайне — як я тобі поясню?

— Ти з мамою це часто робив?

— Так — *іноді*...

— А з тією жінкою — ти вже почав?

Він надовго замислився і мовчки дивився на свою баранину з горохом та цибулею. А коли озвався, я зрозумів, що він сидить як на голках, і тому урвав його:

— Мене воно не обходить.

Він стрепенувся:

— Ні, ні, пусте, — і знову щось забурмотів, але язик погано слухався його.

Нас обох порятував Ділан, виголосивши зі свого високого стільчика:

— Дзеккі і татусь лозмовляють. — Він не їв, а нишком бавився.

Я з радістю вхопився за цю нагоду і скочив на ноги.

— Ти дурненький, — заявив я.

— А ти лозумний, — відповів Ділан.

Я йому:

— Я не лозумний. То ти лозумний.

— Ні, — заперечив Ділан і тицьнув пальцем на мене. — Ти лозумний.

— Гаразд, — підсумував тато. — Ви обидва розумні, а я — страх який чудовий батько.

4

Він таки справді чудовий батько. Він возить нас по всіх усядах. І на Ярмарок Розваг (де на одному атракціоні я зумів утопити в діжці з водою індійського божка-свами, а на іншому — підстрелив з лука вепра, щоправда, не справжнього, а дерев'яного, тато назвав його Кабан-Грюк). І до парку Золотих Воріт, де ми просто неба дивилися драму про цнотливу Кассамассіму, цнотливого Коккамамі й цнотливу Спілку племен (Ділан не розумів анічогісінько, проте весь час реготав і плескав у долоні). І на узбережжя, до Країни Ігрищ — ми були в ній перед самим закриттям. Я там катався з американських гір, і Ділан теж, тільки у тата між коліньми, і я навіть зумів утриматися на «гончарному крузі», бо приловчився не відступати від центру, а тата раз у раз відкидало на край: він запевняв, ніби так йому більше подобається, але насправді він у мене просто не боєць. А та наша мандрівка по Небесній стежці на мисі Рейес, коли я прочвалав на своїх двох аж сім і дві десятих милі, а Ділан задрімав у тата на закарку, і потім тато покурив свого зілля на лісовій галяві, посмуженій і поплямованій яскравим сонцем, і нам почулося, ніби десь далеко шумить вода, а то гудів у верхов'їті вітер! Щаслива то була пора, і Сірак'юс тепер здається зовсім далеким — і так воно й є. Тільки іноді усе це наринє на тебе зненацька, коли ти зовсім цього не чекаєш...

Перша команда Окленда, наша чудо-команда, виграла головний приз, і ми сиділи, як приклеєні, усі сім матчів, і коли в останньому м'яч влетів у самісіньку дев'ятку, ми з татом підхопились на ноги, аж Ділан перелякався. Отож наші стали чемпіонами, і натовп посунув через головні ворота, і все навкруги засяяло фейерверками, і тато заліз у наш жовтий «додж» і заграв на клаксоні. Я теж старався наробити якомога більше галасу, а Ділан верещав: «Давай, давай!» Наступного дня ми поїхали до Лейк-Мерріт дивитися урочистий парад перемоги, і я

здобув автографи від Джіна Тенейса, Роллі Фінгерса і Берта Кампанеріса, які сиділи у своїх розкішних допотопних авто; а навколо люди басували на одноколісних велосипедах, і Ділан цілувався з мулом Чарлі. Там був увесь Окленд. Тато сказав: «Бачиш, хоч куди ми приїдемо, всюди приносимо щастя», — і я глянув на нього, а він на мене, і тоді ми обоє згадали, чому ми опинилися тут, в Окленді, й одразу замовкли і стали дивитися на групові гімнастичні вправи. Їх виконували малі негритяночки — це у них виходить набагато краще, ніж у білих дівчат, і зовсім не смішно. Коли вправи скінчилися, Ділан почав гасати по всьому парку й витворяти всякі чудеса з пінг-понговим м'ячиком, а ми з татом сиділи й кейфували, бо ж наші тепер — вважай чемпіони світу! Потім ми й собі зробили кілька йогівських вправ і врешті повернулися додому.

Того самого вечора тато і я поїхали на сьому годину до Берклі ще раз подивитися «Жовту субмарину». Ми не брали з собою Ділана, бо коли якось узяли його, він занудився вже через десять хвилин і став бігати по залі й заговорювати до всіх, але це ще нічого, бо глядачі були здебільшого хіпарі, і все ж довелося нам вийти посеред сеансу (то було ще в Сірак'юсі), а тепер в Окленді тато найняв нову няньку, і вона здалася нам досить надійною, хоч і сміється весь час по-дурному. Фільм мені дуже сподобався, а потім я захотів молочного коктейлю, і тато сказав: гаразд, але спочатку питаємось, як там Ділан. Він пішов зателефонувати додому, а коли повернувся до столика, був збуджений і трусив головою. Потім сказав:

— З Діланом усе гаразд, він спить. Але ця нянька — знаєш, що вона верзе?

— А що?

— Я спитав її, як там Ділан, а вона засміялася й бовкнула: «О, він чисто мертвий!»

— Мертвий?

— Вона гадає, що то жарт. — Він сів біля столу і в холодному білому світлі був блідий, як крейда. — Дивись, ніколи так не жартуй. Ніколи, — повторив він.

— Мені можна й не казати цього, — мовив я.

— Знаю, — відповів він.

Це не зовсім зіпсувало нам вечір, але коктейлів ми не допили

По четвергах я маю обов'язок забирати Ділана з «кіндерхауза», а як іде дощ, тоді в нас домовлено, що я телефоную до містера Арчера, і він підвозить Ділана машиною до себе додому — тут недалеко, всього одна й три десятих милі. Проте, чи є дощ, чи нема, а я неодмінно дзвоню татові на студію між четвертою і пів на п'яту — наш сигнал, що все гаразд.

Так от, найближчого четверга після того, як наші виграли чемпіонат, я подзвонив татові о четвертій і розповідав йому всякі дурниці про мій шкільний день, та ми майже не чули один одного, тому що монтажна бригада МУЛу Східної затоки (так ми називаємо Муніципальне Управління Лагодження) прокладає на нашій вулиці нову лінію водогону, і їхня техніка вчиняє несамовитий гуркіт і брязкіт просто перед нашими вікнами. Тато наказував мені, коли вестиму Ділана додому,

бути уважним і не дозволяти йому провалюватися в ями або залазити на якісь риштування, а я відповідав: «кей, кей», — а потім мені вчулося виття сирени, і я одразу зрозумів, що таки почув сирену, бо гуркіт і брязкіт раптово стих. Навіть тато, на тому кінці дроту, міг її почути.

Знадвору долинув якийсь гомін, і я побачив, як повз вікна нашої вігальні пробігли троє пожежників, і сказав про це татові. Він налякався й звелів мені піти глянути, що там сталося. Я так і зробив. Вийшов крізь парадні двері й підбіг до воріт. Пожежникам довелося бігти сюди пішки, бо їхня тарадайка застрягла аж у тому кінці вулиці, там, де викопали канаву для нового водогону й де стояла МУЛова техніка, що тепер, правда, мовчала, як і вся її обслуга: одні мовчки сиділи в кабінах, інші, у сталевих касках, мовчки юрмилися навкруг. Молодий хлопець — я вже якось розмовляв з ним, здоровило років двадцяти, з патлами, як у шикарної блондинки, — стояв біля наших воріт, страшенно збуджений, і марно намагався запалити сигарету. Я спитав у нього:

— Десь горить?

Він запалив-таки сигарету й відповів:

— Ні, ні, це та жінка. Ніяких ознак життя.

Отже, зрозумів я, Декстєрова мати знову десь бебехнула, ото вже ледащо так ледащо! А потім я побачив Декстера: він не випускав з рук свого портфельчика і все ходив та ходив по колу, а то раптом поривався кудись — і вертав на місце. Я спитав:

— Декстєре, що — твій мамі недобре?

А він сказав:

— Я не знаю. — Закрутився на місці й мало не впав, і очі в нього були як скляні. — Я не знаю, вона зовсім *не ворухиться*.

Інший робітник з МУЛу підійшов до мого шикарного блондина. Я удав, ніби стою і обмірковую якісь справи, а сам дослухався. Білявий почав розповідати:

— Малий прийшов додому й побачив її, а тоді вибіг із криком, то я й зайшов. Пульсу не намацав. Спробував прикласти їй до обличчя мокрого рушника. Перевертати її побоявся. Ще розіб'єш що-небудь, а вона потім на тебе з позовом. — Другий робітник, на вигляд старший, кивнув. — Спробував зробити їй дихання «рятівним поцілунком», рот до рота. Але знаєш, там уся підлога заставлена флаконами від пілюль та пляшками з-під віскі. — Молодик похитав головою, а другий навпаки — схвально кивав.

Я міг собі це уявити; навіть охоче подивився б, як він схиляється над її ліжком і робить отой «рятівний поцілунок». І водночас мені б зовсім не хотілося бачити цього.

І тоді я згадав, що тато, мабуть, досі чекає біля телефону й, може, думає, ніби то наш будинок горить. Я швиденько побіг назад і доповів, що пожежники приїхали до місціс Мітчел, у якої немає пульсу.

Коли я знову вийшов надвір, хлопці з МУЛу Східної затоки ще не повернулися до роботи, а Декстер щось там видивлявся у траві, неначе загубив п'ятака. Я запросив його зайти до нас і випити склянку яблучного соку (так, напевне, зробив би тато), і він мовив: «Гаразд», — і ми зайшли й випили соку. Спочатку він зробив великий ковток із Діланової зеленої пластмасової чашки, а потім я; він попросив ще, а тоді спитав:

— Ви бідні?

— Ні, ми багаті, — відповів я. Та це була брехня, і я додав: — Ні, ми не багаті, але й не бідні.

— Ви посередині, — мовив він.

— Так, ми справді посередині, — погодився я. Він швидко поглинав сік. Я глянуv на нього і сказав: — А чого ти питаєш, чи ми бідні?

— Бо якби у вас було більше грошей, — проказав він, поставивши чашку, — ви б купили більше чашок, і ми пили б кожен із своєї.

— Ет, — відказав я, — у нас їх до біса, тільки вони немиті — он, у посудомийці.

— Ага, — мовив він, — моя мама теж ніколи... — Тут він якраз згадав про свою маму й сказав: — Я піду.

— Хочеш картопляних пластівців? — запропонував я. Декстер їх дуже любить. Та він гукнув уже з-за дверей:

— Ні-і! — і вийшов надвір.

Я пішов слідом. Пожежники уже вийшли з будинку. Той, що йшов попереду, в голубій одежі, яку не бере вогонь, сказав МУЛам:

— Вона очунає — уже дихає.

І тут на сцені з'явився містер Фестінджер, що живе через вулицю, наш Мак-Бевзь Землетрус. Він звернувся до пожежників:

— Ми їхні сусіди. Її чоловік приходить додому о шостій. Що йому сказати?

Можу заприсягтися, що містер Фестінджер аж ніяк не горів бажанням допомогти, він просто хотів відчутти власну значущість.

Пожежник відповів:

— Скажете йому, що її забрали до Хайлендської лікарні.

— З нею буде все в порядку? — спитав містер Фестінджер.

Пожежник на ходу кинув:

— За нею доглядатимуть.

Деся хвилини за три уся могутня техніка загуркотіла знову, а Декстер сказав:

— Тепер даси мені тих картопляних пластівців?

Я завів його до хати й дав йому пластівців, а коли ми повернулися на вулицю, підїхала карета Хайлендської лікарні — з другого кінця вулиці, куди МУЛи ще не добулися. Певно, пожежники повідомили в лікарню, щоб підїхали з того боку. Великий світло-голубий «кадилак» з червоною мигавкою на даху. Тим часом зібрався гурт дітлахів — з тих, що ловлять гави по дорозі додому, — кілька чорних і кілька білих, і навіть япончики чи китайчата. Вони стояли й дивились, як санітари зайшли до будинку з ношами: їм конче треба було бачити, як виноситимуть місіс Мітчел. Декстер упустив на доріжку коробку з пластівцями, і я поклав її на паркан, де собаки чи малеча не дістануть. Дорослі також повиходили й поставали на ганках, а кілька жінок у хатніх капцях удавали, ніби просто гуляють вулицею і не дивляться, а насправді були збуджені і схвильовані: нарешті в їхньому околі щось трапилось. А я? Я теж нічим не кращий. Я знав, що вона уже в порядку, дихає, і їй не накриють простирадлом обличчя, але ж скільки людей не знали цього! Мати містера Фестінджера — вона дуже стара й говорить з німецьким акцентом — поцікавилась у Декстера, що там коїться, і він пояснив:

— Мою маму повезуть до Хайлендської лікарні.

Містер Фестінджер кудись ушився. Машини знову замовкли, ро-

бітники порозвішували біля ще не засипаних ям таблички «Небезпечно!» з червоними ліхтариками та й пішли собі. Це означало, що на сьогодні роботі кінець. Білявий будівельник із шикарною зачіскою підійшов до гурту дітлахів та собак і мовив:

— Ану, хто швидше пробіжить до рогу й назад?

Інший дядько, з обвислими кошлатими вусами, схожими на велосипедне кермо, сказав:

— Не мороч їм голову з тими іграми, краще скажи, щоб ішли по домах.

Білявому це не сподобалось, адже то він зайшов до Мітчелів і зробив «рятівний поцілунок», і він не любить, коли йому суперечать.

З'явилася ще одна з Фестінджерів — Землетрусова дружина — й запросила Декстера зайти до них, але він не погодився, і ми всі так і стояли на сонці, і я побачив на старому стінному годинникові, який завжди мені вірно служить, що за кілька хвилин треба йти забирати Ділана з «кіндерхауза». Підійшов якийсь негр, робітник з МУЛу і сказав:

— Це погано.

Місіс Фестінджер, не стара, а та, що молодша, зітхнула й промовила:

— Атож.

Негр вів далі:

— Я попросив шофера дати задній хід, щоб ми могли проїхати, а він ніяк не вирулить.

Місіс Фестінджер уторопала, що говорять вони про різні речі. Вона розсердилася — з обличчя було видно.

Негр сказав:

— Я маю бути вдома перед кінцем роботи.

Місіс Фестінджер відрубала:

— Усі люди працюють до кінця роботи.

Негр поглянув на неї, пошепки вилаявся і пішов назад до своєї машини. Місіс Фестінджер рушила за ним і стала вимагати, щоб він сказав своє прізвище. Негр заліз у блакитний «пінто», зачинився й підняв віконні шибки. Місіс Фестінджер знову підійшла до нас із Декстером і просичала:

— Нічого, нічого, він буде тут завтра, я розповім інспекторові. — Обличчя в неї взялося плямами, а очі закліпали. — Казати отаке дітям!

А він же розмовляв з нею, а не з дітьми. Є люди, від самого вигляду яких мене нудить.

З будинку винесли порожні ноші й одразу їх згорнули. І тут як з-під землі виринув *містер* Фестінджер. Він кудись уже зні. (може, бігав підбадьорити себе ковточком), а тепер знову втрутився зі своєю балачкою:

— Її чоловіка не буде ще півтори години — а хто залишиться коло неї?

Шофер сказав:

— Чоловікові повідомили, він уже в дорозі.

На цей раз виступила *місіс* Фестінджер (вони ж бо ой як до пари одне одному!):

— А чому б вам не зачекати, доки він прибуде?

Шофер відповів:

— Я ще не поїхав, пані.

Місіс Фестінджер на сьогодні уже виговорила свою норму дурниць і звеліла Декстерові йти за нею, що він і зробив, після того як я віддав йому картопляні пластівці, знявши їх з паркана.

Містер Фестінджер і далі походжав вулицею, покурюючи, випнувши груди й насупившись.

Я зайшов ненадовго до вітальні, погортав один з татових «Плейбоїв» і, хоча це мене приємно розбуркало, на вулицю все одно тягло, як магнітом. Я знову вийшов надвір. Сів на бровці. Через кілька хвилин прикотив містер Мітчел на тій своїй розвалюсі, яка колись називалась «плімут». Він видивлявся, як йому проїхати поміж усіх отих табличок «Небезпечно!», інших машин та незасипаних ям. Побачив мене і сказав:

— І що то за напасть на нашу голову? — Він мав на увазі МУЛ Східної затоки. Я сказав: «Атож, сер». Його обличчя нагадувало те, що часом називають «між молотом і ковадлом».

Він виліз із машини, а карета швидкої допомоги весь цей час стояла біля оранжевого «берда», і, глянувши туди, я раптом згадав про Нормана. Подивився в той бік — він сидів навпочіпки серед плюща. Псих Норман, який напевно бачив усе-усе, тоді як ми його зовсім не помічали. Він сидів непорушно, мов пам'ятник. Він усміхався. Декстер одного разу не захотів йти по свій м'яч, коли той закотився під Норманів «берд», хоч його легко було дістати. Я спитав, чого він не їде, а Декстер: «Бо Норман — то ворог нашої родини, він приходив і кричав на мою матір, обзивав її усякими словами». То ось чому вона зробила нам «добросусідську пересторогу»! А тепер той Норман сидить у плющі й посміхається...

Містер Мітчел поговорив про щось із шофером лікарняної машини. Потім увійшов до будинку, а карета швидкої допомоги позадкувала у Норманів в'їзд, розвернувшись і поїхала в той бік, куди ще не сягнув МУЛ Східної затоки. Я дивився на Нормана, а він на мене — ми ж бо залишилися на вулиці самі. Я боявся, що він зараз перекинеться на вовулаку, але не хотів тікати додому, це виказало б мою легкодухість. Повештався трохи на вулиці, а тоді заходився поливати газон із шланга (то вже зовсім сміховина: адже нинішня осінь — найвологіша над Затокою за останні вісімдесят чотири роки, і через дощі довелося навіть перенести один з матчів чемпіонату). Потім я став «тренуватися» — ходити на руках, але одразу облишив це, бо МУЛи накидали всюди до біса всякого каміння та вару, і рукам було боляче. Тоді вдав, ніби граюся серед МУЛової техніки. Кінець кінцем, Норман підвівся й пішов мучити Шайена, отже, цей раунд лишився за мною.

Я вже запізнався до Ділана, але не дуже, тому що можу добігти туди рівно за десять хвилин. Я постановив зачекати ще і зробити собі тест на швидкість. Зграю доберманів на задньому дворі, здається, щось роздрочило, і вони зчинили несамовитий гавкіт. Може, господиня вилаяла їх за щось, а може, вони нюхом почули хворобу? Я лежав на капоті найбільшої МУЛової машини, двигун був ще теплий. Сонце уже заходило, і я вирішив, що пора бігти по Ділана. Я перехрестився (як це роблять бейсболісти команди «Католиків», перед тим як загилими м'яча биткою) на випадок, коли Норман ще шпигує за мною, і підхопився на ноги. Декстерові пощастило вирватися від місіс Фестінджер. Він тупотів вулицею у своїх ковбойських чобітках, тупотів

якось аж надто гучно. Побачивши мене, він не знав, куди подітися. Слова заплутались у нього в роті, і він бовкнув:

— А коли вийде монстр? — Оце все, що він здатен був придумати.

Я сказав, що сьогодні четвер, а по четвергах тато на студії. Ще сказав, що йду забирати Ділана з «кіндерхауза», і він, як хоче, може піти зі мною. На це він завжди охочий, а надто як ми з татом їдемо нашим жовтим «доджем», бо йому подобається гратися в машині з ременем безпеки і сигналізувати, коли не треба. Декстер зрадів, вигукнув: «Піду питаюся в мамі...» — і, раптом глянувши на свій дім, щось промимрив і побіг у напрямку лимонного дерева на нашому задньому дворі, а клятущі добермани знову зняли осатанілий гвалт.

6

Я гадав, що Велика Пригода з «аварією» місіс Мітчел нарешті скінчилася. А вона не скінчилася. Того ж таки вечора я сидів у великій спальні й дивився тата в черговому «жаховику». Я все ж умовив його перенести сюди наш портативний кольоровий «Зеніт»: сказав, що місіс Семпсон любить читати свою церковну писанину у вітальні — а це правда! — і краще місце для читання годі знайти — це теж правда, — а я, мовляв, хочу дивитися «Родину Уолтонів» з восьмої до дев'ятої — і це знову ж таки правда. Я не рекламував, що збираюсь подивитися ще й «жаховика», коли місіс Семпсон засне, а тепер саме це й робив у цілковитій тиші, надівши навушники. На той випадок, якби вона прийшла перевірити, чи я сплю, я зробив із подушок на своєму ліжку щось на зразок ляльки — стара не роздивиться, очі в неї такі погані, що їй навіть шоферських прав не дають. Отож я сидів на татовому ліжку, як король, і не второпав одразу, чи справді завищала сирена, чи мені здалося, — заважали навушники, — але якраз посередині «Нареченої Франкенштейна» (тато, у костюмі Графині Тітікака, саме вчиняв пограбування) на стінах великої спальні замерехтіло якесь дивне червоне світло. Воно мене до біса налякало — я подумав, чи вже не божеволію часом. Минуло десь із півхвилини, перш ніж я оговався і збагнув, що розум при мені, а на стінах миготить справжнє світло. Воно виникло не в моїй уяві, а соталося знадвору, від другої за сьогодні світло-голубої Хайлендської карети швидкої допомоги, що зупинилася посеред вулиці перед Мітчеловим будинком — точно так, як і вдень, тільки тепер була вже північ.

Я вимкнув «Зеніт», надягнув халат і капці, навшпиньках спустився вниз; наша місіс Семпсон — справжнісінька Спляча Красуня, тільки що чорна. Я прослизнув через подвір'я — воно було ще мокре — і присів біля «потайного проходу», а власне, дірки в паркані, звідки міг усе бачити. Один із санітарів Хайлендської лікарні вибіг з будинку й гукнув:

— Дайте мені той насос!

Схопив його й помчав назад. Я чекав, сидючи навпочіпки. А потім вони вийшли, і цього разу винесли її на ношах. Засунули ноші в карету й поїхали. На розі вулиці Буена-Віста увімкнули сирену. Тут, одразу ж за ними, вискочив містер Мітчел, на ходу судомно натягуючи дошовика, сів у деренчливий кремовий «плімут» і помчав за каретою, аж колеса завищали. Он воно як. Дві «аварії» за один дець. Я виліз із своєї схованки в «потайному проході» й попростував у пільму.

Декстер стояв у піжамах біля розчинених дверей. Я спитав його: — Що трапилось?

Він не міг говорити, у нього був шок.

Я сказав:

— Ходімо до нас, подивимось телевізор.

Він крутнувся на місці й побіг у дім; наскочив на велике старе крісло, але не спинився.

Я ввійшов, не знаючи до пуття, що збираюся робити. Просто роздивлявся навколо, аж нарешті опинився в кухні. Там, на столі, стояла склянка з чаєм. Я понюхав, але то був не чай, а якесь спиртне. Піднявся сходами — колись я вже був тут — і заглянув у кімнату Декстерової матері, ту саму, де хлопець із МУЛу Східної затоки робив «крятивний поцілунок», але на підлозі вже не залишилося пляшок. Стояв запах плісняви, по всій кімнаті були порозкидані ковдри та простирала. Я зійшов у передпокії і покликав:

— Ходімо, Декстере, подивимось телевізор!

І знову ніякої відповіді.

Напевно, я повинен був іще щось вдіяти, та не зробив нічого. Я не з тих, хто калатає у всі дзвони і горлає про біду (тим паче, що це не моя біда), — то діло Фестінджерів. Я розважив, що з Декстером в усякому разі нічого не трапиться, і змотав вудки.

Отут я й усвідомив, у яку халепу вскочив. Ваш любий Незграба Джек мав на собі тільки поганючий халат, але не мав із собою ключів, а коли вирушав на розвідку, то захряснув двері на замок. Я опинився, що називається, в локауті. Спробуй-но вигребти проти течії без весла! Ти нуль без палички — знесе водою, і край!

Я міг би, звичайно, просто подзвонити у двері: місіс Семпсон прокинеться й пустить мене, але татові доповість. Доведеться пояснювати, викручуватися... Ет, мені все це ні до чого. Я переліз через поруччя веранди й побачив місіс Семпсон: відключилася й, певно, снить зараз про свого Ісуса та ангелів — охоронців малих діток; вона ж тільки про це й торочить у своїх вечірніх казочках. Я нишпорив там і тут, весь замочився в кущах. Обійшов навколо будинку: всюди замкнено. Однак я виглядів, що на другому поверсі віконце до ванної кімнати непричинене. Мабуть, тато відчиняв його, щоб вивітрити дух убиральні, і забув причинити. Я вибрався на самий верх чорних сходів і виконав стрибок-політ до Мітчелового будинку, що стоїть зовсім близько до нашого, якихось три фути відстані. У них до вікон прибудовані такі собі маленькі балкончики, де можуть стати лише двоє людей, третьому вже буде тісно. Щоб дістатися вище, мені довелося підтягтися по жердині, на які чіпляють пластикові завіски, коли хочуть засмагати голяка (чого вони не робили, мабуть, уже багато років), і я прислухався, чи не чутно Декстера, який був десь у домі. Найбільшу халепу я мав з дощовою ринвою: вона не витримала моєї ваги і поламалася, коли я завис на ній. Я впав, і ринва тріснула мене по довбешці — аж загуло. Зараз попрокидаються всі сусіди! Але ніхто не прокинувся. Я вивільнив голову і проліз усередину будинку — двері на горище не були замкнені. Я навіть знову зайшов до кімнати місіс Мітчел; там я відчинив вікно, ступив на балкончик і прикинув на око відстань до нашого даху. Зачинив вікно за собою і віддав своє життя у власні руки. Відштовхнувся й полетів на наш дах. Перейшов його, сплигнув на

«сонячний майданчик», проліз у ванну кімнату — і до себе, цілий і здоровий.

Я змок до рубця. Перевдяг піжаму й кинув мокру в сміттепровід, далі від гріха, потім шмигнув у татове ліжко і став дивитися заключну серію «Франкенштейнової нареченої».

Я зрозумів усе, тільки-но побачив Декстера, коли той повертався зі школи. Я стояв замислений на тротуарі, а він ішов вулицею, схожий на ангелятко, а може, на дівчинку. Обличчя в нього було ніжне й рожеве, але вираз збентежений, і він не гупав, як звичайно, черевиками — просто йшов.

— Тобі подобається моя нова сорочка? — спитав у мене.

Сорочка була класна, і я відповів: подобається.

Тоді він сказав, що мати його померла.

Він зупинився, а я сказав, що мені дуже шкода. Декстер не знає нічого про нас. Коли він поцікавився, ще першого тижня як ми переїхали, я відказав, що наша мама поїхала до Європи зі спеціальним завданням від газети.

Тепер мені хотілося розповісти йому всю правду, але я так і не розповів. Натомість сказав:

— Учора ввечері я кликав тебе до нас на телевізор, але ти, мабуть, не дочув.

Ми не дивились один на одного, ми обоє все розуміли. Перед їхнім домом не було автомобіля, значить, нікого там немає.

До нас підійшов Майкл, чорний хлопець з далекого кінця кварталу, і спитав у мене:

— Декстер казав тобі про свою маму?

Я відповів: так, — і запропонував їм нашого улюбленого яблучного соку. Майкл сказав, що він краще випив би шоколадного молока (тато завжди частує його тим молоком). Ми пішли в кухню.

Декстер сказав, що цю нову сорочку мати зберігала йому до дня народження, двадцять восьмого жовтня, а тепер ось тато дав надягти раніше.

Майкл згадав, що в «жаховиках» він безліч разів бачив як над труною проголошують заклинання, і мрець оживає. А іноді людей ховають ще живими, й вони виходять із могили. Усе це — облудні надії, і я сказав:

— Заткни пельку!

Я на собі знаю, що це таке — облудні надії.

Декстер повідомив, що з Фенікса приїздить його тітка, батькова сестра. Я так розумію, що то сестра його діда.

Мені страшенно хотілося вибити з Майклової довбешки цю паскудну каламуть, цей ламаний мідяк — облудні надії. Хоч він, здається, і не тямив, що верзе. Дати йому такої науки, щоб ніколи більше... Та коли я вже ладен був хлюпнути шоколадне молоко йому в очі, ошелешити його, засліпити, — хоч сам розумів, яка то була б дурість, — під'їхав у «доджі» тато, і ми всі разом зібралися їхати по Ділана до «кіндерхауза». Ми збіглися до машини, аж тут підкотила на своєму допотопному

«мерседесі» бабуся Фестінджер, вилізла, тягнучи за собою торбу з продуктами, й попростувала до будинку. А тоді раптом озвалася:

— Декстере, чи твій батько вдома?

Декстер, з тим самим своїм ангельським виразом, голосно відповів:

— Немає, і мами також немає, бо вона померла цієї ночі!

Бабусю Фестінджер, з її торбою, мало не вхопив грець. Вона поглянула на тата, бо він був тут єдиний дорослий, і тато очима сказав їй усе. Тоді вона таки зайшла до того будинку.

Майкл раптом перехотів їхати з нами й пішов собі. А ми з татом та Декстером рушили до «кіндерхауза». Декс, як завжди, грався з ременем безпеки. Зненацька він сказав:

— Я гадаю, моему батькові треба буде оженитися ще раз.

Тато знав, що я ловитиму його погляд, і сам подивився на мене. Ми не розмовляли. Потім тато спитав у Декстера:

— А з твоїм татом усе гаразд?

— Я, мабуть, вийду он на тому розі,— відповів Декстер, і тато зрозумів, що запитувати ні про що не слід. Він загладив справу, попросивши Декстера підняти віконце, щоб Діланові на заднє сидіння не дуже задував вітер. Отож Декстер залишився з нами до кінця поїздки.

Коли ми під'їхали додому — тато за кермом, Декстер на передньому сидінні, а я з Діланом на задньому,— то побачили на тротуарі біля таблички «Небезпечно!» кількох сусідів — я їх і бачив досі лише раз чи двічі,— причому одна жінка тримала в руках горщик із жовтими квітами. Тато став розмовляти з тією жінкою, а ми троє бігали коло машини. Краєчком ока я помітив, що жінка збирається поставити горщик біля входу до Декстерового дому, на килимок із написом «Ласкаво просимо!», де об нього запросто можна спіткнутися й розбити собі піку, а найдужче це загрожуватиме містеру Мітчелові.

А ось і містер Фестінджер, він неодмінно мусив устроїти свого юса й на цей раз. Декстер з Діланом підкидали на ганку повітряні кульки, а містер Мак-Бевзь Землетрус спитав у тата, чи нема в нас «хлопця із сусіднього будинку».

Він ясно повинен був бачити — не сліпий же! — що той таки в нас, і тата розлютило оте «хлопця із сусіднього будинку», адже всі тут знають Декстерове ім'я.

— У цій сім'ї сталася трагедія,— мовив містер Фестінджер.

— Ми знаємо,— відказав тато.

Саме в цю мить Декстер вийшов із воріт, а Ділан почав скиглити — може, тому, що він про все на світі говорить «Моє!», а Декстер ніс його червону кульку.

— А знаєте, вона не вмерла,— сказав містер Фестінджер.

— Як це? — здивувався тато.

Містер Фестінджер трусонув своїми кнурячо-баранячими бакенами:

— Вона в реанімації.

Цього ми не знали, ніхто. Може, й справді Декстер від початку все перебільшував?

Містер Фестінджер повернувся до нього:

— Ходи-но, шибенику, ми чекаємо тебе обідати.

Декстер не схотів іти і втік за наш будинок.

Містер Фестінджер рушив назад, у свої володіння,— мабуть, щоб знову надавати по списку своєму дефективному синочкові.

Тато глянув на мене. Він був явно збентежений. Ми обидва стовбичили там, не зважаючись піти, і нас аж морозило.

А потім приїхав містер Мітчел, і ми довідалися, що місіс Мітчел таки померла, сьогодні вночі. Татові було незручно запитувати, і він мовчав, але містер Мітчел, який сьогодні був десь посередині між двома своїми «я», сам розповів, що похорон призначено на завтра, і запросив тата.

Фестінджер, мабуть, з глузду з'їхав або хтось йому набрехав. Або він просто утнув чергове паскудство. Проте згодом, увечері, ми дійшли висновку, що він, певно, чув тільки найпершу звістку, і не слід так уже його гудити. Але я буду.

Норман весь цей час сидів у своїй засідці, через вулицю. Мені здається, я єдиний, хто його помітив. Іноді, коли ти дуже схвилюваний, мозок ніби робить моментальні фотографії, а проявляються вони пізніше.

8

Отож ми почали опікуватися Декстером — навіть більше, ніж дотепер. Що ж ми мали робити, коли його батько постійно перебував під, можна сказати, глибоким наркозом, — власне, він поринув у цей стан давно. Наприклад, ми якось узяли Декстера з собою, коли дощового дня поїхали купити Діланові новий триколісний велосипед — червоний, з білими та синіми смугами. Декстер вихопив велосипед у Ділана і прикотив на ньому до автомобіля. Є ще одна річ, якої я ніяк не збагну, — Ділан завжди страшенно радіє Декстерові і щоразу кричить: «Хочу глатися з Декстелом!», — а Декстер же поводить з ним куди гірше, ніж я. Часом мені навіть здається, що Ділан любить Декстера більше, аніж мене. Мій рідний братик геть схибнувся.

Декстер може утнути казна-що й кому завгодно. От, скажімо, тато запросив на обід одну жінку, вона працює секретаркою на його студії, — і, по-моєму, тато упадає за нею — і коли Декстер прийшов поцікавитися, чи скоро вийде монстр, а тато сказав: «Не сьогодні», — то Декстер раптом підскочив до тієї жінки, Пег, і вщипнув її за груди. Уявіть собі. Вона аж розлила свій мартіні на кушетку, а таго вирядив Декстера за двері, але той ще довго стовбичив перед ними й гупав у них ногами. Ущипнув її за груди, там де сосок!

Ми, певне, подаруємо йому цей вибрик — в нього ж померла мати. А якщо хтось на світі і розуміє, що він переживає, то це я. Буває, відчуваєш себе таким самотнім, що кидаєшся на все і на всіх. Навіть наш любий Ділан знає про ці речі більше, ніж нам здається. Отак грається зі своїми машинками і раптом скаже ні сіло ні впало:

— Я поганий хлопчик.

А тато йому:

— Ні, ти гарний хлопчик.

— Ні-і, я поганий, але я більше не буду!

І коли ти в такому настрої, з тобою може трапитися все що завгодно... От, наприклад, були ми в Парку Знань, на Майданчику улюблених звірят. Тато клацав нас своєю «Мінолтою», а Ділан їздив верхи на черепаші й крутився біля слоненяти, а потім прибіг козел і боляче буцнув його. Козел у цьому не винний. І ніхто не винний. Просто в той день з Діланом мало щось трапитися...

Але в дечому винні й люди. З голови не йде одна прикра розмова — випаде ж таке, ніби навмисне, щоб ти не знуджувався! Тато покликав мене й сказав:

— Джеккі-Незграбо, я хотів би з тобою поговорити.

Я відчув — збираються хмари, а сам сушив голову, згадуючи свої гріхи. Може, він порахував свої сигарети з «травичкою» і дізнався, що я їх курих? Був пізній вечір, ми вже поклали Ділана спати, і я точно знав: тато має щось на думці, бо давно вже на мене не дивиться. А тепер дивився — стоячи біля каміна. Потім сказав:

— Такі часи настали — люди геть збожеволіли. Іноді верзуть самі не відають що.

Я мовчав, бо нічого не розумів.

— Джеккі-Незграбо, ти знаєш, як нам з мамою важко жилося, справді дуже важко, але ми без пам'яті любили одне одного, і вона завжди любила вас, тебе і Ділана, так само як і я. Ти це знаєш чи ні?

Я сказав «авжеж», але ніяк не міг уторопати, куди він хилить.

— І нічії провини в цьому нема, ніхто не винен, що нам з мамою довелося роз'їхатись. І найдуже ми страждали в розлуці якраз через те, що обоє без тямі любили своїх хлопчиків. Ти розумієш?

— Розумію.— відповів я, а сам був у цілковитій темряві. Тато сьогодні не накурився ніякого зілля й не пив ні краплі, він говорив дуже серйозно. Я сидів мовчки, а він провадив далі:

— Я кажу це для того, щоб і ти не впадав у божевілля і не казав людям, ніби мама ніколи тебе не любила.

Я майже не розчув цього, чи то почув уже як відлуння — серед глибокої тиші.

— Я ніколи не говорив такого!

— Джеккі-Незграбо, твоя мама любила тебе понад усе на світі...— Він замовк.— Декстер розповів мені сьогодні, ніби ти казав, що твоя мама тебе не любила і ти аж ніяк не тужиш за нею.

Так он воно що! Це Декстер — він геть здурів...

— Ніколи я не говорив цього. *Ніколи!*

Тато дивився на свої капці. Він мені не повірив. Дістав пачку «Мальборо» й запалив сигарету.

— Декстер, напевно, не так тебе зрозумів. Ну, гадаю, більше в нас не буде таких непорозумінь, о'кей?

Він не сказав «о'кей», як ми мали звичай казати один одному, він сказав «о'кей». Він повірив Декстерові, цьому брехунцеві, який хвицяє ногами в пах і щипається за цицьки...

Я віддав би все на світі, щоб забрати ті слова назад, але я їх вимовив:

— Ненавиджу тебе...

Тато відійшов до вікна.

— Сподіваюся, ти не скажеш завтра, що «ніколи не говорив» *цього?* Я втік до своєї кімнати. То була остання крапля.

Ось за що я вибив Декстерові страшної бубни, пустив йому його погану юшку — своїми власними кулаками, без усякої іншої зброї, хоча я міг би запросто роздобути ножа: в Крокері їх має кожен пацан. Я підстеріг Декстера після школи і сказав йому те, що каже в таких випадках босота: «Я маю з тебе боржок, ти, гузно смердюче», — і за топив йому в пику. І подрапав його, і бив ногами, але не в пах, як він робить. Тут вийшов містер Фестінджер і порадив мені підібрати для

бійки кого-небудь із своєї вагової категорії, і це було навіть смішно: його ж бо вага, мабуть, утричі більша за мою, а він копнув мене ногою під зад так, що я два дні не міг ходити, — потрапив у самий куприк.

За кілька днів, коли ми всі заспокоїлися, Декстер пригадав, що саме я казав йому: мовляв, людина не може вічно тужити за своєю мамою, і я сам, мовляв, намагався не так уже побиватися, бо треба ж якось тримати себе в руках. Але ж це зовсім різні речі! І навіть якщо я прикидався тоді трохи грубуватим, удавав, ніби ставлюся до цього цілком спокійно, все одно я й досі не розумію, як він міг подумати, ніби я сказав, що не тужу за матір'ю... Або що вона не любила мене — це ж не його мати, чи бабуся, чи хто вона там йому!.. Я не скажу, що Декстер *не винен*, то справа темна. Але сама я, безперечно, *винен*, бо я побив його, а цим нічого не можна довести. Я зараз сказав би, як каже Ділан: «Я поганий хлопчик, але я більше не буду!» Хай йому грець, мені все це до біса остогидло. Я швидко йду на дно.

9

А хто б не пішов на моєму місці? Я почував себе таким пропащим, таким самотнім, що написав листа в Сірак'юс своєму найкращому другу Джо Романо. Ми з ним були в скаутах, у «Патрулі вогняної стріли», і часто грали в настільний футбол, тримаючи його на колінах. Ми справді були нерозлийвода, завжди звучали в унісон. Він бачив мене з татом у цирку того чудового вечора і сказав, що я «молоток». У нього на горіщі я вперше роздивився як слід голу жінку — в журналі, що залишився від його батька, який був тоді у в'єтнамському полоні. Я написав Джо про всі свої нещастя, а на конверті надрукував: «У власні руки. Не розпечатувати!» — щоб, бува, його мати не прочитала, бо ж вона мене не похвалить. А через тиждень Джо подзвонив мені по телефону о дев'ятій вечора (тобто в Сірак'юсі була вже північ) і пробелькотів: «Хлопче, я зараз без тям!..» Виявилось, він щойно впорснув собі шприцем героїн, повну дозу. І це в тринадцять років, мій найкращий друг!.. Що він верзав, годі було зрозуміти; я втямив тільки, що він так підмінив свій телефонний виклик, що платити за нього доведеться містеру Хадсонові (це класичний придурок, який викладав нам у школі алгебру), але щоб повідомити про це, Джо ледве вистачило трьох хвилин, і я змушений був раз у раз перепитувати: «Що?.. Як?..» — неначе мені раптом позакладало.

Що ж, мабуть, усі нині переказилися — і дорослі, й діти, геть усі. Навіть мій тато. Звичайно він любить разом зі мною продивитися вранці комікси у місцевій газеті «Кронікл», але віднедавна навіть не може читати вголос написи на них, бо його душить кашель. Раз чи двічі навіть харкнув кров'ю, і Ділан сказав: «Татко кахикає, у нього там вава». Отака вона, наша триклята доля. І той же таки тато геть дуріє, коли приводить якусь жінку; може, він відчувається надто самотнім, може, він просто жеребець, а може, думає про те, щоб знайти нам іншу матір, але коли вони курять удвох там, нанизу, я часто чую, як він патьякає щось несусвітнє, приміром: «Зненацька на вулиці, так холодно, а я — у бездонному барі і в'єтнамський ветеран, очі мої — то джунглі, і я не можу дихнути, і де вона, та Америка, про яку я мріяв, де вона на цій темній вулиці», — ну, якась просто божевільна маячня, вона мене лякає, мені шпигає під грудьми, і частенько ті жінки просто тікають від

нього, бо кому ж воно може сподобатись? Кому? Якось він спробував верзти щось таке й мені, і я попросив його прочуматися, а серце моє мало не вискочило з грудей: «Не кажи мені цієї бридні, я не бажаю слухати!» А він стояв страшенно переляканий і такий самотній-самотній, але вийшло на краще, бо все ж він перестав. Я хочу сказати, перестав молоти це мені, але він несе цю ересь іншим і навіть по телефону. Одного разу я підслуховував, як завжди, зі сходів, і жінка порадила йому піти проспатися, а він їй — мовляв, із цього нічого не вийде, він не може заснути, і це мучить його і мучить, та врешті він таки заспокоївся й мовив: «Атож, я став геть пришепелкуватий». Мабуть, це правда, хоча нестерпно боляче думати так про свого рідного батька, про свого Любого Тата...

Але, певно, цього ніхто не може уникнути, воно поширюється як пошесть. От вам ще Декстер. Якось я випадково знайшов у нього в кімнаті з півдесятка Діланових іграшок. Серед них і світний м'яч; удень він якийсь сірий, майже безбарвний, але вночі світиться моторошним зеленим вогнем, мов якась мара, — бо він покритий фосфором, як ото циферблати на годинниках. Ми шукали його скрізь, а він був у Декстера, разом з кількома машинками та вагончиками. Я Декстера не виказав, йому вже досить перепало від мене. Я просто відніс усе те барахло додому й порозпихав під ліжка та канапи, і тато страшенно зрадів, коли познаходив ті іграшки, прибираючи кімнату. Я не виказав Декстера — він же такий жалюгідний. Навіть після того, як я вбив йому бубни, він через кілька днів уже обіцяв мені п'ять центів, щоб я з ним погрався. Але я тепер стежу за тим, що говорю. В нього з'явилися ідіотські теорії: мовляв, якщо він зможе затримати собі дихання, аж поки зомліє, то все теперішнє мине, наче моторошний сон, а його мати знову буде жива, як перше. Але йому ніколи не вдається затримати дихання так, щоб аж зомліти. Я уже робив подібні дурниці. Якось опівночі забрався на дах і став там під крижаним вітром, щоб проміняти своє життя на її. Я маю також підозру, що того разу, коли він врізав собі руку, — це було навмисне, аби оживити матір своєю кров'ю. Він і досі показує всім свою рану. А ще задумує вбити Нормана, бо той обзивав її усякими словами. Оце сусідоньки!

Ніколи не відаєш, яке лихо тебе спіткає. Одного вечора все, здавалося, було гаразд, ми сиділи з татом унизу, в його барлозі, і обговорювали наш грандіозний проект створення Меморіальної зали Жахів і Слави, що матиме спеціальний фонд фінансової допомоги монстрам, яким не повелося в житті. І раптом — бах! трах! бам! — Ділан покотився зі сходів сторчголов на своєму шикарному триколірному триколісному велосипеді. Він перелетів через кермо, мов ядро, випущене з гармати, і нам довелося мчати до лікарні, де йому наклали на підборіддя аж п'ять швів. Тато сказав: «Я вже не сподівався підняти його з підлоги живим». Він думав, що у Ділана тріснув череп. Боже, як ми летіли — немов скажені: тато репетує, закривавлений Ділан пронизливо верещить, а я мало не втрачаю тями від жаху!

Все це, звичайно, дуже вплинуло на тата, і минулого тижня він намовив таких нісенітниць, виступаючи по телебаченню, що тепер, мабуть, увесь світ знатиме, що з ним коїться. Серед інших його персонажів у рекламних вставках до «жаховиків» є такий собі Хіппі з глибини 20000 сажнів. Так от, на тому тижні він знову виступав у його подібі, тільки цього разу ніби всерйоз, а не жартома, і мені здавалося, що він

отетерів насправді, а не прикидався, — треба було бачити це обличчя з приплюсненими очима і чути його марудну мову! Тато казав те саме, що так або інакше говорити мало не щодня: про те, як він шарпає нерви людям, і це стало для нього майже необхідністю чи, може, прокляттям; і про те, що коли йому доводиться бути у багатолюдній компанії, він відчуває, як кожен марно намагається пробитися крізь бар'єр, яким сам себе оточує, бо людина, мовляв, живе як у глухому лісі, — й усяку таку полову, і це вже був ніякий не Хіппі з глибини 20000 сажнів і ніякий не Цар Спаржа, а мій тато, власною персоною. Того вечора показували фільм «Вторгнення Пожирачів», теж один з моїх найулюбленіших. Перед тим як почали свої рекламні балачки Веселі Шалапути з-над Східної Затоки, тато ще раз мусив розкрити свого намальованого рота і сказав: «Слухайте-но, люди добрі, я не хотів би збивати вас із пуття, але подумаймо: а про що ж насправді йдеться у цьому фільмі? Він — про Червоне Страховище. Дійшло?» Мене аж підкинуло на ліжку. Я так і не зняв навушників, хоч наша чорна місіс Семпсон давно вже давала хropaка на канапі внизу. Я перелякався, бо ой як добре знаю, що таке Червоне Страховище! Дідусь Глікс, мамин батько, за такі іграшки потрапив до чорних списків. То було багато років тому, коли він працював сценаристом у Голлівуді, і через те, скільки я його пам'ятаю, він завжди був як побитий. «Вторгнення Пожирачів» — це «жаховик» про істот, які прибули з космосу й заповнили містечко Санта-Рита в Каліфорнії. Вони являють собою такі маленькі стручечки, які вночі проростають у людське тіло і наче витісняють звідти людину, хоч зовні вона лишається такою самою, і лише близькі їй люди можуть помітити зміну. Наприклад, малий хлоп'як від самого початку знає, що його рідний дядько — то не його дядько, але він не може цього пояснити — він просто знає. То один із тих стручків. А їх турбує тільки одне — як вижити. Вони не мають ані доброти, ані жалю. Якщо на вулиці хтось переїде собаку, вони й оком не змигнуть. Вони позбавлені людських чуттів. Усі стручки бажать тільки розмножуватися й завоювати весь світ, витісняючи всіх нас, одного по одному. Це чудове кіно. Так от, того вечора тато, у гримі Хіппі з глибини 20000 сажнів, і каже: «Погляньмо на дату цієї стрічки: тисяча дев'ятсот п'ятдесят шостий рік. Ви пам'ятаєте п'ятдесяті роки? Тільки не подумайте, ніби я просто наганяю на вас страху. — Він захихотів, а я заходився гарячково регулювати колір, аж поки зображення стало схоже на видіння після ЛСД — настільки я очманів. А він своєї: — Затямте собі ось що: ідеться про безбожні істоти. які вторгаються у наше суспільство, розмножуються й утворюють осередки — метикуєте? — осередки. І навіть ваш сусід може виявитися одним із таких. Вони зустрічаються у приватних будинках і там обговорюють, як їм загарбати весь світ, і зрештою ви побачите, як вони таємно поширюватимуть свою революцію скрізь і як Америка прокинеться і винищить ворога у самій собі — Внутрішнього Ворога. Ну ось, тепер ви знаєте, що тут відбуватиметься, і якщо не хочете думати над цим, то й не думайте, сідайге собі зручніше й тіштеся». Тато розтанув, а на екрані, що раптом став чорно-білим, вкотре уже пішло «Вторгнення».

Я був надто схвилюваний, щоб дивитись його. Коли тато й мама познайомились і покохали одне одного, це сталося почасти через те, що їхні батьки — один ірландець, другий єврей — обидва були комуністами, хоча ніким не доведено, що вони мали партійні квитки. Ніяк не втямлю, чого це татові забаглося бодай згадувати про це в телепереда-

чі. Чи, може, він забув, як йому відмовили у вступі до «Корпусу миру», а потім у нашому домі з'явився з блокнотом якийсь тип із ФБР. То було за часів, коли мама й тато були готові вийти пліч-о-пліч назустріч хоч якій біді. Але це давня історія, і я навіть не певен, чи пам'ятав би її, коли б вона не була «сімейною історією». Як поганий сон. Але він усе повертається. От хоч би й справа того придурка із Сакраменто, який підкладав ціанід в облатках до салатних приправ по універсамах усього міста, а коли його спіймали, заявив, ніби робив так через те, що він проти війни у В'єтнамі; тато сказав мені, що то витівки правих з метою дискредитувати антивоєнний рух. Я це запам'ятав. Колись у Сі-рак'юсі тато розповів мені про свого батька: гарячий цех, підйом щоранку о п'ятій годині й виснажлива праця цілісінкський день, аж поки мало з ніг не падаєш. Кінець кінцем це з ним і сталось — а я тоді тільки-но мав народитися. Його старе ірландське серце не витримало, і я так ніколи його й не побачив. Я добре знаю, що не можна повертатися спиною до робітників. Я не повертатимусь. Але буду трохи обережніший від тата. Гадаю, іноді він просто лізе на рожен. І мама лізла, і дідусь Глікс — це наша фамільна риса. Мене теж нею обдарували. Може, я й не побив би Декстера, коли б не моє походження. Тато каже, що в таких випадках ми найжачуємось. Щодо мене, то це сказано правильно. Як дикобраз. Тільки-но відчуваю небезпеку — і моє пір'ячко настовбурчується, такий-от рефлекс. Не-Чіпай-Мене-Ти-Паскудо! Яка втіха кинути це комусь у вічі, коли ти, скажімо, ходиш на руках або гаєш на одноколісному велосипеді!

Але ж трапляється й таке, від чого неможливо себе захистити. Скажімо, коли Ділан раптом летить сторчголов зі сходів на своєму червоно-біло-синьому велосипеді. А якось він утнув іншу класично ідіотську штуку, і саме коли залишився під моєю опікою. Я пустив воду у ванну, бо мав скупати його, і мій братик пустував собі з водичкою, а я тим часом пішов узяти з шафи чистого рушника. Чого йому заманулося зачинити зсередини ті кляті двері — ніяк не доверу. Тільки потім я стояв у темряві під дверима й наказував йому відчинити, якщо він не хоче дістати добрячого прочухана, і він мене зрозумів (подушка!) й довго вовтузився із замком, а потім запищав: «Я не мозу!» — і то була правда. Це означало, що ванна переповниться, і вода почне заливати кімнати нижнього поверху, і винний в усьому буду я. Я вже наважився був висадити двері, але не зміг, бо дім наш побудували ще в 1921 році й побудували на совість, бо раніше люди вміли тримати свою марку. Я помчав мерщій до підвалу, хотів знайти викрутку і, може, розгвинтити замок, але її ніде не було. Надибав тільки молоток на полиці за пінг-понговим столом і спробував розбити замок, та тільки понівечив круглу ручку на дверях. Ділан весь час плакав, і чути було шум води з крапа. І раптом у мене в голові наче прожектор блиснув: я згадав, що тато ніколи не зачиняє віконце над унітазом, щоб запахи не застоювалися. Отож я гайнув через хол на ганок, видерся на те місце, де можна навішувати тент, — таке саме, як у Мітчелів (певно, всі будинки в Окленді мають таке місце), — і опинився на даху. За хвилину я вже стояв над відчиненим віконцем (воно розчиняється назовні, а не вниз); до землі тут було три з половиною поверхи, і мене трошки замлоїло, коли я зазирнув у цю прірву й побачив віти дерев і три голі електричні драти, що тягнуться від стовпа: напруга там досить висока, і мене вб'є струмом, якщо я схиблю. І все ж, покладаючись чи то на крила, яких у мене нема, чи то на бога, я ступив на ребро віконної рами і аж тоді

побачив, що вона дуже стара і за простою могла відірватися, і тоді я б розбився насмерть або покалічився на все життя. Проте я вже ступив на неї, і прослизнувши крізь віконце над унітазом, і закрутив кран, коли ванна уже була повна по вінця. А Ділан стояв собі, мов нічого й не сталося, і мені закортіло занурити його головою у воду, щоб знав. Але цього я не зробив. Нам слід би повісити перед домом табличку: «Обережно, лиха дитина!»

Але я таки покарав Ділана: добре витерши його, вивів погуляти після купанки на задній двір і там удав, ніби хочу погратися з ним, а сам роздрочив доbermanів за парканом і втік, а Ділан залишився там один. Я навіть підвів його до огорожі й повалив на землю, так що пси гавкали, гарчали й шкірили зуби просто йому в обличчя. Я заховався в кущах біля ганку, і якби котрийсь доberman проліз до нас, то я встиг би зустріти його ломакою і врятувати Ділана. Я не хотів його скривдити, хотів тільки налякати. Він верещав, аж заходився, а я собі ховався в кущах (хе-хе-хе!). Врешті я таки підійшов і взяв його на руки. Він геть обдзюрив собі штанці. Я перевдяг його нагорі, а тоді вже став утішати. Він ще довго не міг заспокоїтись.

Ну хіба все це не свідчить, що я не менша падлюка, ніж інші, а може, й більша? Ділан же не навмисно зачинив двері. А я повівся з ним як звір. Я побив Декстера. Я сказав рідному батькові, що ненавиджу його. Таке засмутить кого завгодно. Тато колись сказав мені: «Це дуже нелегко — бути діркою без затички»...

10

Я ще не прояснив двох речей. Перша — це моє ім'я, а точніше прізвище. Незграба Джек. Тата звать Джон, і я теж Джон, Джон молодший — так мене звать офіційно, а «Незграба Джек» — це джазова платівка Дюка Еллінгтона. Тато називає її «класикою» і зберігає у своїй фонотеці не лише саму платівку, а й магнітофонний запис. Я слухав її багато разів і мушу вам сказати: то таки класна музика. Коли я слухаю її, мені згадуються усі ті вечірні казки, що їх тато розказував мені як серіал, «нескінченну сагу» про Незграбу Джека. Той Джек став для мене легендою. І якимось наче невдахою, бо ось як про нього говориться:

Незграбо Джек, ходи повсюди,
Лише їди собі й їди,
І ти дістанешся в ні-куди.

А він усе біжить, але й далі залишається на тому самому місці. Мені й самому знайоме це відчуття, а надто останнім часом. Атож, це класна музика, і коли ми слухаємо її вдвох, нам хочеться лягти горілиць, заплющити очі й усміхатися. Тато й справді усміхається — я бачив, коли позирав на нього краєм ока.

Ще одна річ, якої я не прояснив, — це моє сексуальне життя. Бо, власне, тут нема чого й прояснювати. Я ніколи навіть не наближався до того, щоб робити щось таке з дівчиною, хоча дуже ясно уявляю собі, як воно робиться. Найдалі я просунувся в цьому ділі минулої весни в Сірак'юсі, коли в суботу запросив Діану Грін до театру, на денну виставу, і там обняв її й поцілував, але та дурепа так перелякалася, що, мов ошпарена, підхопилась і пересіла на вільне місце поруч. Я втрив

певненість у собі і як по ширості, то повівся, мов останній йолоп, — просто вітік із театру, і їй лишилось або їхати самій додому автобусом, або дзвонити батькам. Нічого дивного, що на мене вона більше й не глянула.

Тутешні діти набагато випередили мене в тілесному розвитку, особливо негри — вони дозрівають дуже рано. То просто диво. От хоч би Майклова старша сестра Сондра: їй тільки п'ятнадцять, а ви б нізащо цього не сказали — така вона з біса розвинена. У її величезній рудій зачісці «афро» на великдень можна б ховати крашанки, і їх там нелегко було б знайти! У команді гімнасток негритянської середньої школи вона брала участь у параді на честь перемоги нашої чудо-команди в чемпіонаті й удавала, ніби не помічає тата, Ділана й мене на тротуарі, — може, тому що ми білі? Ділан весь загорівся, показував на неї пальцем і гукав: «Сондла! Онде Сондла!» А вона тільки ковзнула по нас поглядом і знесу втупилась просто перед собою, аж запишалася. Я чув, нібито вона винайшла особливий спосіб робити гроші: коли її батьки йдуть кудись на уїк-енд, Сондра влаштовує вдома у підвалі такий собі аукціон свого одягу перед гуртом чорних хлопців. Звісно, вони не купують тих її одєжин насправжки — тільки платять і дивляться, як вона їх скидає. Я б не дав і десятих центів за якісь там дурні лахи, але добре знаю, за що я таки заплатив би. Охоче уявляю себе в тому гурті хлопців в їхньому підвалі, хоча навряд чи вони пустили б туди білого, і мені аж у животі коле, як думаю про все це, а ще як надивлюся татових «Плейбоїв», котрі в нього скрізь порозкидані. А іноді, у своїй кімнаті, уявляю собі, ніби я сам — Сондра, хоча це вже зовсім сміховина, і танцюю голий у кімнаті, під оплески уявних глядачів.

Щоб трохи приробити, Сондра часом приходить доглянути Ділана, коли місіс Семпсон не може, і тоді я надовго ховаюся у себе в кімнаті, бо інакше вона обов'язково питає: «Чого витріщився?»

Мені дуже хотілося запросити до нас на обід якусь дівчинку і познайомити її з татом, але я ніяк не міг вибрати — кого. В Підмонті я маю деяку популярність, але дівчинка, яка справді мені подобається, Аніта Хендрікс, давно ходить з одним хлопцем, що закінчує середню школу і вже має шоферські права. Лорін Уотсон — вона така пухленька, і це мене хвилює, — сказала, що подумає, коли я її запросив. Тиждень я почекав, для годиться, бо не хотів надто тиснути на неї, але зрештою запитав, чи вона щось вирішила, і вона таки вирішила — не на мою користь. Мене це так приголомшило, що я навіть не спитав про причину. Я їй подобаюся, це факт, але, може, в усьому винна ота моя ідіотська витівка — якось я прикотив до школи на одноколісному велосипеді. Про мене могли подумати, що я хизуюся, і так воно й було насправді. Хтось проколов мені шину, і довелося тарабанити того однокола до найближчої станції обслуговування.

Врешті я вирішив скоритися долі. Видно, не судилося мені мати справжнє побачення у мої шкільні роки. А може, й пізніше... В уяві моїй постав такий собі суботній вечір 1979 року, коли кожен американець буде десь на побаченні, і лише Незграба Джек сидітиме вдома й читатиме Діланові книжку «Усе про все». Якщо й далі так піде, то Ділан, гляди, ще почне зустрічатися з дівчатами раніше, ніж я. Збираючись на побачення, він, мабуть, виглядатиме дуже ефектно, і, коли він хрясне вхідними дверима, я зроню гірку сльозу. Як у мене щось погано починається, то й далі уже йде наперекоси. Я опинився буквально на

межі нервового розладу. Сто чортів, а мені ж так мало треба для душевного спокою — лише лагідне слово та приязна усмішка...

І я таки дістав і те, й те (бо ніч найтемніша перед світанням!), дістав від Карен Морріс, на прізвисько Каланча. Вона на голову вища від мене і теж співробітничає у «ШПАНі». Йї сподобався мій вірш, що його вмістили у «Куточку поета», в центрі першої шпальти. Вона сказала, що він свідчить про неабияк розвинуту чуттєвість. І я раптом, не вагаючись ані хвилини, мовив: «Чи не змогла б ти прийти до нас на обід цієї п'ятниці на шосту годину?», а вона, не вагаючись, відповіла: «Згода». На великий перерві я побіг аж за три квартали до телефонної будки, подзвонив татові, розповів про те, що сталося, і спитав: «Ну, то як — 'кей?» І він сказав: «Звичайно ж, 'кей!» І додав, що, може, запросить іще когось, щоб Карен не нудьгувала в компанії трьох чоловіків. На хвилину я замислився, і мені так захотілося, щоб мама була жива...

Та я приборкав свою буйну уяву і став обмірковувати, як мені вдягнутися і чи підвезе нас тато машиною, чи ні. Ні, краще без машини, вирішив я, хоч Карен і сказала, що мешкає на Кедровій алеї, тобто за сілу милю від «Рожевого Ікла».

І от настав той великий день, коли я вирушив по неї. Знову збиралося на дощ. На цей час ми перевищили рекорд вологості за останні вісімдесят чотири роки, і вже вважалося, що нинішній рік — найвологіший після 1849 року. Якщо справді ми приносимо щастя всюди, куди приїжджаємо, як каже тато, то ми приносимо також дощі. Я надягнув хіп-джинси «Лівай», свої улюблені черевики, квітчасту сорочку, а під неї білу футболку. Тато порадив надягти светра, але це порушило б гармонію барв, і я прихопив лише прозору пластикову парасольку.

Карен зростом удалася в батька. Він запропонував мені склянку коктейлю з овочевих соків, що її я взяв тремтячими руками. Її мати — зовсім безбарвна, і я був просто вражений тим, наскільки вона мене не вразила. Я хвилювався ще й від страху, — а ну ж як спитають про мою сім'ю, — і вже наперед наїжачився на будь-яке зауваження. Але вони не спитали, лише поцікавились для годиться, як там у школі. Я відповів щось із біса розумне — так наче був зовсім спокійний. Карен виїшла у зеленій із жовтим сукні, яка чудово пасувала до моєї квітчастої сорочки. Вона, певно, розчісувала своє довге волосся не менш як десять тисяч разів, бо воно спало хвилями блискучого чорного шовку. Отакі коси мені до вподоби! На ній були чудові золоті сережки (Декстер охоче поцупив би їх), вони мов пританцьовували під її вушками. Малий братик Карен (чи, може, сестричка), у піжамі, стежив за нами крізь поруччя сходів, коли ми виходили. Ідучи першим кварталом, я ні на чому не міг зосередитись, під пахвами в мене було геть мокро, але Карен допомогла мені — заговорила знову про «ШПАНу», і цього нам вистачило на три наступні квартали. Почало мжичити, я підняв парасольку, і це було надзвичайно: ми йшли, тісненько притулившись одне до одного, і я дивився вгору на її обличчя — вона теж трошечки впріла. Коли мжичка вщухла, я не опустил парасольки.

А вдома, куди вже прибула міс Пег Едінджер з «другого каналу», вони з татом і Діланом зібралися коло піаніно — ну просто тобі сімейне коло. Ми всі повелися дуже невимушено, і Пеггі, яка виглядала пречудово, прийняла від Карен її светр і повісила його. Потім відбувся належний вступ до обіду: тато з Пег пили мартіні, а Карен, Ділан та

я — лимонад. Карен розповідала їм про «ШПАНу» й вихваляла мої вірші та оповідання, і це, ясна річ, тішило мене, наче дурника. Виявилося, що Карен — безперечно єдина з дітей нашої округи — досі не бачила тата в «жаховиках», але вона присяглася неодмінно подивитись, оскільки тепер у неї з'явився чисто особистий інтерес. Щоб почувати себе ще невимушеніше, ми вимкнули світло й удали, ніби граємо в гру з ліхтариком для Ділана, але насправді ми грали для самих себе. Ми з Карен сховалися в шафі у вітальні, і я стиснув їй руку, а вона мені, і я майже поцілував її, аж тут прибіг Ділан і заволав: «А де-е Кален? Де-е Кален?»

Ми їли гуляш — це татів кулінарний коник, а ще він дозволив нам з Карен випити трохи червоного вина, розведеного водою. Карен сказала, що вже не раз пила вино, бо діти звичайно п'ють вино, як накуряться зілля. Пеггі Едінджер од цих слів мало не зомліла. Проте обід виїшов на славу. Зі свічками. А Пеггі приготувала смачний салат. Потім пили шербет, Ділан називає його «шелбелт». Поки тато й Пег перевдягали Ділана, ми з Карен віднесли посуд до мийної машини, а потім Ділан зійшов униз підставити щічку для поцілунків і майже слухняно подався бай-бай, поставивши усього дві вимоги: подати йому іграшкового слона Бабара, а потім ще й зелену машину. Ми ж учотирьох грали спочатку у «вісімку», а тоді в пінг-понг — парами, чоловіки проти жінок, але не дуже всерйоз. Тато весь час намагався виставляти мене у найкращому світлі, і я був вдячний йому за це, бо в нього просто-таки талант допомагати людині, ксли їй доводиться грати нелегку роль. Сподіваюся, колись і я зможу робити таке для свого сина. Час промайн timer>ув непомітно, і ось уже одинадцята година, пора розходитися. Карен подякувала за чудовий вечір і чемно, як доросла, потиснула руки татові та Пег. Тато був приємно вражений і моїми манерами, це було видно з його очей та з усієї його поведінки. Він задоволений, що я так швидко мужнію. Вони запропонували підвезти нас машиною, — мовляв, іде дощ, — але ми відповіли, що любимо гуляти під дощем, і сьогодні якраз такий гарний вечір... Карен накинула дощовика Пеггі, він їй саме до міри, я надягнув свого, і, піднявши нашу пластикову парасольку, ми рушили в дорогу.

— Я сказала правду, — мовила Карен на вулиці, коли ми обходили велику баюру, якій ще не дали ради МУЛи Східної затоки. — Вечір справді був чудовий.

— Сподіваюсь, вам випаде ще не один такий вечір, — відповів я, точнісінько як ведучий телепрограми.

Вона йшла замислена. Сказала, що її батьки збираються переїхати до Сан-Хосе. Моє серце обірвалося. Карен пояснила, що для батька це довгоочікувана нагода, і вона не може ставати йому на заваді, хоч це й означатиме для неї втрату давніх друзів.

— І нових теж, — сказав я. Ми зупинилися під вуличним ліхтарем і поцілувалися. Її уста були розтулені, не те що в тієї Діани Грін у Сірак'юсі, і хоч усе воно виходило у нас трохи незграбно — вона ж така довга, їй навіть довелося нахилитись, — але тривало не менш як півхвилини. А потім вона подивилася мені в очі, взяла мене за руку, і ми пішли пліч-о-пліч. Люба Карен — може, вона відчуває те саме, що й я? Знову приємно замлоїло у животі, і це було прекрасно, бо відбувалося насправді, я нічогосінько не вигадував, і ніхто ніколи не зітре цього з моєї пам'яті.

Ідучи під дощем, ми співали «Ти — моє сонце», а спів завжди переможе розмову. Яка то втіха — співати під дощем з коханою! Ми були на оклендському сьомому небі. Коли я підросту настільки, як сподіваюся, з нас вийде чудова пара, тільки б її тато не переїздив до Сан-Хосе.

Коли ми підійшли до її будинку на Кедровій алеї, всі вікна там яскраво світилися, а це означало, що її старі не сплять і ми не зможемо побути сам на сам. Якби не дощ, ми могли б залишитись надворі, а він якраз полив, як з-під ринви. Карен сказала:

— Хочеш зайти?

Я відповів: так, я охоче побув би з нею, тільки сам на сам. Вона добре розуміла, про що мені йдеться. Подумала трохи, а тоді сказала, що ми можемо посидіти в батьковій машині, вона стоїть за два будинки звідси, бо на під'їзді до їхнього дому стоїть материна машина, а гараж вони переобладнали під дитячу кімнату. Я мовив «кей», і ми пішли повз мокрі авто, і їхнє виявилось незачиненим, і ми залізли в нього й сіли — я за кермо, — а прозора парасолька залишилася на тротуарі. Карен скинула плаща Пеггі Едінджер, і ми зітхнули: так хороше й таємниче було в тій машині. Вона спитала: «Хочеш поцілувати мене?», — і я відповів поцілунком. Той поцілунок тривав, мабуть, п'ять хвилин без перепочинку, ми дихали крізь ніздрі на щок одне одному, і я був такий щасливий — мало серце не вискакувало з грудей. А тоді сталося оте чудо — Карен поклала мою руку собі на грудь. Я геть осмілів і стиснув її, свою найпершу... А потім обстежив другу, а Карен прошепотіла: «Ще...» Від цього я просто очманів і спробував промкнутися рукою під зелену ситцеву сукню, але ліфчик у неї такий тісний, я завовтузився, заметушився — мало не спартачив усю справу. Тоді вона сказала: «Зажди хвилинку».

Я сидів, поклавши одну руку на кермо, — містер Самовпевненість Довге Волосся, — а вона розстебнула змійку на спині, потім ліфчик, і я побачив усе. Побачив і аж застогнав: «О боже!..»

Вона всміхнулася, Карен Морріс, на прізвисько Каланча. Груденята в неї таки непогані, хоч і не зовсім розвинені.

Я нахилився й поцілував її в ліву грудь. Я не знав, на якому я небі. Це було щось фантастичне. А Карен поклала руку мені на голову й прошепотіла: «Як гарно!..»

Отак ми сиділи в машині під рясним дощем, і хтосьна, чим би воно скінчилося, якби раптом не з'явилася ще якась машина. Ми страшенно сполошилися й пірнули вниз. Фари були, як у поліцейської машини. Отже, збагнув я, нам світила велика халепа. Та машина проїхала, і Карен сказала:

— Треба б нам обережніше!..

«Ще б пак», — відповів я подумки.

Але добре, що ми не почували себе злочинцями. Вийшовши з машини, ми тут-таки уклали угоду на неділю. Карен сказала, що буде дуже рада зустрітись зі мною ще, бо я хлопець хоч куди. Тоді знову поклала руку на мої золоті кучері, а сама прибрала такої постави, не наче кінооператор тримав її у фокусі. Я сказав, що чекатиму. Вона таки з біса височенна. В руках у мене був дощовик Пеггі Едінджер.

Ми зайшли в дім і привітали її старих, а вони не мали й зеленого уявлення, що ми робили перед тим. Карен, прощаючись зі мною, підморгнула. Вогонь, не дівка!

Я летів додому, мов на крилах, за які правила парасолька та дощовик. Мабуть, більш ніколи я не відчую себе таким щасливим. Секс — це грандіозно! Можливо, через тиждень ми будемо любитися, як тай-фун. Ми залуємо всю землю. Будемо тільки любитись, любитись, любитись. Наш ангел-охоронець погляне з неба і скаже: «Еге, та ці дітлахи — таки справжні коханці!» О, ми навитворяємо чортзна-чого!

Я трохи заспокоївся, лише як підійшов до самого свого дому і зробив під дощем кілька глибоких присідань. Оглянув себе, чи нема якихось зрадливих слідів. Я знав: ніколи вже не бути мені таким, як до сьогодні. І відчував неабияку впевненість у собі.

11

Упевненість у собі — це те, чого бракує Норманові. Він уже разів п'ять заходив до нас позичати гроші, і тато завжди йому давав. Наступного дня після того, як я зустрічався з Карен, Норман прийшов до нас увечері зовсім отетерілий, з вираженими очима. Він жував гумку і варнякав щось без упину. Тато намагався його заспокоїти. Там щось таке сталося, від чого постраждали двері гаража в «Зеленому Кутньому» і зникли якісь дошки. Норман раз у раз обертався назад і кричав:

— Погляньте на ті двері! — Геть схибнувся.

А ще нарікав, що в нього нема друзів.

— Одного друга ви маєте, — мовив тато, поклавши Норманові руку на плече.

Норман відскочив — так, ніби наготувався стрибнути вперед.

— Ти доторкнувся до мене! — прохрипів він. — Ти поклав на мене руку!..

Тато сказав:

— 'Кей, то й ви покладіть на мене свою, — і подав Норманові руку.

Якусь мить той не міг зрозуміти. Нарешті втямив і потиснув татову руку.

— Дайте п'ять доларів, — сказав він, — і я піду.

І тут тато зробив маленьку помилку, мовивши:

— Відкуплятися від вас я б не хотів.

Це таки була помилка, бо Норман аж закликав на місці й затрусив головою, наче тато сказав казна-яке паскудство.

Я розумію, тато хотів зробити якнайкраще. Але я також знаю, що перед тим він хильнув «кривавої Мері», а після горілки його завжди заносить не туди.

— Це у вас від наркотиків, Нормане? — спитав він.

Але Норман і далі мовчки трусив головою, стоячи на місці, у тих своїх шкарбанах.

Я міг би сказати татові: «Ти тільки уважно поглянь на людину, коли вона не дивиться тобі в очі, і сам побачиш, що в нашого сірого дружки Нормана це не від наркотиків». Але тато ж у нас грається в шляхетність — і то з Норманом, який ніколи й ні від кого не чує подібних слів.

Норман ще пускав пару в передпокої і крутив головою, коли Ділан зачепив його ненароком, їдучи на своєму триколісному. Норман пробурчав собі під ніс, мов жартома:

— Ох, дістанеш ти в мене дубця!

Я почув, а тато ні. Тато знову поринув у свій внутрішній світ. Він відчував поклик утнути ще яку-небудь театральну штуку.

Я подумки кричав: «Нормане-забирайся-геть, Нормане-йди-додому!» Між іншим, наші відбивні підгоряли, а ячний суп википав, і мені довелося рятувати їх, бо тато немов колихався на хвилях, розслаблений і безтурботний.

— Дякую. Дякую вам, як білий білому, — сказав Норман.

Тато сердито глянув на нього:

— А що це означає?

— Ви знаєте, що це означає.

Норман ніби трохи полагіднів і роздивлявся все наше сімейство: Ділана з велосипедиком, мене, що метушився біля збіглого супу, і тата, який немов завис у невагомості. Норман рахував нас, як мішені.

— Дякую, за мною не пропаде, — мовив він, тримаючи п'ятидоларовика в тата перед носом, ніби давав понюхати.

— Завжди радий допомогти! — відказав тато. Я не вірив власним вухам.

Коли двері зачинилися, і тато збирався повернутись до своєї «кривавої Мері», я став йому на дорозі.

— Тільки ти їх і бачив, — кинув я.

Він глянув на мене, посміхнувся і ступив убік, щоб пропустити Ділана, який щодуху мчав на нас.

— Ти чуєш? — не вгавав я.

— Джеккі-Незграбо, що сталося?

Я порвався бігти, враз зупинивсь і мало не впав.

— Даремно ти підохочував його,— процідив я.

— Зажди...— мовив тато, повільно і картинно розвертаючись, ніби фігурист на ковзанах.— Ти повинен визнати, що...

І тут я різко урвав його:

— *Не смій!*

Він дивився на мене, спантеличений і ніби ображений.

А там суп холонє.

Він спробував обняти мене.

— *Не смій!*— знову зойкнув я. Очі в мене зробилися, як шпаринки.

Дійшло-таки. Він весь обм'як, мукнув: «Гаразд»,— і поплентав до кухні, аби припасти, на зміну, до пива, яке зветься «Знак непитушого». Хоч як я нагримав на нього, він однаково тішився, що Норман звернувся до нього в скрутну хвилину. Він радів, як дитина, коли виймав тарілки для суну; він думав, що я просто нічого не розумію, і весело покликав нас:

— Суп на столі, панове!

Я подумав: хай собі. Але вже наступний день підтвердив мою правду. Норман мало не роздавив мені очі, отак просто, як розчавлюють пальцями виноградину—чвирк, і нема! Це означає, що я став третьою особою, на яку він учинив напад. Ми з Декстером кидалися м'ячем на вулиці, а з нашої машини хтось поцупив ковпачок від бензобака. Тато не розсердився і нікого не звинуватив, він знав, що то або Декстер, або Норман, або Едвард, або ще хтось із дітлахів, які йшли зі школи додому, і через те просто пообіцяв долар винагороди тому, хто знайде ковпачок, без усяких допитів. Ніхто, певна річ, не зголосився. Хай там як, а Норман цього вечора сидів собі, як завжди, у плющі, а ми щойно винайшли для нього нову расу: він не білий, і не чорний, і не жовтий—він, як я сам давно уже визначив, *сірий*. Такої точно масті, як дохла рибина, що її викинуло на берег ще місяць тому. Я б не здивувався, якби у нього виявили рак шкіри. Він—мов живий плакат якоїсь хвороби. Сидить, сірий, серед зеленого плюща, з тією своєю палицею, в якій сховано кинджал, та ще й Шайен, прив'язаний, світить тут-таки своїм мертвим оком. Я якраз вийшов з нашого «Рожевого Ікла»—щойно дзвонив до Карен Морріс, а її нема вдома, але я попросив її матір переказати їй наш номер телефону, а мати сказала, що Карен за сніданком хвалилася, який то був чудовий вечір, і тому я ні з ким не збирався заводитись, бо в мене душа співала. Але Норман очима показав Декстерові, що буде йому погано, як м'яч зачепить оранжевого «форд-берда». Він навіть вийшов на тротуар і став у позу сторожа. А за хвилину Декстер таки влучив м'ячем у ту руїну, і Норман звелів йому підійти. І Декстер пішов—як кролик до удава. Він—Норманів слуга, до того ж абсолютно покірний.

Потім Норман подивився на мене. Тридцятирічний, дорослий чоловік. І ті його темні очі на сірому обличчі. Сказав, що я надто довго дивлюся на нього. А я згадав Сондру і її руду копицю «афро». Мабуть, я тому дивлюся на людей так довго, що вони гіпнотизують мене, коли я багато про них думаю. Норман спитав, чи дорогі мені мої очі.

— Дурне запитання,— відповів я.

Тоді він повалив мене на тротуар і надавив мені пальцями на очі, аж замигтіли червоні спалахи, кільця й зірки. Декстер реготав—його це звеселило. Норман став коліньми на мої плечі, а великі пальці за-

нурив мені в очниці. Я справді подумав, що за хвилину стану сліпим, і вже ніколи не бачити мені ані дівочих груденят, ані Ділана, ані тата, ані білого світу. І все ж я рвонувся несамовито, відштовхнув його руки й випручався, весь заюшений кров'ю, бо він довгим нігтем мізинця розпанахав мені щоку.

Я плакав і кричав:

— Хочеш настрахати мене!..

Норман безгучно сміявся.

Тоді я став удавати негра, що їх Норман люто ненавидить, і загукав:

— Ніко́ли вже!.. Чуєш, паскудо? Ніко́ли вже!.. — Я ще майже нічого не бачив.

Норман посміхнувся тією своєю жахливою посмішкою гвалтівника. Це уже не вперше він дістав нагоду познуватися з мене. Минулого тижня я стояв під дощем у своїх білих джинсах, і Шайен, у якого одне око наче мармурове, а друге теж недобачає, переплутав мене з березою і обдзюрив мені ногу, поки я видивлявся щось там у кінці кварталу. Я спершу нічого не помітив, та раптом побачив випари й відчув запах. То була для Нормана величезна втіха, наче він несподівано виграв у лотерею. Шайен не тільки гидить на нашому подвір'ї, а ще й запозвався на мене особисто.

А тепер ось і сам Норман напав на мене зі своїми пальцями-цурпалками та гострими, як бритва, пазурами.

Я так відчайдушно горлав од болю й злості, що мене почув містер Фестінджер — він уже прийшов з роботи і тепер вправлявся у садку зі своїми гантелями. Наче танк, він висунувся з воріт і поклав цьому край. Я був весь у свіжій смолі, що лишилась тут від МУЛу Східної затоки, і мені подумалося: не дай боже, побачила б мене зараз Карен Морріс! Адже того вечора я був супермужчина, а тепер — зовсім як дитинча. Декстер — той геть очманів. Ми, певно, являли собою чудокартину. Містер Фестінджер, який уподобав собі нове діло — виходити з дому й припиняти вуличні бійки, кинув Норманові:

— Гей, хлопче, тримай-но ти свої руки при собі, а свого пса на припоні! — І додав, тіпаючись від люті: — Почвара триклята!..

Ми всі розбрелись по домівках. Голова у мене розколювалась, щось ніби стугоніло в мозку, а перед очима мигтіли жовті атоми та молекули. «Жаховики» можна б знімати документально — з живого Нормана...

Я ліг у постіль і спробував почитати «Плейбой» та помріяти про Каланчу. Але довго не витримав: підвівся й почав вештатися по кімнатах — чи тобі золотошукач, а чи шпиг...

У списку, якого б я повісив на стіні свого Храму Слави, містер Фестінджер посів би чільне місце. Він заступився за мене, і він же виступив проти мене: він захистив мене від Нормана, а Декстера — від мене, я не кажу вже про той штурхан носакон у куприк. Але у нього обмаль клею в голові. А його пришепелуватий синок Едвард має звичку по суботах та неділях дзвонити в наш дверний дзвоник, якраз по обіді, коли ми вкладаємо Ділана спати. Едвард здатен і на гірше: візьме ото повітряну кульку, стане з нею за поруччям нашого ганку і кли-

че Ділана — стрибай, мовляв. Для Ділана це означає зламати ногу, а Едвард пояснює: «Я хотів його здивувати». Тато терпляче, найрозумілишими словами вмовляє його не дзвонити — бо ж він розбудить Ділана — і прийти пізніше. Тоді Едвард влаштовує на порозі сидячий страйк, і татові доводиться перенести його на руках, щоб зачинити двері, але Едвард одразу ж дзвонить знов. А тато тоді виходить і каже: «Іди-но ти додому, я дуже тебе прошу»,— а Едвард кидає м'яча прямо татові в обличчя. Тато нарешті найажачується й каже: «Як хочеш узяти м'яча назад, хай за ним прийде твій батько»,— а в цей час Декстер проходить мимо, чує це й кричить: «Едварде, так тобі й тре-е-ба!» Тато грюкає дверима й сидить хвилині із п'ять на канапі, крутячи в руках того м'ячика, і я знаю, що йому кепсько, бо Едвард дефективний, і єдине, на що він здатний з досади,— це зробити нову капость. Тому зрештою тато виходить надвір і кладе м'яча на видноті. Незабаром ми чуємо, як Декстер з Едвардом жирують на вулиці. А десь за півгодини Декстер кличе свого батька пограти з ним у м'яча, і ми маємо спокій аж до пів на п'яту. Ділан ще спить, а Едвард уже приходиться під наші двері і дзвонить знову. Тато відчиняє, темний як ніч, і Едвард каже, що батько кличе його додому обідати, і він хоче забрати м'яча. Тато відказує, що він виніс той м'яч і поклав на вулиці, на видноті. Тоді Едвард дратується й верещить, його дефективне рябе обличчя береться червоними плямами. А тато помічає Декстера, який виліз на дерево, граючись у розвідника, і кличе його у свідки, а Декстер божиться, ніби він і в очі того м'яча не бачив. «Та ви ж самі занесли Едвардового м'ячика до себе додому»,— кричить він з дерева. Після цього вже ніхто нікому не вірить. Може, той, хто вкрав ковпачок з нашого «доджа», поцупив також і того паскудного м'яча, бо й те, і те пропало майже з того самого місця на вулиці, біля бровки. І всі галасують на все горло, а Едвард реве, як корова, і кінець кінцем з'являється містер Фестінджер, у пропітнілому синьому костюмі, підходить упритул до тата, вітається з ним за руку й шепоче: «Не беріть так у голову того м'яча. Це я його сховав. Хочу привчити цього юного джентльмена не кидати свої іграшки де попало, і нехай він у мене помучиться днів зо два». А тато зауважує, що згаданий юний джентльмен вважає, що саме він, мій тато, взяв м'яча. На що містер Фестінджер відповідає: «Я зумію переконати його, що м'яч не у вас». Тато думає, певно, що Декстер вважатиме його брехуном, рін оглядається на мене, оглядається навкруги. На цьому й кінчається сміховинна історія з тим м'ячем. Гра, у яку ми граємося тут найчастіше, називається «Всі у програші».

Після того, як містер Фестінджер уже забрав Едварда додому, трапилася ще одна чудасія. Жінка, яка приїхала допомогти містеру Мітчелові порядкувати в домі, підійшла туди, де сиділи ми з татом і Декстером. В руках у неї була велика картонна коробка з харчами для немовлят. Жінка звеліла Декстерові піти додому вмитися, а коробку віддала татові, кажучи, що, можливо, ті харчі згодяться нашому малому. Тато подякував, хоча Ділан не їсть цієї погані ще з минулого року. Стара стояла біля нас і розповідала, що їй зовсім не подобається жити в Окленді, і що з її зовиці господиня була нікудишня, бо безлад у домі неймовірний, і Декстер росте зовсім без догляду (це ми з татом і так добре знаємо). Казала, що містер і місіс Мітчелі — «Том і Етта» — були створені одне для одного, а тепер він геть пропаде. Це дуже сумна жінка — сива, з каламутними голубими очима. Вона все

намагалася гордо накопирити губу, та це їй ніяк не вдавалось, і тоді вона повернулася в дім Мітчелів. Я зачекав трохи, а потім сказав татові, що цим дитячим харчам, певно, вже віку й віку, бо Декстерові пішов восьмий, а тато відказав, що то не Декстерові харчі, а місіс Мітчел, бо вона не могла їсти твердого. «А що ж ми будемо з ними робити?» — спитав я. А тато каже: «Залишимо про запас до Дня усіх святих, на випадок, як поїмо всі цукерки». Ми засміялися.

День усіх святих припадав на наступний вівторок, і це для нас була важлива подія, бо Ділан уперше надяг дитячий карнавальний костюмчик, а я вперше не надягав. Хоча дужче за все на світі мені хотілося б підійти рядженим до оселі Карен Морріс і сказати: «Солодко чи кисло?» Ми доклали всіх зусиль, щоб цей день став для Ділана справді незабутнім. Ми дозволили, щоб він сам вибрав собі костюм, і він вибрав клоунське вбрання. Видовбали дірку в гарбузі й устроїли туди свічку, понавішували паперових скелетів та відьом, і тато, звичайно, теж вирядився як треба, бо такі свята завжди приводять його у захват, а на студію йому було їхати аж на десяту, коли почнеться спеціальна святкова програма. Ми кілька разів провели Ділана туди-сюди по вулиці і дозволили йому бігати до чужих будинків по подарунки — він аж пищав од задоволення. Потім ми уважно роздивлялися здобич — чи не напхано туди замість цукерок якоїсь неїстівної погані, скажімо, лез або битого скла, — і залишали тільки те, що мало незайману обгортку. Єдина штука, на яку ми спіймалися, сталась увечері, коли я «стояв на варті», а тато купав Ділана. Задзвонив дзвоник, і я пішов з тарілкою цукерок відчиняти, а за дверима — вогонь! Горіла купа газет. Я загорлав: «Вогонь, тату, вогонь!!!» Тато примчав, наче за ним гналися сто чортів, вибіг на ганок і почав затоптувати газети: так на його місці зробив би кожен. Тільки ми не знали, що то був пакет із «сюрпризом» — лайно у вогні. Хтось загорнув у газети кілька великих кавалків, і тато попався на гачок — ота мерзота налипла до його капців. А з другого боку вулиці ми почули хихотіння пацанви, яка десь там ховалася.

Згодом у нас побувало, мабуть, чоловік із шістдесят ряджених. Перший подзвонив якийсь шестифутовий патлатий здоровило і прохрипів: «Солодко чи кисло, чи є у вас гарна пташка?» Напевне, якийсь хіпар. Потім з'явився Декстер. Перед святом він розказав нам, що буде нацистським генералом і носитиме великого пістолета. Татові це не сподобалося, та коли Декстер став на порозі, то з нього був лише чортик із пластмасовими вилами, а його батько стояв у плащі віддалік (мабуть, уже прийняв своє «заспокоїливе») і курих. Наступний візитер виявився дуже цікавим, я аж підскочив, — то був Норман, власною персоною, одягнений під Дядька Сема. Він сказав, що хоче скористатися цією нагодою для збирання пожертв на користь пресвітера Макінтайра, який виставив свою кандидатуру до Законодавчих зборів штату. Норман навіть виголосив з цього приводу невеличку промову, що її вивчив напам'ять, і намагався накинути татові брошурку в блаженській обкладинці про «комуністичну загрозу». Ну, я добре знаю, як тато ставиться до таких речей. Він сказав: «Ні, дякую, Нормане». Якусь хвилину вони з Норманом обпікали один одного очима, а тоді Норман круто повернувся й пішов собі, у своєму синьому сурдуді, червоно-білих штанах та високому циліндрі. Тато сказав, що залюбки копнув би його в одне місце. Приходили ще четверо дітей із школи для глухо-

німих; у них «Кисло чи солодко?» було написано на картонних табличках, а внизу назва школи.

Коли Ділана уклали спати, я подзвонив до Карен Морріс побачати їй веселих свят, однаке мати її сказала, що вона пішла на вечірку, і ця звістка страшенно мене засмутила. Могла б і мені вділити солоденького у святковий вечір. Я сидів, охоплений тяжкими думами, і в уяві вибивав бубни хлопцеві, якому вона тепер показувала циці, бо ж був упевнений — вона їх показує по всіх усядах, десять центів за дюжину. Може, за кілька літ вона з'явиться і в «Плейбої» — «Каланча року»!..

Але справжнє значення цього Дня святих залишилось для мене невідомим аж до наступного ранку, як і пов'язані з ним жахливі події. Тато спав, як убитий, бо святкова програма тривала цілу ніч, та й Ділан теж був надто знесилений вчорашніми «Кисло — солодко», отож я снідав сам-один, як палець. Вийшов надвір узяти «Кронікл» і побачив Шайєна під нашим парканом — там, де він звик класти купи. Мені здалося, що він спить, і я загорлав, щоб розбудити клятого пса й потурити до чортів собачих із двору, та він не ворухнувся. Шайєн лежав якраз під заднім крилом нашого «Доджа». Я взяв газету й легенько ляснув його по заду, але пес і не ворухнувся. Тоді я нахилився, трохи підняв йому голову й відкинув назад: вона впала з глухим стуком, і я зрозумів, що Шайєн здох. Не скидалося на те, щоб його переїхала машина або що, бо не було ні крові, ні слідів од шин на його шерсті. Але на морді було щось гідке й брудне, ніби чорне блювотиння, а єдине зряче око дивилося страшно й безнадійно — такого потойбічного погляду я не бачив у жодного пса.

Я розгубився — тепер Норман звинуватить нас і вигадає якусь жахливу помсту, в цьому можна не сумніватись. А може, відтягти пса на якесь інше подвір'я? Якби мені ще раз випало потрапити в цю халепу, я б ні хвилини не вагався, і, може, нічого й не сталося б. Але того ранку я подумав, який же він великий, той Шайєн, і ясно уявив собі, як нелегко було б мені волочити це здоровенне падло. А як хтось іще вийде по свою «Кронікл»? Що я скажу? Тому я повернувся в дім і налив собі трохи «Променистого Джіма», а потім сів у вітальні біля каміна, бо мені раптом стало страх як холодно, хоч надворі був теплий ранок. Я просидів так, мабуть, з годину, намагаючись думати про щось інше і час від часу пригублюючи «Джіма», аж поки Ділан подав голос із спальні. Я пішов нагору, цитьнув на нього — тато ще спить! — і, піднявши штору, визирнув у вікно. Була майже дев'ята, і Норман уже з'явився. Він знайшов Шайєна і тепер стояв, прихилившись спиною до паркана, мов статую. Я мерщій опустив штору.

Ветеринар сказав — отрута. Шайєн з'їв кусень м'яса, в якому була смертельна доза. Я, звісно, відразу ж подумав на містера Фестінджера, який нахвалювався вголос, — власне, навіть кричав, — що знищить цього пса. Він, зрозуміло, відмовлявся — відмовлявся просто татові в очі. Я знаю напевне, що й тато цього не зробив, бо він на таке просто не здатен, і він сказав Норманові на нашому ганку: «Слухайте, я — не отруйник псів». Однаке Шайєн здох на нашому подвір'ї, хоч би де там спершу вхопив отруту, і тому в скаженій Нормановій голові визрі-

ла одна думка — собаку порішили ми. Власне, він підозрював особисто мене — адже бачив, як того дощового дня Шайен обдзюрив мої білі джинси. А я ж навіть не уявляю, що воно таке отрута; знаю тільки, що на пляшці буває череп і дві схрещені кістки. Норман заявив, звертаючись не так до тата чи до мене, як до всього нашого будинку, «Рожевого Ікла»: «Заплатиш мені за це...» Його слова налякали і стривожили нас, і тато вирішив поговорити зі старими Нормановими батьками, пенсіонерами. Здається, вони майже повірили татові, але ж вони, власне, не люди, а привиди, ніхто їх ніколи не бачить, хіба що увечері їхня тінь промайне в освітленому вікні.

Серед сусідів пішов поголос, і підозрювали насамперед нас, бо ми тут нові, а всі інші одвіку мирилися з Шайеном та його купами. Норман здатен на все, і я подумав, що як він ходитиме з молотком біля нашого «доджа», то це ще буде не найгірше. Він уже подав скаргу місцевим властям, і до нас приходив у вівторок уранці перевдягнений полісмен. Він говорив вибачливим тоном, бо його попередили, що на Нормана уже не раз надходили скарги, отож у поліції добре знають, що то за птиця. Тато пояснив усе дуже докладно, і було видно, що полісмен повірив його розповіді. Я почав був розповідати йому про нахвалення містера Фестінджера, але потім подумав, що це боягузтво, та й доказів у мене нема. Я тільки сказав, що Шайен був наполовину сліпий, бо Норман сам каменюкою вибив йому одне око. Ділан теж додав дуже істотне свідчення: «Нолман — він псих».

Потроху, за кілька днів, усе якось уляглося, і ми вже були вирішили, що Норман просто велике базікало. А потім, у неділю, коли тато ліг подрімати, а Ділан грався з Майклом, Декстером та Едвардом перед Мітчеловим будинком, я випадково визирнув у вікно. У містера Мітчела є допотопний алюмінієвий кемпер — туристський будиночок на колесах, — він завжди і стоїть там, позад тієї руїни «плімута», і малеча примощується на його задній приступці. Ділан добре засвоїв, що на вулицю йому з'являтися зась, під страхом Великого Прочухана, а власне, татових шльопанців або моєї «подушкотерапії», і тому сумирненько сидів на кемпері, тобто формально був на забороненій території, але не діставав ногами землі. Я побачив Нормана — він причаївся напроти у плющі. Дітлахи грали у «Гей, пірате, гей, пірате, жени дурника до ката», а Норман дивився на вулицю і раптом сказав: «Жени Ділана до ката». Ділан не хотів іти, і тоді Декстер стягнув його вниз і виштовхнув на вулицю, якраз туди, де чорти принесли великого коричневого «олдсмобиля», який саме набрав розгону, виїхавши на наш пагорб. Водій не міг знати, що за старим кемпером граються діти, та ще й надвечірнє сонце світило йому просто в очі, і за мить Ділан перетворився б на дохлу курку, якби він не був у нас такий Джок-Дубок і не втримався хвильку на ногах, коли Декстер його штовхнув. Я вилетів із дому швидше від кулі, підхопив Ділана на руки, почистив йому одіж від смоли МУЛУ Східної Затоки й відніс його додому, а він усе плакав і плакав. «Хочу глатися з Декстелом!» — кричав він, доводячи, що правильно збагнув ситуацію, і кінець кінцем розбудив тата. Можливо, усе те мені здалося, і тому я нічого татові не сказав. Але я майже певен, що Норман наперед спланував ту пригоду. Він на це здатен. З тим «олдсmobileм» розрахував точно, а може, навіть і Декстера використав, бо ж саме Декстер штовхнув Ділана, і якраз у слушний момент.

Усе пішло шкереберть. У школі Карен Морріс ставилася до мене цілком приязно, але я відчував, що мені вже ніколи не бачити любих груденят. Сказала, вона ще надто молода, щоб зв'язувати себе з одним-однісіньким хлопцем. Такі речі, певно, нашіптує їй матуся. Під час отих задушевних розмов матері з дочкою. Дурдім! У четвер на великій перерві я сидів у кімнаті «ШПАНи», заглиблений у свої невеселі думки, а вона увійшла й, побачивши мене, такого нещасного, спитала, чого це я сумую. «Ти знаєш»,— відповів я. А вона: «Невже через мене?» Я тільки посміхнувся, гіркою посмішкою дрислявого мудреця. «Бідолашне дитя»,— сказала вона, моя любя Каланча Карен Морріс, і погладила мене по голові. Я рвучко простяг руку, і вона дозволила їй, моїй руці, спочивати в неї на грудях. Карен не зробила жодного різкого руху. Ні, вона зробила щось неймовірно страшне — вона спитала: «І чого це тобі так кортить?» Сказати таке паскудство тому, хто висить між життям і смертю! Що ж, з нічого й не буде нічого, як каже тато. Як гірко, коли любиш людину сильніше, ніж вона тебе, і як це може розлютити! Почуваєш себе самотнім і якимось обридлим — тому можеш учинити будь-яку дурницю. Мені раптом заманулося скласти про все це пасквіль без підпису для «ШПАНи», змінивши, певна річ, імена, але всі й так здогадаються, а я б не хотів закаляти репутацію Карен, хоча багато хто тільки й робить подібну мерзоту. Я навіть не певен, чи вона зберегла дівочість,— мабуть, усе ж таки зберегла, але хіба добереш, що коїться в цьому Окленді, навіть коли живеш уже три місяці в самому його серці! Тільки встигай дивуватися. Скільки з нашої школи вовтузяться по кущах,— після уроків чи навіть під час великої перерви,— хіба я знаю?.. Мабуть, я психічно хворий. Якби хтось із нормальних дорослих дізнався про ці мої думки, мене б напевне вимазали у дьоготь, викачали б в пір'ї й до кінця днів моїх закинули на безлюдний острів, щоб не поширював цієї зарази. Сидів би там і тихо рохкав, милуючись надвечірнім сонцем.

Устрявши в таку халепу, самотужки не виберешся. Ось тому я й ухопився за Карен. Одна біда за собою іншу веде, і я лише гірко всміхнувся, довідавшись, що Сондру заарештували за спробу пограбувати якусь дешеву крамничку. Мені яскраво уявилося, як під'їжджає поліція, блимаючи червоною мигавкою, і як її ведуть у наручниках, а вона затуляє обличчя зошитом, і руде, морквяного кольору волосся «афро» облямовує зошит, мов ореолом... Я почув цю звістку від одного чорного хлопця з далекого кінця вулиці — я його навіть не знаю,— коли він грав у футбол з Майклом, а я зображував щуролова, тобто повзав під машинками і шукав там м'яча. Отже, любя Сондра, наша суперпташка, потрапила до кутузки! Якби я мав гроші, то пішов би й звільнив її під заставу, і тоді вона, на віддачу, може, продала б мені свою одіж із знижкою... Ні, я бачу, це у мене якась маячня. Не варто, певно, божеволіти через отой украдений ковпачок од бензобака або через кавалки у газеті на День усіх святих, а про отруєння Шайена я навіть і згадувати не хочу — тут можна додуматися казна до чого. Ні, краще я тихенько сидітиму по суботах біля ганку й виглядатиму нашого листоношу, Хіппі-Китайчика, в якого волосся, мов кінський хвіст. Він скаже мені: «Цекай, цекай, патлатику, тобі сче пишуть»,— і поплескає по своїй торбі. А я ж, власне, нічого й не сподіваюся від

тієї пошти; чи, може, він гадає, що я замовив тих паскудних хрустких колючок із рисового борошна, які рекламує фірма Кріспі.

А тепер і з татом ми якось віддалилися. Не знаю, як воно сталося, але цими днями нам, власне, і сказати одне одному нічого. Я чомусь не звіряюся йому, як то в нас завжди велося. Це не його провина, тут щось інше. Не можу сказати, що саме. Але час, здається, летить у тисячу разів швидше, ніж звичайно, і все сприймається так *яскраво*, як після наркотику. Тато це теж відчуває. Ходить блідий, з випнутими жовнами. Уві сні скрегоче зубами. Я тричі накреслив над ним хреста, щоб відігнати злих духів, і зморщив на чолі у нього трохи розгладилась, але однаково в повітрі щось витає — наче зараза.

Мама змогла б це якось залагодити, коли б була з нами. Я знову почав думати і думати про неї, і мріяти, і вдивлятися в давні фотографії. Хоч би там що скоїлося між ними, вони любили одне одного, мама й тато, і без пам'яті любили мене, і Ділана теж любили (він з'явився на світ випадково, але я, звичайно, ніколи йому про це не скажу). Коли вони вже розлучалися і я задавав татові запитання, він відповідав, наприклад, так: «Кожен з нас має фатальну ваду не терпіти фатальної вади другого». Цим усе сказано. Але ж, господи, і воювали вони між собою! Грюкали дверима, виходячи зі словами: «Це стає нестерпним!» Або: «Я не бажаю цього слухати!» Або: «Я не терпітиму тебе більш ні хвилини!» Така бридота... Пам'ятаю, як я думав, що мені доведеться вибирати між ними двома,— то була справжня мука. Хоч як поверни — справа кепська. Я не намагаюся «бути справедливим», як один задоголовий із «ШПАНи», що написав у спортивному репортажі: «Обидві команди показали чемпіонський клас»,— хоч то була очевидна брехня. Ні, це не з моєї торби, не в моєму характері. Але тепер з усім цим покінчено... І раптом я став посеред кімнати, мов прикипів до місця, бо згадав, як одного разу повівся з нею жорстоко. Напевно, я справді буваю лихою тварюкою. Коли мені стукнуло дев'ять років, вона влаштувала мені сюрприз, запросила гостей. Я, співаючи, вбіг у двері, а коло столу сидить повно хлопчиків, і я зникновів, бо вони чули, як я співав. А мама стояла там, горда й щаслива. Я стрімголов помчав нагору до себе, а коли вона прийшла мене вітшити, я наверещав їй казна-скільки неймовірних паскудств. Ось такий я був синочок.

А ще пам'ятаю, як я хворів, і вона доглядала мене, і називала «мій лапчику». А іншого разу мені раптом пригадалося, як ми збиралися їхати до штату Мен і вона складала у валізу мою одіж. Не знаю, чого це мені згадалося, але я бачив, як навіч, що вона укладає мої речі, і ми їдемо до Мену. А потім у пам'яті постав тато після того нещасливого випадку: як він укладав її одяг і як з одними речами просто не міг розлучитися, а інші віддав бабусі та дідусеві Гліксам,— наприклад, ойой синій шарф із Швейцарії. О господи, я ще й досі пишу їй листи; хоч це геть безглуздо, а я пишу. Якийсь нескінченний звіт, про усе-усе. Як міг з'явитися у неї той страх, ніби її не люблять? Хоч які жахливі речі ми говорили їй з татом (і робили!), вона мала б бачити, яким світлом сяють наші очі. Мала б... Але ми ніколи не здогадувалися, який біль носить вона в собі. Якось увечері, незадовго до кінця, ми сиділи з нею, а тата з нами вже не було, і вона обняла мене й мовила: «Ах, Джеккі, ти, мабуть, не пам'ятаєш, як одного дня, коли тобі було сім або вісім років, ти прибіг додому дуже збуджений і сказав: «Ой, мамо, як це чудово — жити!»

Я справді не пам'ятаю, чи казав таке. Але довіку не забуду, як вона мені це сказала. І ще додала: «Як мені хочеться, Джеккі, щоб ти завжди міг так говорити».

І мені, мамусю. І мені хочеться...

Того четверга я знову був на «варті» й забрав Ділана з «кіндер-хауза» о п'ятій вечора. Коли ми врешті добулися додому, виявилось, що в нього мокрі штанці. Як на мене, няньки могли б і краще подбати про нього, перед тим як випустити зі мною в широкий світ. Я навіть не згадав про комбінезончик, якого раз уже надягав йому в критичній ситуації, а просто витяг чисті трусики і штанці. Не хочу ніяких шпильок та пришпильок. Мені тільки ще бракувало уколоти його ненароком, щоб він помер од зараження крові або кровотечі. Та коли я перевдягав Ділана у його кімнаті, я раптом помітив на фіранці чиюсь тінь. Спочатку подумав, що це знову розгулялася моя буйна уява, і відхилив фіранку, аби пересвідчитися, що це мені приверзлося. Але то був Норман, власною персоною. Він стояв на даху Мітчелового будинку, на відстані потрійного стрибка від нас. І посміхався — ніби радів, що я застукав його на гарячому. Це нагадало мені сцену з фільму «Примара», коли хлопець, не боягуз, рвучко відчиняє двері, щоб довести собі, що там, в оранжереї, нікого нема, а та клята Примара — ось вона, зовсім як тепер Норман. Він перетворився на Ходячу Лють, і все через того бідолаху Шайєна. І чом би тому старому собаці не вмерти своєю смертю, у богом визначений час і без усяких лихих наслідків? Між іншим, окрім вибитого ока, Шайєн мав ще й спотворену артритом задню ногу. Навіть дивно, як це він примудрився підняти її, коли обдзюрив мої білі джинси. В нашому домі нема нікого, хто б міг отруїти того нещасного пса. Але Норман був так близько, він так несподівано з'явився тінню на фіранці і до того ж у своєму натуральному кольорі (сірому), що я злякався не на жарт. Звичайно, я міг би викликати поліцію. Міг би зажадати, щоб його обшукали. Та я не зробив цього. Забрав Ділана униз, до вітальні, і ми стали гратися, смикаючи за ниточки ляльок, і мені було не дуже весело, навіть досить нудно, але це входить до моїх обов'язків — так у нас домовлено з татом, — хоч я радше погрався б не з ляльками, а з Карен Морріс... А потім Ділан захотів *ковзатися* — його улюблена гра, якої він навчився, подивившись по телевізору якийсь черговий багатосерійник, і я змушений був сказати: «Ну, шквар!» А він кивнув головою, постояв трохи, лукаво посміхаючись — його ніколи не треба запрошувати двічі, — а тоді зненацька засміявся, сів на задок і проїхав з півметра по паркету. Ми повторили це кілька разів, і мені воно *страшенно* обридло; я почав гортати свіжого «Плейбоя» і думав собі: хоч би йому закортіло к бісу на вулицю, щоб я залишився на самоті і міг узятися до Справжнього Діла. В цю мить у двері подзвонив Декстер.

Я прожогом вибіг йому назустріч і сказав:

— От молодець, ти пограйся трошки з Діланом, тільки не пускай його на вулицю, 'кей? — І пообіцяв дати йому п'ять центів.

Декстер відповів «кей». Так ми залагодили справу, і я пішов нагору до татової Великої Спальні, щоб трохи помріяти про Сондру в наручниках, а більше нічого. Всього лише на хвилину чи дві! Але я не дотримав повної відповідальності за свого малого братика, я надто

захопився власною персоною, а тоді ще почав розігрувати боротьбу між собою і Сондрою — певна річ, звитяжну боротьбу. Я саме танцював голий, коли внизу пролунав дзвоник.

— Зачекайте хвилинку! — гукнув я і, постоявши трохи, щоб віддихатись, побіг униз відчиняти. Я був розпашілий і збуджений, як завжди у таких випадках. Шпалери на стінах здалися мені якимись незвичними, наче новими, і я навіть виразно бачив на них колишній прегарний візерунок: золотий по зеленому. Стіни виглядали просто чудово. Картина, що висить над сходами, перекосилася, і я став, щоб перевірити її положення, а потім виправив — підштовхнув указівним пальцем. Я відновлював упевненість у собі, сам не знаю навіщо; видно, я таки надто чутливий.

То був знову Декстер.

— Ділана немає, — сказав він.

Я ще не отямився від своїх мрій юного жеребця.

— Що ти верзеш?

— Його *нема*.

Я повагом вийшов надвір і недбало сказав:

— Ет, він не може забігти далеко. — Але вже занепокоївся, бо Ділана ніде не було видно.

Я поглянув на Декстера: він був зовсім інший. Я знаю його, коли він просто *хлопець*, і бачив того дня, коли він був схожий на *ангела* — такий весь гарненький і ніжний. Але тепер він був просто якийсь дуже дивний.

— Де він? — спитав я.

— Він був там, — і Декстер показав на середину вулиці.

— Декстере, — сказав я, — Ділан не ходить на вулицю.

Декстерові очі зробилися великі й дикі, наче у нього щось дуже боліло.

— Я більше його не бачив, — мовив він.

— Ану, підійди-но, хлопче, — сказав я. — Це вже не жарти. Не грайся мені в іграшки.

— Я *не граюся*, — відповів він.

Я не зводив з нього очей. Мені ставало моторошно.

— Слухай, хлопче, мій брат — на моїй відповідальності. То де ж він, хай тобі сто чортів?..

Декстерові одібрало мову.

Я знову заговорив, дуже спокійно:

— Хочеш гостинця в зуби, чи будеш говорити?

Він позадкував до свого червоного обруча хула-хуп, якого тато знайшов десь під час зливи і поставив під Мітчелів кемпер: його так зігнуло, що вже не виправиш.

— Декстере, мені остогидли твої вихиляси. Зараз ти все мені скажеш, — мовив я і зціпив кулаки, щоб він зрозумів: наміри в мене дуже серйозні.

Він пополотнів і сказав пошепки:

— Норман...

— Що таке?! — вигукнув я.

— Норман.

Я не повірив — адже добре бачив Норманів старий оранжевий «форд-берд», який стояв на звичному місці, а повести Ділана кудись пішки Норман не зміг би, бо сам він кульгавий, та й Ділан нізачо не пішов би з ним. Я б наздогнав їх не далі як за півсотні ярдів.

— Ти скажеш, Декстере, зараз же скажеш...— просичав я, бо перетворився на монстра на всі сто десять.

Він спробував утекти, але я спіймав його,— це було зовсім неважко,— повалив і, ставши коліньми на плечі, спитав, чи хоче він жити. Потім загорлав:

— *Кажу!!!*

Декстер вищав од болю, йому таки було непереливки.

— Норман...— проскиглив він.— Посадив його у машину.

— Норманова машина — онде! — крикнув я.— Я не сліпий. І в тій машині навіть мотора нема.

— В іншу машину,— сказав Декстер,— у білу.

Я оглянувся довкола, шукаючи яку-небудь білу машину, але це було просто смішно, бо якщо вона взагалі існувала, то її годі тут виглядати.

— Пустити мене,— благав Декстер.

— 'Кей.— мовив я.— Тільки забожися, що не втечеш.

— Побий мене бог,— відповів він. Я відпустив його, і він одразу чкурнув.

Я був погнався за ним, але Декстер — то прудке байстрия: він хряснув дверима перед самим моїм носом. Я стояв там, гатив ногами у двері й натискав на дзвоник — так само, як Декстер це робить у нас. Кричав, щоб він впустив мене. Він не відповідав.

Я одійшов від дверей і став голосно кликати Ділана, благав його не ховатися. Останнім часом він уже кілька разів утинав такі штуки й доводив нас із татом мало не до інфаркту: ми бігали скрізь і репетували, мов божевільні, аж поки він не запищить звідкись: «А я сховався!»

Та не було його ніде у четвер о п'ятій сорок п'ять вечора, коли я переконався, що я — останнє лайно на відповідальній варті. Я розпочав гукав свого малого братика. Потім знову біг на Мітчелів ганок і кричав, і гатив ногами у двері, і дзвонив.. Потім сів і чекав п'ятнадцять хвилин. Я плекав надію, що Норман просто забрав його силоміць на «прогулянку», полякати, і приведе назад. Я навіть збігав на ріг вулиці,— може, Норман покинув його там (він цілком міг це зробити),— і довго кликав Ділана. Якась жінка копалася у своєму садку, і я крикнув, удаючи безтурботного: «Ділане, час уже, йди додому обідати!» Потім спитав у тієї жінки, чи не бачила вона малого хлопчика, близько трьох років, схожого на мене.

— Здоров, здоров, хлопче, як-там-тебе-звуть..

Глуха або дефективна. Вона знову заходилася коло своїх кущиків, а я все видивлявся й видивлявся навколо й силкувався вигадати якийсь заклинання, щоб повернути Ділана хоч би чаром. Вся наша вулиця раптом стала найсмутнішою і найпустельнішою вулицею у світі, наче після атомної війни. Все лишалося на місці, навіть автомобілі, але люди — померли від радіації в своїх ліжках.

Утративши всяку надію, я прибіг додому й подзвонив на студію. Мені відповіли, що тато поїхав обідати і чи не маю я чогось переказати йому. Отже, зрозумів я, він прибуде додому за п'ять-десять хвилин. Та його все не було. Я позирав на годинник і вибігав дивитися на кожну машину, що з'являлась на вулиці,— ану ж це Норман або тато. Зрештою я зважився подзвонити по номеру нуль, бо тато колись наказав мені зробити так у разі якогось лиха, а зараз саме так воно

й є, і я подзвонив. Попросив чергову з'єднати мене з поліцією, а вона спитала, де ми мешкаємо, і я сказав, а вона спитала, де це, і я пояснив, що недалеко від озера Мерріт, і тоді вона з'єднала мене.

Коли озвався полісмен, я сказав:

— Я не можу знайти свого маленького брата, а сусідський хлопець каже, що чоловік, який живе через вулицю від нас, посадив його в якусь машину. Я прошу у вас допомоги.

Полісмен захотів поговорити з моїми батьком чи матір'ю, але я пояснив, що я сам удома, і він записав адресу й сказав, що машина скоро приїде. Я вийшов надвір і став чекати, а Декстер побачив мене і знову курнув додому. Перше ніж приїхала поліція, з'явився Декстерів батько на тому своєму старезному «плімуті» і спитав мене, як справи. Я відповів, що, здається, Норман украв мого брата, а Декстер це бачив, проте не хоче виходити з дому.

То були пусті балачки, але що я мав робити? Містер Мітчел пішов до себе і незабаром вийшов, тягнучи Декстера за руку. Тоді лягнув його по задку, і Декстер захлипав.

— Ану кажи, хлопче, а то віднимаю! — гукнув містер Мітчел.

Декстерові уже нікуди було дітися, і він проскиглив:

— Це Норман, я бачив, як він затягнув Ділана у машину, *он там*, — і показав пальцем на вулицю.

— Звідки в Нормана машина? Яка то машина? — спитав містер Мітчел.

— Я *не знаю*, — плачучи відказав Декстер.

— Ділан нізачо не пішов би у Норманову машину, — мовив я.

— Норман укинув його туди, — відповів Декстер, — і захряснув дверцята... я сам бачив, я бачив!.. — Він забився в істериці. А його батько, містер Мітчел, ладен був упасти.

Потім приїхали полісмени, без червоної мигавки, але скоро, і містер Мітчел розповів їм, як усе сталося. Один полісмен був гладкий, а другий — із сивим волоссям. Вони слухали містера Мітчела, та, мабуть, не дуже вірили, бо від нього пахло спиртним і скидалося на те, що він ніяк не може дійти додому. А той показував на мене, на наш будинок і на Норманів і говорив щось про «того скаженого виродка, якого давно слід запроторити до в'язниці», і розповідав, як Норман кидається на всіх підряд.

Весь цей час я перебував наче в моторошному сні. Мені здавалося, ніби відстань між людьми й предметами удвічі збільшилася. Наче упала бомба і все розметала.

Сивий полісмен спитав у мене, де мій батько. Я відповів, що він ось-ось приїде, я вже дзвонив на студію. Містер Мітчел так міцно тримав Декстера, що той аж пищав, ледь торкаючись ногами землі.

Поліція пішла з'ясовувати справу до Норманового будинку, але там нікого не було. Гладкий полісмен швидко збіг з їхнього ганку й поглянув на сивого, і тоді у гру вступив я й розповів про Шайєна. Як про можливий мотив. Мовляв, Норман хоче нам помститися, хоч я й не розумію, чого це він обрав Ділана, а не тата або мене. Містер Мітчел знову сказав, що Норманові місце у божевільні, він уже там був. Я ще ніколи не бачив містера Мітчела таким збудженим, навіть коли вмерла його дружина. Він звелів Декстерові йти додому і не показувати носа надвір. Декстер підкорився, але стовбичив за вікном і виглядав крізь шибку.

Коли його допитували, Декстер не зміг пригадати, якої марки була та машина, стара чи нова, він не мав ніякого уявлення про її номер, а я все це напевне б зафіксував, коли б так не загрався — сам із собою, із Сондрою та її рудим «афро», зі своєю буйною фантазією.

Один з полісменів зв'язався по радіо з управлінням — точнісінько як у телефільмах, а я стояв біля їхньої машини, сам посеред страшної пустки нашої вулиці, де віяв легкий вітерець. Другий полісмен ще раз докладно допитував містера Мітчела. А я дивувався, куди ж запропав тато.

16

Кінець кінцем він приїхав і зупинив свого жовтого «доджа» біля в'їзду до нашого будинку, позад поліцейської машини. Він швидко дізнався, що сталося, — від полісменів, від містера Мітчела, а особливо з моїх очей. Я мусив його підтримати, хоча сам був геть розчавлений і мало не падав з ніг. Отож і тато — у своєму акторському вбранні, з незмитим гримом на шиї — схопив мене, мало не поваливши. Це зламало його. Він дійшов до краю.

Мені подумалося: а може, Норман просто вештається з Діланом десь по вулицях, — може, навіть частує його вершковим морозивом або що, — і скоро ми розійдемося по домах, а вже завтра усе забудеться... Та ні, такого не буде. То мрії, пуста маячня. Вітер посилювся, мені стало холодно (наче це мало якусь вагу), і поки вони там розмовляли, я пішов у дім, піднявся нагору й надяг светра. Я втовкмачував собі, що усе це вигадки моєї хворобливої уяви. Я помолився до мами перед дзеркалом у ванній кімнаті. Зайшов до Діланової спальні: в ній, як і повсюди, відстань між предметами наче збільшилася — справжній тобі фільм жахів чи якась фантастика. Та ні, все реальне. Я прибрав його постіль, узяв з неї дерев'яну мавпочку та кілька іграшкових автомобілів і збив подушку. Добре стусонув Друзяку Каспара — нашу боксерську грушу, — а коли він повернувся на місце, обняв його й проказав молитву, хоч ніколи не вірив ні в бога, ні в загробне життя. Потім ще раз з усієї сили вдарив Каспара і пішов тинятися по кімнатах — у передпокій, до кухні, до їдальні, до вітальні, на веранду, виглядав у всі вікна на тата і полісменів, а коли вони рушили до будинку, кинувся прожогом нагору, так ніби це я злочинець і боюся показатись людям на очі. А власне, такі є. Я зрадив Ділана. Не перешкодив Норманові вкрати його. Залишався безтурботним, коли йшлося про життя або смерть. Я причаївся у ванній кімнаті й визірав крадькома з того самого вікна, до якого зробив «стрибок смерті», коли Ділан зачинився зсередини, а ванну наповнювала вода. А потім нацькував на нього доберманів, а сам спостерігав з безпечної віддалі.

17

Мені ввижалося, як тато зайде до підвалу, а я висітиму там у зашморгу над столом для пінг-понга, і він закричить: «Ні! Ні!» Він повільно обійде тіло, припаде до моїх ніг, але самому перерізати мотузку — це буде йому понад силу.

На восьму вечора ми остаточно переконалися, що Ділана викрадено, і всі повірили у Декстерову версію. Вона стала офіційною. Бідо-

лаха Декстер, він єдиний свідок, і це все, з чого їм доведеться почати. З поліції приїхали ще якісь люди. Тато перевдягся у сині джинси та коричневу сорочку. Він приготував цілий глек кави і пригощав усіх і кожного. А на вулиці вже стояв натовп людей,— так само, як після смерті місіс Мітчел,— витрішки продавали. Я побачив їх крізь Діланове вікно, коли знову зайшов побити Каспара. Тато може подумати, що я теж трохи схибнувся. Ми з ним зіткнулися біля дверей убиральні, на яких він прибив табличку *«Добре роби своє діло»*, і я глянув на нього, а він на мене. Обидва ми були перелякані, мало не божевільні. Він сказав:

— Давай швидше.— І більше ні звуку...

Ділана не було вже рівно чотири години.

Я увійшов до його кімнати й сів на ліжку. З голови не йшов погляд, що його кинув на мене тато.

Якби я міг повернути назад той час, коли мучив Ділана подушкою! Я сидів на його картатій ковдрі й закликав небо, щоб він з'явився — хоч у білій машині, хоч в одному з тих допотопних авто, які їхали на параді з приводу перемоги в чемпіонаті нашої чудо-команди; ми ж бо приносимо щастя, хоч куди приїдемо, такі вже ми... Уже зовсім смерклося, Діланові пора спати. Я сидів у нього в кімнаті, чого ніколи не робив раніше, а ліжка його було порожнє. Я дослухався до голосів унизу. Коли б мені оце в руки Нормана, подумав я собі... А втім, усе це полова, бо у мене не було б жодного шансу. Може, Ділана вже й нема на світі, а все через того виродка Шайєна, якого ми не труїли. Як усе по-дурному сталося! Я затримав подих, як це робить Декстер,— може, пощастить умерти,— але в мене нічого не вийшло. Неможливо воскресити своїх рідних, смерть не поверне тобі нікого, хоч би як ти цього прагнув і хоч би яких докладав зусиль. Я знаю.

Кілька разів я спускався наниз. Вони говорили, що татові треба звернутися по допомогу з телеекрана, і вишукували в альбомі підходяще Діланове фото для показу. Вони зрештою таки застукали Норманових батьків, але я не чув розмови, бо то було в їхньому домі. Мені кортіло перебігти на той бік вулиці і нишком підслухати під вікном, та я не наважився. Норман завдав старим уже багато прикрощів, і я був певен, що вони й гадки не мають, де він тепер. Але я почув, як розмовляв з полісменом тато, і виявилось, що два роки тому Норман зробив черево одній дівчині, дитя передали кудись там для всиновлення, і Норманові старі ніколи її не бачили і навіть гроші надсилають їй лише поштою, а тепер вона живе в якійсь лісовій хатині недалеко від Мюер-Вудс. Усе це вже відоме поліції. Коли задзвонив телефон, я мерщій схопив трубку другого апарата, того, що на верхньому поверсі. Виявилось, що Норман був там! Ділан живий!

Мені аж дух забило.

Ділан живий, та дівчина його бачила. Атож, то був «форд», білого кольору (те саме казав і Декстер), і полісмени зараз поїдуть туди і допитають ту дівчину. Швидко вони працюють, нічого не скажеш! Я страшенно зрадів, бо моя буйна уява уже давно нашіптувала мені, що Ділана зарізано, і він конає в задній кімнаті якогось мотелю.

Я знову пішов до його кімнати, легенько гладив усе підряд — не пальцями, а долонями — й шепотів: «З тобою усе буде гаразд». А ще я ревно побожився ніколи більше не «виховувати» його подушкою.

Тато згадав, що у місіс Семпсон сьогодні вихідний, і попросив Пеггі Едінджер прийти й побути зі мною, поки він з'їздить на телебачення. Вона поводилася спокійно й не погнала мене спати чи щось таке. Ми разом об одинадцятій вечора дивилися тата на екрані; він був дуже блідий, а камера подавала його великим планом. Він сказав, що Норманові краще відпустити Ділана — так, саме відпустити, — і тоді все якось улагодиться. Тато не помив голову, а це йому конче треба робити щодня, і волосся в нього було якесь бридке на вигляд. Я ще ніколи не бачив його на екрані таким, він страшенно нервував і плутався у словах. Потім показали Діланове фото: тато якось зняв його у вітальні, коли Ділан грався на підлозі зі своїми машинками. Тато сказав: «Глянь, Ділане», — і він глянув, і вийшов просто-таки класний кадр. Ясні, широко розплющені оченята й та люба усмішка. Я дуже добре пам'ятаю вечір, коли тато зробив цей знімок.

Пеггі зітхнула, ми вимкнули телевізор, а потім ще довго сиділи мовчки в татовій спальні. Я думав: от пощастить нам повернути Ділана, а потім тато одружиться з Пеггі, і тоді світ заграє усіма барвами. Але невідомо, чи зможемо ми повернути Ділана, а крім того, я згадав, як тато з мамою сварилися, і мені перехотілося пережити усе це знову. Тато завжди відчував, коли вона ставала дратівливою, і намагався не зважати на це, але вона якось по-особливому вміла пускати шпильки — йому, звичайно, а мені ніколи! — і тоді він вибухав, а вона казала: «Перестань, Джоне, ну будь ласка, не треба». А він їй: «Ні, це ти перестань!» — і я чув образливі слова, а вона відповідала йому тим самим, а він — ще гіршим... І так вони паплюжили одне одного що не день. А потім мама називала тата «зрадливым», і це довершувало справу. Отак вечір за вечором — я уже витримати не міг.

Пеггі спитала:

— Він залишив сигарети?

Я відповів «так», спустився до «барлогу», взяв сигарети й рушив нагору. Але, мабуть, побіг надто швидко, бо раптом східці попливли в мене перед очима, у голові запаморочилося, і я подумав, що зараз зомлію. Потім під груди щось підкотило, і я став блювати собі на руки. Добре, що перед тим я впустив пачку «Мальборо» на підлогу. Я добувся до ванної кімнати й знову виблював, просто у ванну.

Пеггі почула й підійшла до дверей, але не заглянула, а тільки мовила:

— Покличеш мене, як буде треба?

Я сказав «кей», а сам підставив руки, обидві, під кран з холодною водою. Не знаю чому, але коли на руки полилась холодна вода, мій шлунок враз заспокоївся.

(Закінчення в наступному номері)

*З англійської переклав
Вячеслав ВИШНЕВИЙ*

Уночі мені приснився Джо Романо, мій найкращий приятель із Сірак'юса, і якісь дурні сцени з початкової школи — все у неймовірній мішанині. І тільки одне відчуття було моторошно чітким: Ділан. Він десь далеко — може, у білому «форді», що стрімко мчить по шосе, а може, в якомусь motelі. Нормана стане на які завгодно криваві заба-ви — з бритвою чи з сікачем. Можливо, саме в цю мить покотилася з пліч Діланова голова. Я знаю, Норман нас люто ненавидить. І тут годі бути спокійним, бо така річ, як люта ненависть, здатна на все.

Я спустився вниз о шостій ранку. Тато сидів у вітальні біля телефону, змучений і самотній, в отих своїх пантофлях королівського блазня, що їх носить уже стільки років. Знадвору соталося сіре, похмуре світло. Він подивився мені в обличчя й сказав:

— Досі ні словечка.

Я ще не очунав після сну.

— Гм,— відповів я й сів, як був, без халата, на холодну приступку.

Тато сидів у плетеному кріслі — тому самому, зеленому. Він потер носа й спитав у мене:

— Шоста уже є?

Йому доводиться про це питати, бо він більше не може носити ручного годинника. Не знаємо, в чім річ, але від годинника, що він його носив довгі роки, в нього тепер на зап'ястку вискакують пухирці. Він став алергіком. Навіть більше: кілька тижнів тому сказав, що «не може терпіти часу». І посміхнувся без посмішки. Купив був нового ремінця, але й того весь час скидає.

Я пішов до кухні і глянув на годинник. Було дев'ять хвилин на гоному. Я повернувся і сказав йому.

Трубка вже була у нього в руці.

— Вони — ранні пташки.

Я одразу зрозумів, що «вони» — то бабуся та дідусь Глікси. Тільки їх він так називає. Ранні пташки.

— Про це можуть написати і в лос-анджелеських газетах,— сказав тато. — А я не хотів би, щоб вони дізналися з газет. — Він зітхнув. — А втім, зачекаю до сьомої.

Я мовчки дивився на нього. Зовсім доходить. Адже Ділан — його син. Він не дорікає мені, хіба що очима. А може, й це мені тільки здається. Але я добре бачу, навіть у цьому сірому присмерку, як він страждає. Мій тато раптом перетворився на зовсім старого чоловіка, якому нема вже для чого жити.

Ми сяк-так поснідали, а потім прибула «Кронікл», і на її перший шпальті була та сама фотографія Ділана, яку показували по телебаченню. Побачивши фото, тато аж відсахнувся від столу, ніби падав.

— *Татусю!* — зойкнув я. Уже багато років я не називав його так — «татусю».

— Нічого, нічого, уже гаразд, — мовив він.

Я підбіг і обхопив руками його за шию.

— Заспокойся, заспокойся, — мовив він і поплескав мене по спині.

От нещастя!

Ми віднесли тарілки з-під вівсянки до мийниці й постояли трохи в кухні. Потім тато налив собі бренді. В мене мало не зірвалося з язика: «Будь обережний з цією поганню», — але зараз це було б жорстоко, і натомість я попросив:

— Дай і мені ковточок.

Він поглянув на мене, тоді подав склянку. Руки в нього тремтіли, мов у паралітика.

Я ковтнув. У роті запекло, і я закрутив головою.

— Дякую, — сказав я.

Він допив із склянки і мовив:

— Ну, я пішов. — А тоді повернувся до вітальні, набрав номер і став чекати.

То вже було понад мої сили. Напевно, я боягуз, але я не міг цього чути і втік, забився в якийсь кут, навіть не знаю на якому поверсі. Зараз він розповість про все дідові й бабусі. Ну хіба не жах? Йому вже довелося колись повідомити їх про смерть мами, їхньої єдиної дитини. Яка страшна річ — сказати їм тепер про нове нещастя! А вони ж завжди недолюбливали його, від самого початку.

— Вони хочуть приїхати, — сказав мені тато.

Я подивився на нього.

— Ти як гадаєш? — спитав він.

— Не знаю, — відповів я. — Але відчуваю — не треба.

— Я теж.

— Я хочу сказати, — пояснив я, — їм нема чого... тобто тут нічого не вдієш.

— Ну, вони могли б зайнятися тобою, — зауважив він.

Я похитав головою.

— Я пообіцяв їм подзвонити одразу, як будуть новини, — сказав тато. — Попросив зачекати.

— Гаразд, — мовив я й поглянув на нього, як з того світу. Потім, не знаю навіщо, додав: — По-моєму, ти вчинив правильно.

— Мабуть, уперше в житті... — зітхнув він. — Ти стомився?

— Еге...

— Ходімо спробуймо, — сказав він.

Ми піднялися до його спальні і лягли — на одне ліжко. Він вимкнувся одразу, як електрична лампа. А потім і я полинув кудись... І ніхто не турбував нас добру годину.

Я, звісно, міг би піти до школи, бо вдома мені не було чого робити. Але тато мене розуміє з півслова, і, посперечавшись хвилину, він дозволив мені залишитися. Була п'ятниця. Минуло вже п'ятнадцять годин, як пропав Ділан. Оклендська «Трібюн» вмістила Норманове фото. Знімок, мабуть, узяли в його батьків або хтозна й де, бо він

там зовсім не схожий на себе, сфотографований ще багато років тому, після закінчення середньої школи.

Мені не хотілося йти до школи — а якби й пішов, то однаково втік би десь по дорозі. Я не хотів нікого бачити, і що мені було там робити? Написати замітку для «ШПАНИ»: «Епідемія викрадення дітей перекинулась на береги Східної затоки»?.. Ні вже, дякую.

Містер Фестінджер відчув нагоду прославитися і вийшов з дому, тільки-но на вулиці з'явилася телевізійна команда. Мене ніхто не переконає, що Шайена отруїв не він. Але чому ж тоді, хай йому сто чортів, Норман не викрав Едварда? Я не казав нічого, тільки стояв та дивився, як Мак-Бевз Землетрус позує перед телекамерою і вдає, ніби й він стурбований. У тата теж взяли інтерв'ю, він ще раз виголосив своє звернення й подякував властям за те, що вони прийшли нам на допомогу і роблять усе можливе. Спитали й мене, чи не хочу я чогось сказати телеглядачам, хтось підсунув мені мікрофона під самий ніс, і я також пробелькотів звернення — до Нормана: мовляв, поверни мені, будь ласка, братика, він же нічого поганого тобі не зробив. Вони увімкнули потужні юпітери, хоч і був день. Оператор, схожий на хіпаря, нагадав мені того хлопця з МУЛу Східної затоки, який робив «рятівний поцілунок» місіс Мітчел, і я підступив ближче до нього. Ми сподобались один одному, і він дозволив мені подивитися крізь об'єктив на людей, що юрмилися навколо.

А скільки там було машин та всякої апаратури — і з поліції, і з телебачення! Я зайшов на кілька хвилин у дім, а тато й усі інші були надворі, коли раптом задзвонив телефон. Я подумав: «Треба покликати тата», — але мимохіть сам підняв трубку. Жіночий голос сказав:

— Ми знайшли вашого хлопчика! Він перебуває в будинку номер шістсот тридцять шість на Роз-стріт у Берклі. Ви чуєте? Берклі, Роз-стріт, шістсот тридцять шість.

Я гукнув: «Заждіть хвилинку», — але на тому кінці вже поклали трубку. Я прожогом вибіг надвір, горлаючи, мов ідіот:

— Вони знайшли його! Він у Берклі, Роз-стріт, номер шістсот тридцять шість. З ним усе гаразд!

Тато і поліція, і хлопці з телебачення — всі мало не показалися. Полісмени заходились викликати з машини своє управління, а я підбіг до тата й переказав розмову. Кінець кінцем, хай це я завинив із самого початку, але ж я й добру звістку приніс.

Але всі мої сподівання пішли прахом. Виявилось, що в домі номер шістсот тридцять шість по Роз-стріт у Берклі живе старий дід, який після Дня всіх святих поскаржився в поліцію на сусідських дітлахів — вони висипали купу сміття йому на газон, — і, мабуть, то дзвонила зовсім не жінка, а якесь дівчисько або хлопець-підліток, у якого ще голос не ламається, і в такий спосіб вони помстилися тому дідові. Ще одна підлота. Поки всі ці подробиці дійшли до нас, настав уже полудень... Але найістотніше те, що Ділана там не було, і ми це знали вже о десятий тридцять. Я мав би бути обережнішим, і тепер таки буду. За те, що збудив облудну надію, мене й розстріляти мало.

Пополудні тато дав мені якогось бутерброда, а потім я пішов трохи прогулятися. Ішов і дивився на ті будинки, на які любив дивитися, коли ще з Діланом усе було гаразд. Я заплющив очі і став молитися, а точніш — вигадувати якесь магічне заклинання. Тоді поточився назад і беркицнував на власну репу. Ділан був на моїй відповідальності, але кого це обходить, окрім мене самого? І ось тепер я б'ю байдиків,

а мого малого братика немає і, може, в цю саму хвилину його **катують**. *Життя* — це **зло**, як прочитати навпаки ¹, і, певно, ті монстри **тішаються** на всю губу. А потім хтось примчить машиною і підкине на наш ганок Діланів труп, загорнений у старі газети. Раптом я побачив, що йду Кедровою алеєю, але мерщій повернув назад, не доходячи до будинку Моррісів. Я поплентав додому, і біля Кармайклів мене вчули добермани й зняли шалений гавкіт, та ще й підвивали, аж захлиналися. Я вже хотів був, не роздумуючи, зайти туди, нехай би вони влаштували собі гарний бенкет. Але не зайшов.

Надвечір ми з татом поїхали до універсаму по біфштекси. Тато справді дуже подався і став з вигляду старий, як світ. Він увімкнув радіо, й ми, поки їхали один квартал, слухали рок-музику, а тоді вимкнули. Він і не думав про те, що веде машину, і на перехресті Гранд-авеню затримався надто довго, коли вже дали зелене світло, і якийсь тип у зеленому «б'юїку» засигналив і покрутив пальцем біля скроні. Навіть гукнув щось, але ми не почули, бо скло в кабіні було підняте. Не міг він знати, що я в листопаді склав новорічну обітницю ніколи так не робити, бо ж невідомо, яке в людини нещастя і що вона переживає.

Коли ми повернулися додому, знову зателефонували дід і бабуся Глікси, вони таки хотіли прилетіти з Голлівуда, але тато знову сказав — ні. Навряд чи вони чимось тут допомогли б. Я розумію, що для них приїхати конче треба, але в скрутну хвилину з ними тільки гірше, а особливо з дідусем. Він тільки хвилюватиметься — ото й усе. Нехай би приїхала сама бабуся, але тоді він образиться: мовляв, ми вже й бачити його не хочемо, — і то була б ще одна халепа.

Потім прийшла Пеггі Едінджер. Вона мені чимраз дужче подобається і все менше дратує мене. Вона допомогла нам з біфштексами, зготувала салат, а потім прибрала посуд і розмовляла з татом. Я почув із кухні, як вона сказала: «Ти не повинен так каратися, Джоне», — а тато тільки глухо застогнав у відповідь. Мушу зізнатися, мені теж хотілося застогнати, тоді Пеггі, може, вийшла б і сказала й мені, щоб я не карався. Я почекав трохи і зайшов. Тато сидів на канапі і знову здавався старим-старим. Смуток — то найпевніший спосіб постаріти, а як говорити про мене, то помолодшати, стати зовсім дитиною. Одне слово, крайнощі.

Я піднявся до себе й знову почав уявну розмову з мамою. Просив її триматися, а ми вже якось дамо собі раду. Я навіть подумав: може, й краще, що вона померла, бо нізачо б цього не витримала. Принаймні вона ніколи вже не відчує болю, не страждатиме через те, що її не люблять.

Що може бути гірше, як очікувати без надії, та ще коли газетярі й телевізійники так і сновигають навколо тебе, наче мухи. Татові теж уже несила їх терпіти, але ж він розуміє, що ці люди можуть багато допомогти в пошуках Ділана, чим більше вони зберуть відомостей про нього й про Нормана. Коли настав вечір і ми нарешті лишилися самі, я все вештався без діла туди-сюди і знічев'я стежив за татом і Пеггі —

¹ Гра слів: *live* (жити) і *evil* (зло).

чи вони, бува, не стануть займатися любощами у такий неслухний момент. Але шпиг із мене тепер ніякий, і взагалі остогидли мені всі ці забавки.

Вночі я спав погано — Пеггі навіть заходила, бо я закричав уві сні. А потім настала субота, принесли черговий номер «Кронікл», і ми накинулися на нього, а тоді задзвонив телефон — останні повідомлення, — але всі вони не додали нічого до нічого. Перед самим полуднем я знову вийшов погуляти й подався до озера Мерріт. Аж раптом побачив дитинча, що стояло саме на газоні біля «Країни чудес», — гарненького малого хлопчика. Я кинувся до нього, але то був не Ділан. Я, мабуть, геть очманів, бо так рвучко повернув його до себе, що він аж заплакав. Налякався. Його мати сиділа неподалік і читала книжку в паперовій обкладинці, то вона підбігла й видала мені на всю катушку. Тоді я сказав, хто я такий, і сказав, що хлопчик дуже схожий на Ділана, особливо ззаду, і вона вислухала мене співчутливо й пробачила мені. Ми ще трохи поговорили, та небо знову захмарилось, і ми розійшлися. Вона запропонувала підвезти мене додому, а я подумав — нам ще тільки бракувало, щоб і мене звинуватили у спробі викрадення дитини. А потім і кажу сам собі: хлопче, ти, мабуть, геть схибнув — вона ж поставилась до тебе цілком прихильно, і як ти вже починаєш підозрювати всіх на світі, то справи твої зовсім кепські! Сказав їй, що піду ще трохи пошукаю Ділана, і вона побажала: «Щасти тобі». Ще й лагідно скуйовдила мені волосся. Але я їй потрібен, як торішний сніг, їй аби тільки скоріше розповісти своїм приятелькам та чоловікові, кого вона щойно зустріла в парку. Я відчував, як їй не терпиться.

По дорозі додому мене добре намочило дощем, і я побіг нагору перевдягтися. Наші справи тим часом трохи просунулися. Через прокатну контору знайшли сліди білого «форда». Його номерний знак 183-FGK. Жінка з тієї контори впізнала Нормана по фотографії в телепередачі, переглянула свої записи й спробувала підзонити по телефонному номеру, якого він залишив, коли наймав машину; і виявилось, що той номер несправжній. А його кредитні картки, видані в Сан-Хосе, як з'ясувалося, були крадені. Все це було вірогідне не на всі сто, — може, то зовсім інший злодій, — але скидалось на правду, якщо тільки тій жінці з прокатної контори просто не закортіло потрапити на телеекран, як містерові Фестінджеру. Я не розумію людей. Татові дзвонили вже багато разів — одні будили нові облудні надії, інші казали, що Ділан мертвий, але й ті, й ті — чистісінькі брехуни. Я розважив, що більшості людей треба б узагалі заборонити вільно плескати язиками.

Підключилося й ФБР, бо ж справа могла вийти за межі нашого штату. Норманові батьки мають дачу в штаті Невада, біля озера Тахо. ФБР уже побувало там, але наслідки негативні — я почув це у «Новинах» о шостій вечора. Показували також інтерв'ю з тією Нормановою дівчиною. Не знаю, як це можна поласитися на таку потвору. Вона нагадала мені фотографії з маминої книжки про часи Великої депресії, ще коли дідусь Глікс був комуністом або принаймні співчував комуністам. Та дівчина трималася своєї першої версії. Вона сказала, нібито й гадки не мала, що хлопчика викрадено, а то б спробувала перешкодити Норманові; а потім вона мовчала, бо Норман не раз уже лупцював її. Тепер, коли дізналася про все, вона, мовляв, радо допомогла б, але більше не хоче жити у тій хатині у Мюер-Вудс — боїться помсти; отож спробує переїхати до іншого штату і там найнятися на роботу. На ній

були великі темні окуляри. Як глянеш на таку, аж мороз поза шкірою йде. Як на мене, їм би з Норманом слід побратися, ото гарне було б подружжя, містер і місіс Монстри. Одначе вона — остання людина, яка бачила Ділана живого, не рахуючи, звичайно, самого Нормана. Вона сказала, що Норман дав Діланові ляпаса, коли той надзюрив у штанці. Я подумав: малий знов узявся за своє, це ж його коронний номер. Це мене навіть трохи втішило. Норманова дівчина сказала, що в неї не було ніякої дитячої одежі й не випадало випрати навіть те, що було на Ділані. Потім сказала, що Норман не лиходій, він просто заплутався. Ні, він не говорив їй, куди збирається їхати... І тут телебачення раптом урвало передачу про нашу пригоду й пустило на екран рекламу. Як видно, та дівчина так боялася, що не могла вже провадити далі. Я дивився передачу сам — тато був на нижньому поверсі, а Пеггі Едінджер пішла додому.

Я спустився до тата, і ми тинялися по кімнаті, аж поки почало смеркати. Знову чекання. Між телефонними дзвінками ми грали у «вісімку», в карти. Спочатку, коли лунав дзвінок, ми говорили собі: «Його знайшли, він врятований». Але тепер ми мовчки дивилися в стіну, дзвінок бив нам у вуха, а ми боялися взяти трубку: ану ж скажуть, що його знайдено мертвого. Потім ми знову поїхали до універсаму, бо жили тепер одним днем, і сьогоднішній вечір був точною копією вечора вчорашнього, як ото в телевізійному повторі. Тато спитав, чого мені купити на вечерю, а я відповів, що не голодний, то він сам запропонував: може б, взяти холодних курчат, що їх рекламує телебачення. Я сказав «'кей», і тут наша машина у щось врізалася. Мене наче вдарили по голові, але відключився я тільки на мить. Чолов'яга в тій машині був схожий на кадіб із салом. Він довго лаявся найпаскуднішими словами, а потім гукнув: «Я злуплю з вас усе до цента!» Він виліз із «кадилака»: видно, що грошей у нього хоч греблю гати,— а тато стояв перед ним на рясному дощі й дивився собі під ноги, й ковтав усе те. Де й поділася його войовничість! Здавалося, це триватиме вічність. Зібрався натовп, люди стояли й дивилися на нас. Господи боже, як я ненавиджу, коли на мене отак витріщаються! Кінець кінцем під'їхала поліція і виявили, що тато порушив правила руху: заїхав за жовту лінію на стоянці біля універсаму. Але дізнавшись, хто ми такі, полісмени подарували нам наш гріх. Навіть той кадіб із салом змінив гнів на ласку, коли один із полісменів щось шепнув йому. Я таки вірю полісменам, хай там що патякають хлопці: досі вони завжди були до мене ласкаві. Я роздивився під дощем наше пом'яте крило. Передні фари усе світили, і було добре видно, як спадають і танцюють на подряпаному бампері дощові краплі. Аварія виявилася не дуже серйозною, і ми могли роз'їхатися самотужки.

В універсамі, у відділі молочних продуктів, тато раптом похилився над візком, і я подумав, що він зараз упаде. Я нічим не міг зарадити, тільки підбіг і спитав його:

— З тобою все 'кей?

Він не одразу, та все ж таки відповів:

— Атож... 'кей...

Вдома ми сиділи за столом, їли тих телекурчат і слухали, як надворі переїшить дощ, побиваючи всі рекорди узбережжя від часів Золотої гарячки. Ми думали про Ділана й Нормана: де вони тепер, куди мчать крізь зливу? Може, наближаються уже до Канзас-Сіті або Ван-

кувера. Я подумав, але вголос не промовив: «Коханець вдень, убивця вночі». Була вже ніч.

Я прокидався щонайменше двадцять разів. Мені приснилося, що Ділана знайшли, і від щастя я підхопився на ліжку, а надворі лило й лило... Я таки дуже люблю цього малого поганця, і ні в чому його не звинувачую: навіть оте, коли він зачинився від мене у ванній, тепер здавалося мені невинною витівкою. Я згадав, як іншого разу купав його у ванні й сказав, що в нього рученята, як у павука, а голівка, як мильна булька, і, миючи йому щурочку, спитав: «А що це?» Ділан заміявся й мовив: «Це моя золота машинка». Як на три роки, то в нього просто чудове почуття гумору.

Але сам я, напевно, вже ніколи в житті не сміятимусь, бо ніколи не забуду свого братака і того, що, якби не Незграба Джек, він би й зараз мирно спав у своїй кімнаті. Або прокидався б і просив водички, а для мене то було б найбільше щастя — дати йому попити, коли завгодно і де завгодно.

Як тільки почало розвиднятися, я тихенько зійшов униз випити склянку лимонаду, купленого вчора в універсамі, і, завертаючи до кухні, раптом відчув щось, як по телепатії. Озирнувся й побачив, що тато спить у плетеному кріслі, з телефоном на колінах. Голова відкинута назад, рот напіврозтулений. Мені защеміло серце — такий він був жалюгідний у тому халаті на голе тіло й капцях королівського блазня. На телефонному столику залишилася чашка з кавою, а може, з чаєм чи бренді? Можливо, він, як і я, пробував удатися до заклинань, тримаючи телефон на колінах? Я намагався робити якомога менше шуму, коли діставав лимонад із холодильника, але він усе ж прокинувся і, спотикаючись, підійшов до мене. Його гарні голубі очі були геть п'яні, а тіло зігнуте, наче йому скрутило поперек і він не може випростатись. Останнім часом завжди, коли його бачу, я кажу собі: «Гірше, ніж зараз, виглядати неможливо», — і щоразу помиляюся.

— Привіт, Джеккі-Незграбо, — сказав він.

— Привіт, — відповів я. — Не спиться мені.

— Знаю, хлопче, — мовив він і закашлявся.

Так ми постояли трохи.

Тато про щось напружено думав.

— Як твоя голова? — нарешті спитав він.

— Чудово, — відказав я. — Нічого навіть не помітно.

Він подивився й мовив:

— Тут буде синець.

І знову ми стояли й мовчали. Якби ж то можна було воскресити маму! Як вона йому тепер потрібна! В нього нема нікого, крім мене. А мені бракує для нього тепла. Пам'ятаю, як зимовими вечорами вони сідали біля каміна, тісно притулившись одне до одного. Якось я навіть сполохав їх, коли був зовсім малий: вони сиділи там голі, а я спустився вниз зі своєю чашкою, на якій написано «Джеккі» й намальовано клоуна. Чудові то були часи. Вони минули без вороття.

Я піднявся назад до себе й спробував знову заснути. Прокинувся десь о пів на восьму, бо почув, як Декстер горлає на вулиці: «Ра-а-з, два-а, тр-р-и-и!» — і промовив собі в подушку: «А хай тобі чорт, Декстере», — а тоді знову заснув. Я волів заснути назавжди, навіки, і навіть коли врешті прокинувся — з довгою білою бородою, як Ріп ван

Вінкль¹,— однаково не захочу встати й подивитися, які ж то чудеса відбулися, поки я спав, а перевернуся на другий бік і хроптиму далі. Я здатен буду проспати навіть атомну війну. Карен Морріс виросте і з кимось там одружиться, і народить дітей, і стане бабусею, постаріє й умре, а я все спатиму, спатиму, спатиму. Я просплю навіть свою власну смерть, і спробуйте тільки збудити мене, ви, нікчемні люди з вашої паршивої телепланети!..

Зненацька я прокинувся. Тато тримав мене в обіймах. Він не шарпав мене, а просто міцно стискав, але я й так миттю прийшов до тями, бо він говорив:

— Вони знайшли його, Джеккі, знайшли Ділана! Він дуже хворий, але живий. Ділана знайшли, він живий!

Приголомшений, я боявся, що то знову облудна надія. Боявся, що то ще один сон.

— Хлопче, Ділан живий...— повторював тато. Він і досі здавався якимось пом'ятим і мокрим, волосся скуйовджене, але це була вже інша людина. Це була сама радість.

Я підхопився на ноги й машинально почав одягатись — до мене ще не дійшло, я ще не усвідомив як слід, що ж воно діється. Я одягався і промовляв до свого черевика:

— Він живий...

Тим часом тато кричав, звертаючись до кожної стіни в моїй кімнаті:

— Він живий! — А мені сказав: — Поквапся, хлопче.

Потім почвалав до своєї спальні, щоб і самому одягтись.

Я натяг на себе свої вчорашні лахи, побіг до ванної і почистив зуби Ділановою щіточкою. Мені усе вчувався його голос: «Давай, давай!». І я загорлав у відповідь:

— Іще хлібця!!!

Тато прибіг і мало не збив мене з ніг. Він обійняв мене й гукнув:

— Ти, скажений паскуднику! — а потім додав: — Пробач, хлопче.

Він скакав повсюди, мов цап, і приказував:

— Боже ж ти мій, боже!

Йому тепер і море по коліно: нехай хто стане в нього на дорозі — полетить сторч головою!

Я й сам геть здурів. Що ж сталося? Невже це правда? Милий боже!.. Тато розповів мені про все в машині, яку гнав так, ніби хотів побити всі рекорди швидкості. Ділана знайшли в лісі біля Підмонтського водосховища, тобто не далі як за п'ять миль від нашого дому, і навіть коли б він не міг нічого сказати, кожен зрозумів би, що це він, наш любий Ділан. Малий дуже постраждав від страху та холоду, але був цілий, не порізаний на шматки й не мертвий. Ми мчали берегом озера, аж шини вищали, потім вилетіли на автостраду й незабаром зупинилися біля під'їзду Кайзерівської лікарні. Тато увірвався туди, як вихор, а я хвостиком потягся за ним. Сестра, яка сиділа за конторкою, дуже зраділа нам і сказала, що Ділан був у тяжкому стані, але тепер, здається, криза минула, і тато поцілував її, а вона страшенно зніяковіла, і ми побігли нагору, тільки там нам довелося почекати.

¹ Персонаж однойменної новели Вашингтона Ірвінга.

Вийшов лікар і заговорив з татом. Він сказав, що тепер стан «задовільний», і від цього наші надії трохи пригасили. А мої, зокрема, пригасили ще дужче, коли нам дозволили глянути на нього: він лежав у ліжку, весь обплутаний якимись трубками, а в тілі стриміли всякі голки. Нам дозволили тихенько поцілувати його. Ох, яка то була втіха — побачити, як тато цілує Ділана! Якби я був фотографом... Ділан лежав блідий і весь у синцях, а під оком велика подрапина. Та головне, що він дихав, і дихав добре — я сам переконався, коли настала моя черга поцілувати його.

Лікар запросив нас у маленьку порожню кімнатку. Ми з татом сіли на обтягнутий шкірою тапчан для обстежень, і лікар сказав, що Діланів організм назвав тяжкого випробування, хлопчик сорок вісім годин був без їжі й води. За цей час він наковтався чимало всякої погані. Доктор, дуже засмаглий, з каштановим волоссям, у великих окулярах в роговій оправі, зауважив, що частина цієї погані ще залишилася в його кишковому тракті, але скоро вся вона вийде.

Лікар, доктор Мюррей, сказав іще, що ще однієї такої ночі Ділан, мабуть, уже не пережив би. В нього було сильне переохолодження, а тепер дуже висока температура — я це відчув, коли цілував його, і скажіть мені, в кого б її не було, як провести цілу ніч під безперервною зливою, що побила усі рекорди? Я б і сам, напевно, помер там від жаху — в лісі, під дощем, коли тебе з усіх боків обступають нічні страхиття, і ще така холоднеча, а ти босий, і штани твої давно мокрі від переляку! Іще доктор Мюррей сказав, що Діланів організм не збездолів. Найбільше він постраждав від порушення хімічної рівноваги.

Тато хотів дізнатися, коли небезпека зовсім мине.

Доктор Мюррей сказав, що треба б потримати його в лікарні ще днів зо два, щоб запобігти ускладненням. Відтоді як його знайшли, Ділан не промовив ще й слова, а минуло вже чотири години.

Тато раз у раз, через кожні кілька хвилин, стискав мене в обіймах. Він був такий щасливий!

Доктор Мюррей сказав, що тут є людина, яку ми, певно, хотіли б побачити,— той, хто знайшов Ділана. Тато гукнув:

— Ведіть нас до нього!

Ми спустилися в хол іншого відділення лікарні, шикарний хол з якимись дипломами на стінах та величезною конторкою, і там було четверо чоловіків, двоє з них в уніформі.

— Оце сержант Уїлфрід Стайверс із служби лісової охорони,— сказав доктор Мюррей.— Він і знайшов вашого хлопчика.

Тато поцілував сержанта, цього ранку він ладен був цілувати кого завгодно. А той сержант Стайверс — зовсім зелений хлопчисько, підстрижений під їжака, але ж він Герой дня...

Сержант розповів, як усе це сталося. Як і щодня, він об'їжджав верхи околиці водосховища й раптом почув якесь ніби скавучання; він розглянувся довкола й побачив Ділана, напівпритомного й до пояса зануреного в баюру. Тоді містер Стайверс підняв Ділана і мерщій відвіз його до найближчої оселі, звідки викликав швидку допомогу. Оце й усе.

Хіба мало?

Тато згадав про винагороду в тисячу доларів від телестудії, а містер Стайверс тільки знизав плечима, але тато сказав: «Ви заслужили

на неї». Усі ми були в пречудовому гуморі. Головне, ми знайшли Ділана, а решта — то пусте. Я подумав: нехай й навіть зараз приїхала ота паршива телевізійна братія. Нехай приїздить!

І вона приїхала. Хоч-не-хоч, а ми знову musiли пройти через усе це: юпітери, телекамери, мікрофони. Але то було навіть приємно, я почував себе так, ніби щойно одужав від тяжкої хвороби. Все гаразд. Хай собі роблять, що хочуть, мені байдуже. Ділан живий! Я ледве міг повірити, що моє життя нарешті повернуло на краще, щось велике в лісі здохло. Зайшовши до чоловічого туалету в коридорі лікарні, я набризкав на стіні біля пісуара: «Ура!»

Тато дав мені долар і звелів піти поспідати в кафетерій. Я подався туди, і мене одразу впізнали й сказали: заховай, хлопче, свою монету, сьогодні їстимеш коштом фірми. Я засунув долара в кишеню про чорний день і з'їв на дурняка великий бутерброд з беконом та випив склянку суничного коктейлю. Навколо мене юрмилися медсестри. А я почував себе циркачем, і, якби хто приніс туди одноколісного велосипеда, я б їм показав клас! Я був такий з біса щасливий, що мені тепер усе на світі стало за іграшку. Ділан живий! Раз у житті людині можна пробачити, що вона трохи здуріє, коли їй випаде отаке, як мені.

Але, звичайно, усе не так просто, бо Діланові справді дуже кепсько. Він уночі раз у раз скрикував і зовсім утратив мову. Лише мугикає і стогне. Той проклятутий Норман посинцював йому все тіло. Крім того, він найвся отруйних ягід, а його ноги геть подрапані колючими чагарями У «Кронікл» написали, що він і «досі в лещатах страху». А чого ж ви хотіли від трирічного хлоп'яти? Вони називають його «біляве, неусміхнене дитя», — а Ділан же колись реготав, аж заходився. Раніше він ніколи і нічого не боявся, а тепер губенята в нього міцно стуглені й тремтять...

Гарячку збили антибіотиками. Його стан «помітно поліпшився». Медицина дійшла висновку, що Ділана можна відпустити додому, де звична сімейна обстановка сприятиме його одужанню, але, мовляв, ні в якому разі він не повинен бачити того місця, де його схопив Норман, бо це викличе тяжкі спогади. Ділан спробував усміхнутись до мене, і моє серце ледь не розірвалось, бо я ще раз уявив, що йому довелося пережити. Уявив, як він блукає під зливою в лісі на Оклендських пагорбах, безпорадний і побитий, уявив блискавиці й грім, і як він утратив надію й упав головою в багно, а ногами в баюру, яку все наливав і наливав водою рекордний для нашого узбережжя дощ. Лікарі спробували дати йому походити, і він ступив кілька кроків своїми кволими ніжками, а тоді заточився, і його довелося підхопити на руки й покласти назад у ліжко.

Герой дня, сержант Стайверс, зрештою погодився прийняти від телестудії чек на тисячу доларів, але одразу взяв звідти трохи грошей і купив Діланові справжні ковбойські чобітки, якраз йому до ноги; і все ж із ними вийшло якось нещадно. Медсестра назула їх Діланові, і його сфотографували, а він раптом заплакав, і тато мерщій зняв з нього ті чобітки й попросив усіх вийти. Не можна сказати, що то було так уже погано, але й «о'кей» із цього не вийшло. Отже, стало ясно, що найкраще Ділан оклигає вдома і ніде інде. Тож ми й забрали його

після невеличкої церемонії біля парадних дверей лікарні — з білицями, телекамерами та інтерв'ю. Газетярі й телевізійники не хотіли нас відпускати: ще б пак, ми ж тепер стали знамениті!

Проте тиша й спокій не одразу повернули Діланові мову. Ночі минули добре — він спав і не прокидався. Залюбки дивився «Вулицю Сезам» — і вранці, й у вечірньому повторенні. Я став знову прогулюватися до озера Мерріт, але вже вистрибцем. Згадував маму й ті її слова: «Як це чудово — просто жити!..» Тепер і я знову можу сказати так. Я був страшенно щасливий. Звісно, Діланові ще погано, але все якось залагодиться, а головне — він живий, хай йому абищо!

Та й мова потроху повертається. За сніданком він уже сказав «яйце» і «сік». Пригадав наші імена, навіть «Пеггі» — вона зараз із нами і, мушу зізнатися собі, стає нам зовсім рідна. Якщо тато питає в мене, як я дивлюся на те, щоб вона оселилася в нашому домі, я скажу — так. Вона таки справді своя. Я так і скажу їй. Без жартів. Здається, вона має до нас не вдаваний інтерес, і не надимає шоки, і не прикидається більш стривоженою, ніж є насправді. А яка вона хазайновита! Мабуть, вона не від того, щоб вийти заміж, і накинула оком на тата. Як на мене — це 'кей. А поки що всі ми опікуємося Діланом, стежимо, як він одужує — помалу, слово за словом.

23

Його оченята стали схожі на крижинки — сині-сині й водночас наче неживі, холодні й безвиразні. Втупиться ними в тебе й щось бурмоче. Наприклад: «А, залаза на тебе». Він міг перейняти це від тата або від мене, бо ми так кажемо, але не таким тоном. Це вже, мабуть, від Нормана. А то ким іграшкову машину в камін і буркне: «А, залаза на тебе», — повернеться кругом, гляне на нас і скаже: «Хочу гвинтівку — бах, бах, бах». От цього він уже від нас навчитися не міг, бо ми вдома не тримаємо ніякої зброї, в мене не було ніколи навіть пугача з пістонами. А Ділан водить довкола пальчиком і бубонить: «Бах, бах, бах», — і нам доводиться якось відвертати його увагу.

Сам я говорю небагато, лише слухаю його, та дослухаюсь і до інших голосів. Прокидаюся вночі, бо чую раптом чийсь плач. Кілька разів то плакав Ділан, але не завжди. Може, десь завив старий самотній пес, а може, то тільки мені приверзлося. А ще мені ввижаються страхи-вища, схожі на Нормана. Одного разу я сидів перед телевизором і раптом побачив блискуче зелене око, що дивилося на мене знадвору. Я підскочив, мов ужалений, і дай бог ноги, як каже тато. Але там нікого не було. І все ж я можу присягтися: я бачив зелене, металеве Око Зла, що зирило на мене крізь листя бугенвілеї, і чув шепіт з-під вітру: «Вийди, вийди». Потім я навіть побачив Нормана — серед білого дня, по дорозі до школи. Але то був звичайний собі Джо-пішохід, не більше. Або я визирає крізь паркан, бачив ногу в синіх штанах і уявляв собі Нормана, а то був Но-си-Сумку — таке ймення вигидавав тато нашому китайцеві-листоноші. Скільки ж то всякої такої халепи чатує на людину. Мені вчуваються важкі, розмірені крики монстра, а то моя власна кров стугонить у вухах. І знову й знову сниться мені мама. Вона обіймає мене й питає: «Чи ти щасливий, Джеккі?». Я не хочу брехати їй, але мушу — і прокидаюся

Ділан таки має рацію — а, зараза на все!

Я спробував був трохи приохотитися до справ Підмонтської експериментальної, але після всього пережитого школа стала здаватися мені ще дурнішою, ніж звичайно. Навіть «ШПАНа» перетворилась на обтяжливу мороку, а тут ще Карен Морріс сказала, що, на її думку, пригода з викраденням Ділана могла б послужити матеріалом для повісті, яка становитиме значний суспільний інтерес. Я відповів їй, що волю ЗД («займатися ділом»), а ти, мовляв, КСВС, тобто «клопочися своїми власними справами»... Як мені остогидла уся ця шкільна полова, оті ігри під час великої перерви, як-от «Сховаймося і покуримо» чи «Візьмемо-таргана-в-кільце». Вони гадають, це весело. Дурдїм, та й годі. Навіть учителі — й ті туди ж! Ось Дональд — стовбичить біля дошки, яка зовсім і не чорна, а зелена, і гадає, ніби здатен навчити нас геометрії. Кому воно потрібне, це лайно? Я б залюбки навчився чого-небудь, але справді корисного... І я зовсім не потребую, щоб мені співчували, коли сиджу на уроці неуважний і несвідомо черкаю щось на папері. бо ж нікому, в кого голова на місці, не спало б на думку звернути на це увагу. Вони хочуть «виховати повноцінну дитину». Я гадаю, це тому, що Америка геть уже спаскудніла і ніхто не вірить більше в систему, але я волів би, щоб з мене не робили дурника. Я мав веселеньку суперечку з Вінсентом, бо назвав його містер Бучіно, тоді як шкільна традиція велить називати учителів на ім'я, а не на прізвище. Він сказав, що це в мене така манера огризатися. А я і в голові такого не мав, а просто почував себе обгидженим. І ще він сказав, ніби я боюся дати волю своїм почуттям, а тоді підійшов до мене й так ото співчутливо обняв за плечі. Цього я вже не міг витримати, і коли він ще раз порадив мені не стримуватись, я відповів, що зараз почну блювати (може, хоч це його зупинить?). Але він сказав: «Давай, давай», — і цим збив мене з пантелику. Я заявив: «Мене несправедливо розслідують», — а він засміявся і з паскудною поблажливістю промовив: «Ти хотів сказати — несправедливо *переслідують*...» Отож я не тільки ляпнув дурницю, а й припустився граматичної помилки. Він поплескав мене по спині й дав мені спокій — я ж бо нещодавно пережив таке горе, але це було образливо, скажу я вам, справді образливо. Не збирайтеся навколо мене й не питаєте, чого я такий диwak. Для мене стає звичним стан якогось одуру. Певно, я буду першим хлопчаком у нашому кварталі, який прокляне весь світ. Просто не розумію, як це така щедра душею людина, як я, може так ненавидіти. Від ненависті людина дрібнішає, але я нічого не можу з собою вдіяти. Я — Нечувано-Мізерний-Людиноненависник. Я вискочу на письмовий стіл у татовому «барлозі», я видеруся на люстру, я стрибатиму по клавішах його друкарської машинки, я вестиму героїчну битву з павуком, і мене проковтне паскудне мале чортеня моєї власної люті. Чи можна схопити сифіліс після смерті? А таки, мабуть, можна, і коли я вже три роки лежатиму мертвий. мій ніс раптом — хрясь! — відпаде у труні. А тим часом на всьому білому світі лле дощ, він б'є рекорди всіх часів на нашому узбережжі. По-моєму, я просто жалію себе. Що ж, інших людей є кому пожаліти, а я залишився сам-один. Ні, таки треба опанувати себе, я ж ніколи досі не був божевільним.

Ласкаво запрошую до свого клубу. Більшість людей не божеволіють тільки тому, що не думають про такі речі. Вони ніколи не бачили блискачючого ока в бугенвілеї, ніколи не відчували, як волосся на потилиці стає сторч, а все тіло наче хтось окропом обливає. Коли світ нарешті виправиться, покличете мене — я буду тут як стій. То буде ваша

подача, а я її відібі'ю. Весь світ — то пінг, а я — понг. Джеккі-Понг. Якщо ви зробите ваш пінг чесно, за правилами, я зроблю свій понг так, як вважатиму справедливим, і навіть визнаю за вашим пінгом перевагу в разі сумніву. Тільки не кажіть, що всі ускладнення виникають лише через мої понги.

І тоді, неначе на завершення всього того бедламу, раптом пролунав дзвоник, який мав «полегшити нам життя». Ми з татом покинули свої справи у кухні й пішли відчиняти. За дверима були вони — бабуся й дідусь Глікси.

Тато повівся дуже гарно, він обняв і поцілував бабуся, довго тиснув руку дідусеві і сказав:

— Ну, оце сюрприз!

Так воно, безперечно, й було. Звичайно, він телефонував до них — ще з лікарні, тільки-но впевнився, що Ділан починає одужувати, — і сказав, що, на його думку, найкращими лікарями будуть Тиша і Спокій. Але бабуся тепер заявила: «Ми не могли не приїхати». Вона поцілувала мене й відзначила, як я виріс, а тоді з вітальні виткнувся Ділан із синьою машинкою в руках і видивлявся на них у всі очі. Бабуся зойкнула: «Ріднесенький мій!» — присіла навпочіпки й мало не задушила його в обіймах.

— Ти пам'ятаєш свою *Буню*? — казала вона. Це я її так називав, коли був малий, і Ділан теж почав так називати, як ми востаннє були всі разом.

Ділан нетерпляче закивав головою, аби тільки вона трохи його відпустила. А може, він і справді пам'ятав.

Тато з дідусем затрималися в передпокої. Дідусь розповідав, як вони сперечалися і, власне, уже вирішили були не приїздити, але... тут же всього півтори години літаком. Щоб одразу все прояснити, він сказав, що вони вже зупинилися в готелі. Тато, зі склянкою в руці, відповів, що у нас є вільна кімната, але бабуся повернулася до нього й сказала: не треба турбуватися, готель такий гарний, з чудовим краєвидом на озеро Мерріт. Потім ми сиділи й розмовляли, і тато налив їм імбирного пива, а бабуся все набридала Діланові, а тоді понишпорила у своїй валізі й витягла якийсь згорток. Ділан його розгорнув, і там був плюшевий ведмедик. Дідусь розпитував мене, як мені ведеться у школі. Вони такі справді люблять нас і зичать нам тільки добра.

Дідусь так і не навчився водити машину, він усе життя прожив диваком. Це не його провина, він просто жертва. Тато каже, що не тільки Успіх має свою рушійну силу, а й невдачі. Дідусь покотився з гори ще за кілька років до того, як я народився. Після того страхіття з чорними списками він уже не піднявся — йому більше не дали працювати в кіно. Так само як ніколи вже не дозволять багаті на Олімпійських іграх тим чорним хлопцям, які, перемігши в Мехіко, під час церемонії нагородження «виявили неповагу до Америки». Дідусь дуже коротенький, але через хворобу хребта здається ще нижчим і ходить сутулячись. Зморшки в нього на обличчі такі глибокі, що схожі більше на складки. Тато каже, ніби в дідуса величне обличчя, але я не можу збагнути, в чому ця «велич». Зате я точно знаю, що як мені судилося вирости високим, то це відбудеться без його генів, вони б тільки нашкодили. Від нього пахне пліснявою, як від одежі, коли її довго тримати у скрині.

Щоб не відставати від бабусі, він мусив підвестися й видобути із своєї валізи дитячий верстатик для Ділана, з дерев'яним молотком і кілочками, а також книжку для мене про якогось там Лінкольна Стеффенса¹. Бабуся побачила наше піаніно, підійшла, побренькала трохи на ньому стоячи й заявила, що воно не настроєне, а дві клавіші не звучать зовсім. Мені відомо, що саме вона підтримувала родину в скрутні часи — давала уроки гри на фортепіано й виступала в концертах. Бо дідусь, потрапивши до чорних списків, хоч і спромігся видати одну книжку, але одержав за неї таку мізерію, на яку годі було прогодуватися. Мої найперші спогади про них пов'язані з бабусею — як чудово вона грала на піаніно. А до дідуса я ніколи не відчував довіри. Щоразу, як ми приїздили до їхньої оселі в Голлівуді, він неодмінно показував мені фотографії на стінах передпокою, де був знятий у гурті зірок екрана, про яких я й не чував зроду. На одній з них був зображений донощик — той, хто виказав його Комісії. «Знаєш, чому я не знімаю це фото — донощика? — казав мені дідусь. — Бо воно нагадує: є речі, яких не можна ні прощати, ні забувати». Це фото висить біля самих дверей до туалету, і мені яскраво уявлялося, як дідусь вранці заходить туди і, не прощаючи й не забуваючи, — ляп!.. Хоча, власне, в усьому цьому не так легко розібратися... А головна моя претензія до нього — це те, що він усюди втручається: він завжди шарпав нерви мамі й бурчав на тата. Пригадую одну прикру сцену в Сірак'юсі, коли він сказав, що в тата «фатально викривлений характер». Він називав його «цей клоун», неначе бути найкращим клоуном циркової трупи Клайда Бітті — то ганьба. Проте вони люблять Ділана й мене, бо ж мама — їхня єдина дитина, а ми — єдині онучата. На звістку про викрадення Ділана вони, напевне, мало на стіні не подерлися, тому й приїхали. Бабуся мерщій подалася до кухні, роздивитися, що там як, а потім вони стали вихвалити наш будинок — який він, мовляв, просторий і таке інше. В якусь мить ми з татом лишилися сам на сам у вітальні, і він закотив очі вгору, як це часто робить, а я подумав собі: «Ну що ж, доведеться нам витерпіти ще й це...»

Обід у нас вийшов зовсім не такий, як ми передбачали. Усе робила бабуся, а тато з дідусем весь час чемно давали один одному фору. Бабуся вдосталь напам'ялялася нагорі в Ділановій кімнаті, поки добрала, де там що лежить. І все-таки в душі я радів, що вони приїхали. А Ділан — той зовсім щасливий, йому ж бо стільки уваги! Може, й справді ці відвідини то непогана думка. Коли Ділан ліг спати, вони пішли вниз поговорити, і я подумав, що їм, певне, буде зручніше й вільніше, якщо я заберуся звідти. Так я й зробив. Піднявся до татової спальні й сів дивитися телевизор. Згодом туди заглянув тато і спитав:

— Ну, ваша честь, як справи?

Я закотив очі, як він, і ми розійшлися. Він сказав, що подзвонить зараз до місіс Семпсон, щоб сьогодні не приходила. Пішов і подзвонив. Помітно було, що він наче якийсь замислений. Коли він збирався на студію, я затримав його довше, ніж звичайно. Чи то збентежений він усім цим, чи що.

Однаке той прегарний день минув, а на завтра, після того як дідусь, бабуся, тато, Ділан і я зробили автоекскурсію по Підмонту, погуляли берегом озера, і все, здавалося, йшло якнайкраще, тато видудлив цілу

¹ Джозеф Лінкольн Стеффенс (1866—1936) — прогресивний американський публіцист, антифашист.

пляшку, й увечері розверзлося пекло. Я відчував — це наближається, бо він почав ще опівдні і незабаром набрався як чіп. Бабуся з дідусем за обідом *перезирились*. Коли тато укладав Ділана спати, він монументально опустився на ліжко, і воно розвалилося. Рама поламалася, планки впали, а за ними гепнувся на підлогу й матрац разом із пружинами. Тато підняв матрац, потім пружини, приніс клей Елмера, підбив молотком планки до рами, поставив усе це на місце й сказав: «А тепер зробимо маленьку пригінку», — але натиснув занадто сильно, і вся споруда розвалилася знов.

Бабуся засміялася.

Вона нічого не мала на серці, їй це просто видалося кумедним, та так воно й було, але тато вибухнув:

— А, хай вам чорт, не смійтеся з мене! Я роблю усе, що можна.

Бабуся образилась, насупилась і щось забурмотіла собі під ніс, як вона це часто робить. А дідусь стояв біля стіни і похмуро хитав головою.

Діланові було дуже цікаво, і він підступив до тата, який аж упрів, воюючи з клятими пружинами.

— Йди звідси! — гримнув на нього тато.

Ділан позадкував, глянув на бабуся і пропищав:

— Я боюся татка...

Тато аж запарував і кинув бабусі:

— Бога ради, заберіть його звідси! Хоч це ви можете?..— І зиркнув на неї оком убивці, а Ділан сказав:

— Татко селдитий.

— Він жартує, — мовила бабуся. — Ви ж не серйозно, правда?

А тато відповів:

— Ні, я *не* жартую! Я говорю цілком серйозно. — Він знову десь натиснув, і ліжко розвалилося втретє. Отож тато вирішив поставити матрац просто на підлозі й викинути з голови ту паскудну раму.

Він страшенно розхвилювався, бо йому ж ніяк не подобалося пошитись у дурні перед тещею й тестем. Це ідіотське ліжко виставило його в їхніх очах так, ніби він зовсім про нас не дбає. Я точно вгадую його думки.

А Ділан знову завів своєї:

— Татко селдитий на мене, я його боюся.

Тата охопив жах. Він міцно обняв Ділана і сказав:

— Ні, татко сердиться на ліжко!

Аж тоді дідусь, який і гадки не мав подати татові руку допомі, раптом видав свій коментар:

— Не треба залякувати дитину її власним ліжком.

— А ви *замовкніть!*.. — гарикнув тато над самим Ділановим вухом, і той знову заплакав. — Я йду вниз. Ходімо, Джеккі.

Але на сходах він почув, як Ділан каже бабусі:

— Все галазд, він уже пішов униз.

Від цього татові стало зовсім кепсько, і він аж заляк на сходах.

Я боягуз, і тому одразу чкурнув аж у підвал і довго ходив там навколо тенісного стола, а тоді вийшов у «Сад монстрів» — перечекати, поки все мине. Та невдовзі не витримав і нишком прослизнув у дім. Начебто все тихо. Я витяг з вази у буфеті сигарету з «травичкою» і знову шмигнув до підвалу, а там міцно затягся, бо треба ж нарешті вгамувати собі нерви. Просто неймовірно, до чого тато себе розпускає.

А потім я почув якийсь шарварок. Миттю засунув недопалок у за-
порошену дірку вентилятора й побіг нагору. А там було таке. Тато роз-
лив своє питво на підлогу, а потім спробував витерти паперовим рушни-
ком, посковзнувся й гепнув задом просто в камін, який, на щастя, тепер
не топився. Так він і лежав у попелі, серед обвуглених головешок на по-
ламаній решітці, аж поки поволі підвівся, розтрушуючи довкола попіл.
Усе на ньому — і зелений пуловер, і оранжеві штани, й черевики на
товстій підошві — було вкрите сажею. Похитуючись, він нишпорив очи-
ма, виглядав собі «дозаправку» і таки знайшов її — пляшку, яку щойно
приніс і поставив на піаніно.

— По-моєму, вам уже досить, Джоне, — сказав дідусь.

Тато люто обернувся до нього, марно намагаючись звести досере-
дини очі, тоді перехопив мій погляд і посунув до мене, але я відступив
назад.

— Джеккі-Незграбо! — заволав він.

— Я маю готувати уроки, — крикнув я через плече. І побіг сходами
вниз, почувавши, що й сам уже добряче отетерів і, здавалося, от-от
беркицьну сторч головою; але все ж я опанував себе, і світ навколо ме-
не перестав хитатись. Я намагався придумати, що б таке сказати та-
тові, аби він просто пішов до ліжка і проспався, зберігши хоч якісь
рештки своєї гідності.

За кілька хвилин я почув плюскіт води і зрозумів — то він відми-
вається від попелу й сажі. Іноді після душу він трохи вгамовується.
Я знову піднявся нагору. Бабуся з дідусем сиділи у вітальні, мов за-
кам'янілі. Я проковтнув слова, готові зірватися з уст, і сам сів біля них,
як статуя. Ми дослухалися до плюскоту води. Коли тато в нормі, він
дуже, дуже хороший, та коли з ним трапляється отаке — він справжня
погань.

25

Атож, чортової мітки не приховаєш, як любить казати тато. Бабуся
й дідусь вирішили забрати Ділана й мене на тиждень до себе, у Гол-
лівуд. Коли питання обговорювалося, мене не було і не знаю точно, як
це сталося, але вони умовили тата погодитись. Та й він розумів, що
йому треба відпочити — просто побути самому й, може, навіть зовсім
не вставати з ліжка, хіба тільки щоб поїхати на студію. Побути само-
му-самісінькому, ну, може, трохи з Пеггі Едінджер.

Ділан був у захваті.

— Ідемо! — кричав він. — У небі, великим літаком, 'кей?

— 'Кей, — відповів тато. А потім обернувся до мене: — А ти якої
думки?

— А такої, — сказав я, — щоб усім було найкраще. — І додав: —
'Кей?

Я вклав у це «'кей?» трохи сарказму, але тато не вловив і кивнув
мені головою. Навіть якщо бабуся з дідусем ніколи не говорили цього,
я певен: вони вважають (і дають татові це відчуття), що він невдаха.
А надто дідусь, який має у цих речах власний досвід. А в їхній пропо-
зиції, звісно, є слухність: Діланові таки бажано змінити обстановку,
а не залишатися тут, у «Рожевому Іклі», де його переслідуватимуть
страшні спогади. Варто було мені вимовити слово «Норман» (а я зро-
бив це спершу для спроби, а вдруге — ненароком), як Ділан весь аж
скулився. А взагалі-то наш любий Норман досі не подав ніяких ознак

життя. Ніби зник з лица землі. Дивно, чого це він не зажадав тоді грошового викупу, хоч, власне, то не в його стилі. Він, напевне, задовольнявся самим відчуттям власної величі, коли сидів у якому-небудь дешевому motelі у своїй куртці з написом «Убивця вдень, коханець уночі» й дивився вечірню розважальну телепрограму, відстукуючи ритм Ділановим черевиком. Сам він, напевне, знає що робить, мабуть, хотів нагнати на нас добрячого страху, і тепер ми, мовляв, сто разів подумаємо, перш ніж отруїти його пса. Проте, якби той лісник не проїхав там саме в ту мить, Ділан тепер був би мертвий, і Нормана шукали б уже не як викрадача дітей, а як убивцю.

То такий виронок, що, гляди, скоро повернеться й поводитиметься, ніби нічого не сталося, і знову драїтиме свій оранжевий «форд-59». У мене вже склався план на випадок, як він знову зазіхне на Ділана. Я підбіжу до нашого паркана й гукну: «Ха-ха, Нормане! Це ж таки я отруїв Шайєна! Щоб знав, як обдзюрювати мені ногу!» Тоді він кине́ться до мене, геть забувши про Ділана, а я певен, що легко втечу від кульгавого Нормана, і поки він дошкандибає до рогу, я встигну оббігти задвірками, схопити зарюмсаного Ділана (він обов'язково плакатиме), і ми вишиємось аж до універсаму. Подумки я вже не раз розіграв цей план, крок за кроком.

Та тепер я й Ділан їдемо з дідусем та бабусею на малі канікули — така собі зміна декорацій. А тато матиме відпочинок, як не уп'ється до смерті. Він одвіз нас до аеропорту. Дорогою я все роздивлявся на його обличчя, а коли приїхали й поставили машину, він раптом сів у модерне чорне крісло й на мить відключився. Бабуся перелякалася й стала кликати лікаря, але тато швидко очунав. Звичайне перенапруження. А потім оголосили наш рейс, і тато міцно обняв своїх хлопчиків. А мені раптом захотілося, щоб нас усіх колись поховали поряд, в одному й тому самому місці — у Сірак'юсі, де лежить мама, — байдуже, кому з нас коли випаде вмерти. Можливо, я помру найперший, бо мені чогось не віриться, що я доживу до повноліття. А потім тато — не витримає він стільки горя. А Ділан тоді вступить до коледжу, до медичного інституту, і житиме на стипендію, і стане всесвітньовідомим хірургом, і робитиме блискучі операції, пересаджуватиме серце та інші органи.

Тато стояв за скляною стіною аеропорту й махав нашому літакові, але, по-моєму, він нас не бачив. У таких випадках люди ніколи тебе не бачать, вони просто махають до вікон. Ніколи не забуду, як він стояв там, зовсім один, наче побитий. Він розумів, що більше не може опікуватися нами як слід, і добре, що ми поїхали. Але мені яскраво уявлялося, як він повертається до нашого порожнього будинку і сам собі влаштовує мигтючі ігри з ліхтариком — такий млявий і кволий, — тоді зупиняється в темряві біля тенісного стола і б'ється головою об стояк, а потім сідає в сутінках у моїй або Ділановій кімнаті й дивиться перед себе в порожнечу.

Бабуся поклала руку мені на коліно. Я повернувся до неї. Моє місце біля вікна, вона сіла посередині, а Діланове крісло було вільне, бо він швендяв у проході, заводячи собі нових приятелів і недругів. Дідусь сидів у кріслі позад нас.

— Ну, от ми й летимо, — сказав я.

Бабуся подивилася на свою руку на моєму коліні, а потім на спинку переднього крісла й мовила:

— Ти повинен знати, що в кожній людині є добре, але є й погане.

Я поглянув на неї, потім на її сиве із синявим відтінком волосся, а тоді в її сумні очі. Вона теж страждала. Гукнула Діланові, щоб не заходив дуже далеко, і він прибіг вистрибцем, як заводний чортик. Він справді пожвавішав. Може, забув нарешті свої кошмари.

Йому дуже сподобалося пристібатися ремнями в кріслі, тільки він заплутався, і на допомогу мусив прийти дідусь. А потім літак зрушив з місця і почав вирулювати на старт. Я дивився у вікно — тато все ще спроквола махав рукою. І раптом я відчув, що мене *викрали*, що дідусь і бабуся, хоч вони й люблять нас, приїхали в Окленд тільки для того, щоб забрати мене й Ділана від тата. Вони ж бо завжди остерігалися його, і якимось, ще в Сірак'юсі, порадили йому звернутися до психіатра, — він тоді вкрай розлютився. І я мало не піддався божевільному бажанню вискочити в прохід із криком: «Зупиніть літак! Зупиніть літак!» — але було вже надто пізно. Тато — найсамотніша людина у світі. Сьогодні ввечері у програмі «жаховиків» ітиме «Ебболт і Костелло зустрічаються з Франкенштейном», і тато гратиме смертельно переляканого Лу Костелло: «Ж-ж-ж-жаааааах!» Мені відомо, про що йдеться у цьому фільмі, бо я читав «Супутник телеглядача», і тому я знатиму, де він буде і що робитиме, коли я ляжу спати — уже в Голлівуді.

26

Ми зробили посадку в Сан-Хосе і в Онтаріо, а потім уже приземлилися в Лос-Анджелесі. У нас були чотири валізки, по одній на кожного. Я все думав, що якби на нас наслали спеціально натренованого собаку, він би унюхав пакетик із зіллям у трусиках на дні моєї валізи. Того самого дня, коли прибули бабуся з дідусем, я здійснив свою останню торгову операцію в Підмонті — купив наркотик в одного знайомого бариги на дитячому майданчику, а в тата був запас цигаркового паперу «Zig-Zag», придбаного в найбільшому магазині Берклі. І тепер я радів з цього, бо навряд чи зміг би витерпіти дідуса без усякого допінгу.

Їхній будинок маленький, усередині темнуватий і пахне він так само, як дідусь, а може, то дідусь пахне так само, як його дід. Ми зайшли, підняли штори, і Ділан випив склянку молока, бо його мучила спрага. У бабуся вже було наготовлено де нам спати, і я подумав, що вони наперед вирішили забрати нас — і ні при чому тут те, що тато поламав Діланове ліжко і впав у камін. Я розпакував свої речі й посміхнувся сам до себе, уявивши, що б вони сказали, якби дізналися, що я провіз у своїй валізці пакетик найсправжнісінької марихуани. Кімната була знайома мені з давніх часів, і це надавало певності, що тут буде непогано, навіть якщо ситуація стане швах. Я оглянув і перемацав усі меблі й намагався пригадати, як одного літа мама, тато і я — Ділана тоді ще не було на світі — чудово погостювали тут. Я вийшов на подвір'я, заглянув у порожній гараж, погуляв по цегляних доріжках і відчув себе майже щасливим. Все було на диво знайоме, навіть повітря пахло, як тоді. Здається, дрібниця — запах повітря, але як це допомагає! Мені подобалося й усередині будинку, було приємно навіть розглядати оті фотографії в «коридорі зрадника».

Після обіду, на який були спагетті, салат з приправою і м'ятне морозиво, ми всі посідали на ганку в кріслах-гойдалках — чисто тобі старенькі, натомлені люди. Я подумав, що треба якось ушитися, бо інакше

бабуся з дідусем заведуть балачку — і плакали тоді мої таємні наміри. Отож я мовив:

— Можна, я піду перевірю, чи все в мене розпаковано?

— Ти такий організований хлопчик... — відповіла бабуся.

Я кивнув і пішов у дім сам-один; там скрутив собі цигарку, а потім і кажу їм:

— Піду трохи прогуляюся, — і додав: — Я не тільки організований, я ще й допитливий.

Бабуся, що зосередила всю свою увагу на Ділані, не стала мене затримувати, тож я зробив чималий променад і насмоктався своєї «травички». Коли повернувся, Ділан уже спочивав у ліжку, а на мене в тому наркотичному одурі раптом напала паніка: мені здалося, ніби сам бог засмоктує мене своїм величезним ротом разом із повітрям. Я міцно вчепився у бильця крісла-гойдалки й мовив: «Чхав я на тебе, боже». Але сказав я це лише подумки. А потім мені уявилося, як Ділан у лісі під зливою ковтає багнюку, і я вчепився в гойдалку ще міцніше.

А дідусь і каже до мене:

— В шахи пограємо?

— Ще й як! — відказав я.

Він приніс до вітальні шахівницю й фігури.

-- Настрій у тебе бойовий, Джеккі?

Я подумав і сказав:

— Ще й який!

— Повний вперед, — мовив він.

Ха-ха! Любий дідусю, зі своїм червоним минулим!..

Він розставив фігури на шахівниці.

Мені не подобається, як він навчає мене грати в шахи, бо коли я зроблю хід, він обов'язково питає: «А тепер скажи, чому ти так походиш?» — і я розумію, що схибив. Він каже, що життя — боротьба, а шахи — це життя в мініатюрі. Обережність ніколи не завадить. Супротивник, мовляв, тільки й жде, щоб застукати тебе зненацька. Отож треба пильнувати... А я хочу просто триматися на поверхні й не встрявати ні в які бойовища.

Грав я знехотя. Дідусь поставив мені мало не дитячий мат, а потім захотів показати, як робити оті «чортові вила». Я відповів, що пам'ятаю, як їх робити. Дідусь дуже зрадів. Його заповітна мрія — поставити мат татові, але той з ним нізащо не гратиме.

Той вечір, здавалося, ніколи не скінчиться — так він довго й нудно тягся. Бабуся непокоїлась: їй весь час вчувалося, ніби Ділан кидається уві сні. Вони з дідусем трохи поговорили про сенатора Макговерна та соціальне забезпечення. Дідусів голос звучав лунко, наче в порожньому залі, чи, може, його мова так відлунувала тільки в моїй запамороченій наркотиком голові, яка не спромоглася врятувати мене від «чортових вил». Бабуся певно, відчувала, що зі мною щось негаразд, і спробувала розважити мене фотографіями з їхнього весільного альбому. І все питала, чи пам'ятаю я, як ми дивилися їх останнього разу. А це тільки нагадувало мені про маму. Бабуся, як видно, це помітила й поклала альбом на місце — відчула-таки свою помилку. Я бачив, що їй хотілося поговорити зі мною про маму, але вона тільки зняла окуляри й потерла собі очі.

Дідусь — ні з того, ні з сього — раптом мовив:

— Він ніколи не знав, чого хоче в житті.

Звичайно ж, це про тата. Але навіщо дідусеві таке ляпати, хай навіть тато справді гепнувся в камін і справив прикре враження? Отож я підвівся й заявив:

— Я не залишуся тут ні хвилини, якщо ти казатимеш таке про мого тата.

Очі в дідуса зробилися такі великі, як у пугача,— неначе ніхто ніколи і слова йому наперекір не мовив.

— Я цього не потерплю,— додав я. А тоді, вже аж паруючи, порадив йому засунути собі в гузно королеву чи будь-яку іншу фігуру, на його смак. Потім я дав драла і гримнувся лобом об стіну в коридорі.

Ось який я, не в тім'я битий!

Дідусь гукнув мені навздогін:

— Не бери цього так близько до серця!

Я відповів, що мені треба до туалету. Зайшов туди, привітавшись дорогою із зрадниками в коридорі, і скрутив собі ще одну цигарочку. Ідучи назад, я мало не вклепався, бо зустрів дідуса, але він ні про що не здогадався, а я сховав цигарку і знову гайнув «прогулятись», тобто покурити й заспокоїтись. Ховаючи бичка у жмені, я сказав «хелло!» товстому негрові, що поливав газон: в одній руці шланг, а в другій — бляшанка пива «Курс», до якої він раз у раз прикладався. Мені подумалося: ану ж я повернуся, а вони знайшли мій загашник і схоплять мене «на гарячому», з речовими доказами? Уявивши, як буду викручуватись, я розреготався під вуличним ліхтарем і вдихнув повітря — те саме, яким дихав, коли був тут малою дитиною.

До ліжка я добувся без пригод, лише звалив у темряві якусь лампу. Кімнати тут зовсім маленькі, ще й повні всякого мотлоху. Дорогою до задрипаної «країни снів» я думав про ті часи, коли дідусь вистюював у чергах за хлібом,— про Велику Депресію. Мені ввижалися довгі низки вдягнених у пальта людей, які стояли, притупуючи погами, щоб зігрітись. Потім приснився химерний сон, ніби я граю в шахи з Норманом,— а він же, мабуть, ніколи й не чув про таку гру. Але згодом, годині десь о другій, я прокинувся весь мокрий від поту, хоч сорочку викручуй. Спустився до кухні попити молока, аж глядь — і він там, дідусь Глікс, зовсім як мій тато у нашому «Рожевому Іклі». Сидить і п'є молоко. Ще один з багатьох дорослих, які не можуть спати. Про дітей я вже мовчу. Він, може, був добрячий чолові'яга, поки цей чудовий світ не торохнув дубцем по його бідолашній «червоній» голові. Він підвівся, сутулячись, і налив мені склянку молока. Потім спитав:

— Ти любиш свого тата, правда ж?

У кухні було сутінно. Маленьку лампочку з усіх боків огортала темрява, заповзаючи крізь чорні шибки. Я відповів:

— Для мене він людина номер один.

Я не міг повірити своїм вухам, але дідусь Глікс, що так ненавидить тата, промовив:

— Радий почути це від тебе.

Я міцно стиснув склянку. З біса приємно, що він так каже. По-моєму, дідусь вірить у *сім'ю*.

Він дивився у свою склянку.

Обом нам було трохи ніяково.

Він помив склянки.

У вітальні я почув, як він щось бурмоче, гадаючи, що я досі у коридорі, але то, мабуть, було щось сумне, а такого мені ніколи не хочеться слухати.

Я лежав у ліжку, дивувався, які тут, у Голлівуді, теплі ночі, і рахував назад від десятих тисяч. Цікаво, що буде далі з нами всіма? Я викурив би ще одну цигарочку, але уже провалювався в сон, хоча й опирався йому, марно намагаючись не випустити з рук ту тоненьку ниточку, що веде мене крізь Потік Життя.

Наступного вечора Ділан хотів пограти з ліхтариком, але в єдиному ліхтарику, який тут є, давно сіли батарейки, а крім того — яка гра без головного актора, нашого Знаменитого Тата? Отож довелося нам гаяти голлівудський час у пустопорожньому байдиківанні, якщо не рахувати гри в кульки для бабусі з Діланом та паршивих шахів для мене з дідусем. Зрештою о пів на дев'яту Ділана вклади спати, а близько дев'ятої я ходив до туалету, і коли повертався, то почув якесь шарудіння, зайшов до кімнати, а наш малий стоїть біля вікна. Побачивши мене, він промовив недбалим тоном:

— Гадаю, мені вже час лягати.

Я аж засміявся. Дідусь і бабуся теж сміялися, коли я розповів їм. Надто вже поважно це прозвучало (і де він тільки навчився?): «Гадаю, мені вже час лягати». То була найцікавіша фраза, яку я почув за цілий день.

Того ж таки дня я познайомився з дівчиною на ім'я Міккі, яка живе через вулицю. Вона косила газон у садку. Їй років сімнадцять, і виглядає вона, наче невправна ковзанярка на роликах. Я допоміг їй змашувати косарку, а вона показала мені їхній гараж і почастивала сигаретою. Я сказав, що з більшою охотою курю щось інше, а вона засміялася — і я, мовляв, теж! Отоді я й дістав однеєнку з кишені — а оце бачила? Вона сказала, що то гарне зілля, а я й сам це знаю. Потім ми побалакали про те, звідки я взявся, і вона зайшла в дім і винесла мигдалю в шоколаді фірми Херші, яким вона, напевне, об'їдається, судячи з її прищів. А потім ми сиділи на сонечку в жовтих плетених кріслах і кейфували, утішаючись чудовою голлівудською погодою. Міккі ходить до вечірньої церковної школи, хоча й ненавидить її. Вона хоче стати приватною доглядальницею, бо цим можна заробити добру грошву — адже багаті старі, коли помирають, часто залишають доглядальниці чималу спадщину. Її старша сестра вагітна й розлучилася з чоловіком, а зараз вона спить у домі й кричить уві сні, бо і вдень її мучать кошмари. Від Міккі пахло потом — напружувалася, тягаючи ту косарку. А ще вона може голою рукою вбити бджолу — ляс! Отак — просто на витормту білому круглому столику, ляс! — і немає бджілки.

Уклавши Ділана спати, бабуся згадала про мене й посадила біля себе на канапу, а дідусь тим часом у своєму кабінетику відстукував на машинці якусь нову книжку, і бабуся спробувала завести розмову про маму. До бабусі я завжди почував симпатію, але ось вона показала мені старі, тридцятирічної давності фотографії, і я одразу занервував, аж засмикався. Вона хотіла якнайкраще, і я слухняно кивав їй, але в голові у мене роїлися зовсім інші, потаємні думки. Я попросив бабусю заграли на піаніно. Вона погодилась, і ми навіть пригадали п'єску для

чотирьох рук, яку колись разом розучили. Ця п'єска немов сама лилася крізь мої пальці, хоч вони й не зовсім слухалися мене. Я не сказав бабусі, що іноді практикуюсь у грі, коли залишаюся сам-один у «Рожевому Іклі». Отож ніяке я не «чудо», як вона висловилася. Дідусь вийшов перепочити, і ми зіграли йому ту п'єску. Він дуже тішився: адже вся родина завжди була музикальна. Я розійшовся і, щоб ще дужче вразити старих, розповів їм двійко анекдотів. Обоє добре посміялись, а бабуся сказала: «Ох же й шалапут!» То була дуже мила сцена.

І ось я знову в ліжку, після того як покурив, пускаючи дим у вікно, пригасив бичка й відніс його до туалету, а вони в цей час дивилися у спальні телевізор. Я думав про маму, про те, яка ненависна була татові сама думка звернутися до психіатра, і про те, що ж я все-таки робитиму протягом решти свого препаскудного життя. Мабуть, таки поїду до Європи, сам-один, того літа, як мені стукне шістнадцять. Мені потрібен життєвий досвід.

Півночі мені снилося оте чорне дівчисько з Окленда, Сондра, у своєму спортивному светрі з написом: «Не опирайся бажанню», — і як її потягли до суду за те, що колупнула дешеву крамничку, а може, й універмага, а може, й усі торгові центри. Певно, Сондра таки не робила цього — я хочу сказати, не опиралася своєму бажанню. А потім я прокинувся й запитав себе: чого це мені раптом сниться Сондра, а не хто інший? Я сидів у місячному сяйві й згадував місіс Мітчел, Декстерову бабусю, — як вона тоді впала непритомна і як отой хлопець із МУЛу Східної Затоки марно намагався воскресити її «рятівним поцілунком». А потім мені спало на думку, що тато може вмерти у «Рожевому Іклі», похлинувшись власною кров'ю у ліжку або впавши у камін навznak, і тіло його розкладатиметься там довгі тижні. Хто про нього згадає? Містер Фестінджер? А я ж не можу потай утекти від дідуся та бабусі... Зненацька мене охопив справжнісінький жах: я вже мало не чув голос тата, він жалібно кликав мене, а тут ще озвався й мамин голос. Господи, чого тільки не скоїться з людиною гупої ночі, коли весь світ спить!

Остаточнo зважився я наступного ранку, в неділю, коли тато подзвонив нам по телефону, рівно о дев'ятій годині. Дивна річ, але Ділан чомусь не захотів поговорити з ним. Я йому: «Ану йди привітайся з татом», — а Ділан з якоїсь кретинської, одному йому відомої причини відмовився. Я завів його до ванної і просичав: «Або ти зараз же поговориш із татом, або я виб'ю з тебе твій клятий дур». І так здавив йому руки, що, певно, там залишилися сліди від пальців, — словом, повівся не краще за Нормана, але, хоча й шкодую про це, не мав іншої ради. Треба ж було примусити Ділана поговорити з татом: тато б не пережив, якби не почув його голосу. І Ділан вилетів з ванної, як обпечений, підбіг до апарата, схопив трубку й пропищав: «Пливіт, татуню!» Він був у новому костюмчику, якого йому справила бабуся. А потім кинув трубку на підлогу і з плачем побіг до старої — хвалити бога, тато цього, мабуть, уже не чув.

Я так гадаю тому, що він став розповідати мені, як у нього чудово все йде, що він має багато роботи на студії, але є й деякі проблеми. Я спитав, що то за проблеми, а він мені — та так, нічого особливого, усе як завжди. Проте голос у нього звучав не зовсім переконливо. Певно, щось таки сталося не зовсім звичайне. Я подивився на дідуся Глікса — весь набурмосений, схожий на пугача, він сидів у кріслі-гойдалці під проти-

лежною стіною. А на прощання тато сказав мені голосом, яким прощається з телеглядачами: «Коли ходитимеш на руках, згадуй про мене».

Це мене вкололо. Не знаю чому, але справді боляче вкололо і змусило зважитись остаточно. Я зрозумів, де моє місце. Воно поруч із татом. І ніяких запитань.

Я вимкнувся і дав татові попрощатися з бабусею, а сам повів Ділана до його кімнати. Сказав, що не хотів зробити йому боляче, і дав гру під назвою «шістдесят сім автомобілів» — насправді це всього п'ять пластмасових машинок, — а потім сів на своє ліжко обмірковувати, як мені тепер діяти.

Ось як я це зробив. Спочатку гроші — дві двадцятидоларові банкноти з гаманця в бабусиній сумочці; я розважив, що вона не помітить одразу, бо в неї там більше сотні, вона ж у них за скарбника. Потім відмовився від прогулянки до парку з Діланом, сказавши, що почуваю себе втомленим, ще й морозить трохи, — мовляв, прийму аспірин і ляжу полежу. Дідусь із бабусею та Ділан пішли собі, а Незграба Джек залишився сам-один у будиночку в Голлівуді. Він дивився на фотопортрет Доношика на стіні в коридорі й був цілком спокійний. Мій голос по телефону завжди сприймають за жіночий, і взагалі це мені неприємно, але тепер то мій козир. Я продивився розклад рейсів компанії «Ейр Каліфорнія», яка доправила нас сюди, й добре обмірковував, що казати му. Потім набрав номер. Мене спитали, чи не можу я зачекати. Я відповів: «Авшеш». Я намагався говорити, як німкенья з Нью-Йорка, й удав, ніби курю сигарету й всодночас розмовляю з якимось там Гарольдом: «Поглянь, там у кухні фотá не закипає?» Потім мовив у трубку: «Чи є у фас сьогодні рейс до Оклента? Це тля мого фанатцятирічного сина. Чи не знайдеться отне місце, путь ласка?» А той телепень: «Зачекайте, я перевірю через комп'ютер». А я йому: «Покфаптесь, путь ласка, я не хочу фтратати свій час». Касир сказав: «Так, є». А я: «Хо-кей, мі путемо ф аеропорт на тридцят хфилин раніш, у вас ще такі прафила? Фи прафильно записали прісфище?»

Я вже розповідав, що не раз піддурював людей по телефону — наприклад, повідомляв про крадіжку зі зломом, — бо не самих же задніх сальто навчився від тата. Я розважався цим ще в Сірак'юсі.

«Фелике спасибі, — сказав я касирові. — Мі путемо фчасно». Я був дуже задоволений собою, аж раптом касир надовго замовк, а тоді попросив: «Чи не будете ви такі ласкаві повторити прізвище?»

Я почув це і раптом злякався. Треба було на щось наважитись, але я швиденько поклав трубку.

Оце й примусило мене звернутися до Міккі. Вона була вдома, сама — дивилася по телевізору футбольний матч.

— А, привіт! — гукнула вона. — Заходь.

— Знаєш, я вскочив у халепу, — сказав я. — Ти можеш мені допомогти?

— А чом би й ні? — мовила вона.

— Я тобі віддам усе зілля, яке в мене лишилося, якщо ти це зробиш.

Міккі спитала:

— А що саме?

Я розповів, як треба мені зараз бути біля тата, а я застряв тут. Я повинен негайно летіти в Окленд, гроші у мене є, а від неї вимагається тільки зробити замовлення, зіграти мою маму по телефону. Міккі дуже сподобалася така ідея. Ми обговорили план дій, я навчив її, що казати, і вона подзвонила. Був один скрутний момент, коли її попросили назвати свій номер телефону, — вона прикрила рукою трубку і спитала в мене, а я шепнув: «Кажі абиякий!» Вона щось там бовкнула й поклала трубку.

— Усе. Замовлення прийнято.

— Чудово! — вигукнув я. — Зараз матимеш травичку.

Вона сказала:

— Ет, не треба.

— Ні, я хочу, щоб ти взяла, — відповів я, бо розважив, що як вона й передумає покривати мене, то це стримає її від зайвих балачок. Тоді збігав і приніс зілля. Вона сховала його на книжковій полиці за «Серією вершин письменства» і промовила:

— Ше, гляди, по телику тебе побачу.

— Що? — перепитав я.

— Добре пильнуйся.

— Ти не скажеш нікому, 'кей?

Вона трохи зніяковіла і, помовчавши, відповіла:

— Я й сама вже тікала з дому кілька разів.

Це заспокоїло моє сумління, і я пішов собі, а вона залишилась дивлятися битву «Ракет» з «Патріотами». Не сумуй, тату, — я спішу на поміч. Хоч і з покайною головою. Тримайся, твоя кіннота вже близько...

Я вирішив викликати таксі. Вибіг на вулицю до найближчого рогу й запам'ятав номер на будинку посередині сусіднього кварталу. Потім зателефонував і попросив негайно надіслати таксі, а сам мерщій запхав свої речі у велику картату торбу, на якій написано моє ім'я, а на висячій бирці — навіть наша колишня сіракуська адреса. А тоді сів до дідусявого письмового столу, взяв довгого зеленого олівця і старанно написав на жовтому аркуші з бюваря:

«Дорогі дідусь і бабуся!

Не лякайтеся. У мене все гаразд. Сьогодні ввечері я подзвоню вам. Я люблю вас обох.

Ваш онук Джек. Р. С. Гроші з гаманця узяв я. Ми їх, звичайно, повернемо».

Після цього я дременув на вулицю, бо мені тільки й бракувало здибатися з ними, коли вони повертатимуться з парку. Мене обдало холодним потом, бо коли я завернув за ріг, таксі вже стояло там, і водій занепокоєно виглядав з машини у відчинені дверцята. Він зажадав, щоб я показав гроші. Всю дорогу до аеропорту я намагався про щось думати, пробував заговорити з водієм — мовляв, сьогодні гарна погода, — та він не відривав погляду від шосе. Напевне, терпіти не міг таких метикованих патлатих пацанів, і коли б знав, що я в бігах, то обов'язково завіз би мене в поліцію і, висаджуючи, сказав би: «Стоп машина, ти вже прибув, малий...» Всю дорогу я трусився, що він так і зробить.

Щоб приспати можливу підозру, я накинув йому зверху цілого долара. І ось я вже в самому серці Америки (ура!) — у Міжнародному аеропорту Лос-Анджелеса, весь наче обгиджений, чекаючи, що мене от-от накриють, напевне накриють! Але як дуже треба, я можу триматися молодцем, отож я хвацько підхопив свою картату торбу й подався пішки до «Ейр Каліфорнія», бо звелів водієві висадити мене біля «Юнайтед» — на той випадок, коли за мною був «хвіст», або якщо почнуть шукати пізніше. Я продумав усе.

І ось я у залі чекання. Мій план полягав у тому, щоб підбігти на реєстрацію лише за десять хвилин перед вильотом і сказати, що мій матері немає де приткнути машину, а тому: «Будь ласка, дайте скоріше квиток, ось гроші, у вас записане моє прізвище». А ще я скажу, що в Окленді мене зустрічатиме тато.

Я все так і зробив: прослизнув крізь увесь той паршивий контроль, зобразивши на обличчі наївний переляк і показуючи пальцем у бік автостоянки. А багаж у мене такий маленький, що, по-моєму, я цілком можу взяти його з собою як ручну поклажу, о'кей? І контролер-мексіканець у синьому мундирі відповів: «О'кей, вихід номер чотирнадцять», — і я полетів туди, не забувши попередити: «Скажіть мамі, що я чекатиму біля виходу, 'кей?» І він одказав: «Авжеж». Я летів, як вихор, але раптом зупинився: якийсь хлоп'як, дуже схожий на Ділана, залишився сам на рухомій доріжці, геть переляканий, а його матуся, зовсім очманіла, їхала на сусідній доріжці у зворотний бік і верещала: «Зупиніть — там дитина!» Так що довелося мені трохи погратись у Шляхетного Рицаря, а тоді вона сказала: «Спасибі!» — а я: «Нема за що», — і сам поїхав не в той бік, але потім перескочив на потрібну доріжку. А останню перешкоду — індикатор металу в багажі, поставлений для боротьби з повітряним піратством, — я здолав, як герой-переможець. І ось уже сиджу в літаку, справжня тобі цяця, і мною аж милуються стюардеси, з тих яким тільки моргни, і вони вже на все готові. А ми вже готові вирулювати на зліт, і командир літака вибачається за невелику затримку. Ще трохи — і ми, нарешті, летимо...

У небі я так пишався собою, аж мені хотілось бити в барабан. Поруч сидів демобілізований ветеран війни у В'єтнамі і дудлив шотландське віскі. Першу чарку він розлив на підлогу і промовив: «А, розтуди його!» Руки в нього трусилися ще дужче, ніж у мене. А в мене вони тремтіли так, що якби мені справді дали бити в барабан, то я не певен, що не впустив би палички з рук. До речі, звати його Вік, йому десь років з двадцять або двадцять один. На моє прохання він замовив «Криваву Мері» і нишком дав мені склянку, щоб я ковтнув раз-другий. Коли б я не віддав усе своє зілля Міккі, то неодмінно почастував би його, воно йому було просто необхідне. Він запропонував підвезти мене: в аеропорту його чекало найняте авто, а озеро Мерріт — то якраз йому по дорозі до батьківського дому в Уолнат-Кріку, — і я гукнув: «Чудово!». Вік одразу мені сказав: «Ніякий тато тебе не зустрічає». Мене аж холодом пройняло, а він посміхнувся — такий собі жеребчик із русавою щетиною на підборідді та на верхній губі. Мабуть, він спершу поголиться в перукарні, і тільки тоді урочисто стане перед очі своїх старих — такі ото дурні думки промайнули у мене в голові. Я знаю, що полісмени і солдати — то свині, але деякі з них ставилися до мене людському. Вік — один з таких.

Поки він шукав своє найняте авто, я стояв біля обертової стойки

видачі багажу й видивлявся його речі, звіряючи номери на бирках. Його рюкзаки важив цілу тонну, а не міг його навіть підняти і змушений був чекати — просто стояв на варті. Потім ми виїхали на шосе у жалюгідній колимазі марки «вега», яку Вік проклинав усю дорогу, аж поки спинився на нашому перехресті. Він би підкинув мене й під самі ворота, але коли ми під'їздили, я сказав:

— Висади мене краще тут, я хочу зробити старому сюрприз.

Вік пробурмотів, жуучи гумку:

— Ну, друзяко, щастя тобі!

Я помахав йому рукою, і він поїхав, заторохтів геть у свій «везі». Якщо я колись зустріну його ще (чого, мабуть, ніколи не буде), то гукну йому: «Привіт, друзяко!». Він, певно, пам'ятає, як грав у софтбол у моєму віці. Він хоче трудитися «на ниві парків та місць відпочинку» і, гадаю, стане в цьому ділі неабиякою знаменитістю. Не знаю тільки, чи справді чекає на нього та дівчина, що написала йому «силу-силенну листів». Як і завжди, я сумніваюся. Іноді мені здається, що я володію якоюсь надприродною силою передчуття, бо завжди можу сказати, коли людина ось-ось упіймає облизня, а її сподівання загудуть у трубу!

Я постояв трохи на розі зі своєю картатою торбою. Було сонячно, але холодніше, ніж у Голлівуді. А коли я прийшов додому, наше «Рожеве Ікло» виявилось замкненим. Добрі чверть години я заглядав у всі шпари, штовхав двері й вікна, видерся навіть на дах — може, люк відкритий, — і все марно. Лише коли переліз через ворота гаража (ті самі, що стоять перед його дверима й давно вже стали трухлявою декорацією), я виявив, що дверцята з гаража до кухні не замкнені — й, можливо, уже багато років. Я взяв свою торбу, зайшов у дім і сів. Тато не вмер і ніде не гнив, лише розвів страшенний бедлам: повсюди газети, одяг, повні попільнички. Я не став прибирати — не для цього повертався, — і незабаром занудьгував. Бар був порожній, там стояло тільки біле вино, яке я ніколи не полюбляв. У вікно я побачив Декстера, — він разом з Едвардом катався на поламааному синьому велосипеді, — а потім глянув на оранжевий «форд-59» психа Нормана, що так і стояв незайманий на тому самому місці — чисто доісторичний динозавр. Потім я став роздягатися — скидав по одязі в кожній кімнаті, аж поки лишився в самих трусах у татовому «барлозі». Тоді скинув і труси й урочисто розвісив їх у сусідній кімнаті на сітці пінг-понгового стола. В цей час пролунав дзвоник біля входних дверей — може, якийсь хлоп'як збирає по долару на чергову пожертву, — і я сховався в сутінках у вітальні, а потім знайшов маленького червоного блокнота і набрав номер дідуса Глікса в Лос-Анджелесі. Він підняв там трубку, і я промовив, сидючи голим задом на тумбочці:

— Привіт! У мене все о'кей!

— Джеккі, це ти? — заволав він. — Ми так тривожилися!

— Я теж, — відповів я. Я стаю дуже дотепним, коли я голий і в мене мерзне зад.

— Джеккі, де ти? — Я почув, як він кличе бабусю, а потім озвався і її голос: — Джеккі? Джеккі, ріднесенький!

Серце в мене защеміло, бо я зрозумів, як сильно їх налякав.

— Привіт! Зі мною все гаразд, — мовив я.

— Але де ж ти, рідненький?

— Все гаразд. Просто вибрався на невеличку прогулянку. 'Кей?

— Але ж тут нема ні твоєї торби, Джеккі, ні твого одягу...

— Я ж вам кажу, зі мною все гаразд!
— Джеккі, ми повинні знати...
Та я поклав трубку — отаке я казна-що.

Отож я сидів у «Рожевому Іклі», уже трохи наляканий, що такого накоїв. Можливо, тато поїхав на уїк-енд кататися на лижах до Скво-Веллі, але навряд — він же дзвонив ще сьогодні вранці. Скоріше він у Пеггі Едінджер. Надворі спочололо, в домі ставало все холодніше, і я знов пішов по всіх кімнатах, несамохіть починаючи думати, чи не сталося з ним чогось. Одного вечора у вересні він поїхав до Стоктона, на телестудію 13-го каналу — «Дияволо», якого наш телевізор навіть не бере (тато мав там засідати в журі «Конкурсу юних талантів»). Він розповів мені згодом, що, їдучи назад, розвинув на нашому старому «доджі» вісімдесят миль на годину, і раптом посеред шосе виринуло щось ніби купа мотлоху, без ніяких вогнів. Він крутонув кермо, машину занесло й протягло юзом добрих двісті ярдів, а тоді тато звів дух і побіг назад, і виявилось, що то розбита машина, але шофер, мексіканець, стоїть там цілий і неушкоджений, шкребе потилицю і бурмоче: «Не розумію, він же їхала та-а-ак добре...» А може, цього разу на самого тата хтось наїхав або що, і моя збуджена уява малювала страшні картини: він летить до праотців, з пробитими кермовою колонкою грудьми, весь потрошений і роздертий... У мене справді нездорова схильність до кошмарної маячні — це й від спадковості, й від середовища.

Я зовсім засумував і просто лежав і думав. Не знаю чому, згадалося, як у Сірак'юсі ті паршивці в Макдональдів, побачивши моє довге волосся, спитали: «Як ти гадаєш — то хлопчик чи дівчинка?» — а я загорлав їм: «Я хлопчик, я гарний хлопчик!» Вони не оцінили цієї відповіді як належить, але я закарбував її собі в пам'яті як справжній шедевр. Та ось думки мої знов повернулися до моєї останньої пригоди. Коли вже ти збираєшся кудись утекти, то найкраще полетіти літаком. Я порівняв себе з Томом Соїєром, що повернувся додому на власний похорон, а далі все непомітно сплуталося з іншою книжкою — з Геком Фінном, Герцогом і Королем... Одне слово, я задрімав, а уві сні пригадав, як любив, щоб мені на ніч читала мама, а не тато, бо вона робила це так, що я міг давати волю своїй уяві й ніби сам включається в оповідь, а тато надто запальний і грає сам, нікого навколо себе не помічаючи. Мама прагнула, щоб я полюбив прочитану книжку, а тато вбачав в цьому тільки ще одну нагоду, щоб виявити свій сценічний хист. Потім я подумав, що за просто міг би заробити десяток-другий центів в аеропорту, якби підніс комусь валізи. Або походив на руках, як мавпи вуличних акордеоністів, чи зробив кілька задніх сальто, а мій берет, коли б він у мене був, лежав би тим часом на землі й наповнювався монетами. Але найкращим трюком, гідним самого Тома Соїєра, було б повернутися додому і, побачивши, що наш «додж» стоїть на звичному місці, тихенько прокрастися нагору, де тато спав би, замучений кошмарами, й поцілувати його в щоку, а він би посміхнувся уві сні. О, я здатен напускати собі ману цілісінький день!

Попереду мене чекає «великий, широкий і дивовижний світ», як саркастично висловився колись тато. Я таки заснув, а коли прокинувся, була вже дев'ята вечора. На той час я сам уже став телевізійною зір-

кою — давав інтерв'ю. Мене спитали: «Чи правда, що ви тренувалися від раннього дитинства?» — і я скромно кивнув у бік тата, який був тепер моїм менеджером, але стояв поза кадром телекамери. «Ось хто суперзірка!» — мовив я. Прокинувся я від того, що чхнув. І знову чхнув, бо ж лежав голісінький. А внизу я почув тата.

Він підійшов до сходів і гукнув:

— Гей, паскуднику, ану вимітайся звідти!

Я отетерів. Навіть не встиг подумати собі — оце-то вітаннячко!..

— Попереджаю: зараз я викличу поліцію! — гукнув тато.

Я не міг уявити собі, що йому вдарило в голову. Як був, голий, вибіг я на площадку сходів і заволав:

— Це я, тату!

Він побачив мене, і тепер настала його черга геть отетеріти.

— Джеккі... — прошепотів він, мало не втрачаючи тяму.

Я кивнув головою і трохи збентежився, бо раптом згадав, що голий.

Він сперся на стіл у передпокої і спитав:

— А де бабуся з дідусем?

— У Голлівуді.

Його наче громом ударило.

— Не розумію, — промимрив він.

— Піду одягнуся, — сказав я. Повернувся до кімнати й почув, як тато піднімається сходами. Отут я таки перепудився. Ні, годі вже з мене цих Том-Соїєрових витівок.

— Джеккі... Ну, хлопче... — мовив він, заходячи в Діланову кімнату. Я заплутався у власних штанах. Знову чхнув собі в долоню, обтерся шарпеткою й натяг її на ногу.

— Ти вже давно тут, хлопче?

— Кілька годин, — відповів я. — Прилетів літаком.

— То старі знають, де ти?

— Ні! — відказав я й подивився на нього, ніби на дефективну дитину. Боже, і він ще сподівається тримати мене в руках!

— Ну, гляди, — мовив він. — Я все ж таки подзвоню їм.

Я здвигнув плечима й сів на ліжку. Краще змовчати — а то будь-які мої слова обернуться проти мене.

Він обернувся, збираючись йти, потім зупинився і глянув на мене.

— Ти прилетів сам?

У мене затремтіли губи.

— Якого ж чорта... — почав він, а сам стояв переді мною, як тюлень, викинутий з води. На джинсах у нього видніла жовта пляма. Певно, фарбував у Пеггі Едінджер ванну кімнату або що, ми вже робили це якось у себе вдома. Виглядав він так собі — і не змучений, і не щасливий. І з'явився зовсім не розтрощений в аварії, хіба тільки геть ошелешений. Збагнувши, нарешті, в чому річ, він підійшов і погладив мене по голові.

— То ти захотів провідати свого старого татка? — Він обняв мене. — Не згажай на мене, хлопче, — сказав він. — Я сам не знаю, що говорю.

І тоді я заплакав.

— Ой мій Джеккі, Джеккі-Незграбо!.. — Тато сам мало не плакав.

Ми ще довго залишалися в Ділановій кімнаті — я сидів, тато стояв. Потім він сказав:

— Ходімо. Я подзвоню до них.

Ми разом спустилися у темряві наниз. Я промовив:

— До речі, я поцупив у бабусі сорок монет, треба було на квиток.

Він поплескав мене по спині й сказав:

— Якщо в тебе щось лишилося з тих монет, то ходім побенкетуємо.

— Всякому пройді дадуть по морді, — відповів я однією з наших улюблених фраз. Усе було 'кей.

Та ось він сів у вітальні біля телефону й на хвилину замислився, а я сказав:

— Знаєш, піду-но я нагору, прийму душ, поголюся.

Він засміявся, а я хутко вшився, неначе мене таки спіймали на гарячому. Не дуже хотілося мені слухати ту розмову.

І все ж таки я підслухав. Піднявся нагору, пустив душ, але не став під нього, а побіг до татової спальні й зняв трубку з другого апарата. По дорозі спіткнувся у темряві об розпочату бляшанку пива і зробив калюжу біля татового ліжка. Я чув усю розмову, і з язика у мене мало не зірвалося: «Привіт, бабусю, я тебе люблю!» — але я навіть не писнув. А говорилося про те, що я міг би побути в них і довше, а Ділан — так той нехай залишиться з ними ще на тиждень або два. Бабуся сказала, що він — єдиний промінчик у їхньому житті, вони більше нічого на світі не мають, але її просто приголомшила моя втеча. Вона замовкла, а мені здалося, ніби я чую, про що вона думає. Стара зовсім очманіла від того, що я викинув такого фортеля.

Коли вона вибалакалася, тато ще перекинувся кількома словами з дідусем, а я подумки звернувся до мами: «Ну от, я знову відзначився». Тобто я хотів сказати, знову утнув капость, але вона б усе зрозуміла. А потім тато прийшов нагору і застав мене в темряві.

— Там душ біжить, — сказав він.

— А під ним — нікого, — озвався я.

— От шибеник! — Він усміхнувся, а тоді мовив: — Зараз я скажу тобі, що ми вирішили, а ти можеш проголосувати за або проти, 'кей?

— Я все чув, — відповів я, — і голосую за.

— От і гаразд.

Він увімкнув світло, і ми побачили ту перекинуту бляшанку і калюжу пива на підлозі. Я тицьнув туди пальцем:

— Міг би й попередити мене...

Він засміявся:

— Ні, хлопче, то *ти* міг би попередити *мене!*

Отже, я знову в Окленді. Все як при телевізійному повторі. Але того вечора я добряче ухекався — після всього тато влаштував-таки «бенкет», і ми «за круглим столом» обговорили все-все. Коли я лягав спати, то подумки понабав друзяці Вікові щасливої зірки — щоб його чекали в тому Уолнат-Кріку самі радіощі. А потім я спав цілих дванадцять годин. Тато вранці не розбудив мене, але, зрештою, я таки прокинувся сам, і коли спустився вниз, він робив фаршировані яйця. Це його коронна страва, а я прикидаюся, ніби вона мені дуже подобається, отак у нас і ведеться.

— Ти запізнився до школи, — мовив він.

А я відповів:

— Нічого, завтра піду туди завчасу.

Він усміхнувся і сказав:

— Гаразд, їж свої фаршировані яйця.

— А я вже й так нафарширований, — озвався я.

Що не день, я стаю все в'ідливішим. Скільки себе пам'ятаю, ми з татом завжди цим відзначалися — ми ж таки двоє клоунів. І я точно знаю, що головне для мене — це щоб тато був задоволений мною, хай навіть я не завжди задоволений ним. Щоб зробити йому приємність, я ладен стрибати крізь вогняні обручі і, власне, вже стрибав не раз.

— Хочеш проїхатися на студію? — спитав він.

— А ти хочеш, щоб я туди проїхався? — відповів я.

— Ні, — сказав він, — мені й подумати страшно, що ти проїдешся на студію, але я готовий піти на таку жертву і завдяки своїй незмірній великодушності я...

— Гаразд, гаразд, поїду! — заволав я.

— Ні, ні, ти не думай...

— Я їду, я їду...

— Чудово, Джеккі. Якщо ти хочеш...

— Я не хочу.

— О, *будь ласка*.

І таке інше паскудство. Двоє ідіотів. А коли, їдучи у своєму «доджі», затиснуті ремнями безпеки, ми притупували ногами й пританцьовували на сидіннях під ревіння радіо, то виглядали, певне, геть сміховинно, хоч прикидалися, ніби в нас усе чудово. Я думав про маму й про Ділана в Голлівуді й відчував якусь дивну полегкість і водночас глибоку тугу.

У вівторок я теж не пішов до школи — знову відклав на завтра, але тато примусив мене пообіцяти, що в середу вже піду неодмінно. Я обстежив «Монстрову хащу» та всі кущі на задвірку, причому роздражнив клятих доберманів у сусідній садибі. Тоді видерся на найвище, геть замшіле дерево й дивився згори на псів. Вони гарчали й шкірили зуби, а я стояв на мокрій гіллячці й бачив, що на Декстеровому подвір'ї відбувається велике прання. Його затиля сестра Декстерового батька (діда) — та сама, котра приносила нам дитячі харчі на День святих і поки що залишилася в Мітчелів, усім невдоволена, завжди роздратована, і тільки й мріє якнайскоріше повернутися до себе додому. Десь із сім великих сорочок, безліч Декстерових лахів, та ще штани й труси всіх розмірів витяглися довгою низкою під сонцем, яке вже зовсім не гріє. Опівдні я вийшов на вулицю, привітався з нашим китаєм-листоношею Но-си-Сумкою й узяв у нього татові чудо-журнали. Нам ніколи не приносять великої пошти. Перед будинком Мітчелів так і стоїть той кемпер, схожий на катафалк, від якого відірвали ще один шмат алюмінію й закинули на наш паркан. А я блукав, мов неприкаяний. Вічний Жид. Я ж бо й справді наполовину єврей, по матері. Хоч і не почуваю себе євреєм, але битимуся не на життя, а на смерть з кожним, хто скаже, що не терпить євреїв, бо я знаю, що таке газові печі й расова ненависть. Може, дідусеві так сильно й перепало в житті через те, що він єврей, та ще й «червоний».

Це повернуло мої думки на бабусю та дідуса. Як там Ділан? Я навіть грохи пожалкував, що втік.

Я стояв перед нашими ворітьми, коли під'їхали й вийшли із старезного «крайслера» Норманові батьки. Я бадьоро привітався з ними, а вони тільки глянули на мене — химерні, як завжди. Що ж, зрозуміло, звідки воно в нього, оте саме. Пополудні я засів перед телевізором, з'їв цілу банку «Біфароні» — це було аж о пів на п'яту — і зіпсував собі апетит. Але тато не заперечував, щоб ми пообідали пізніше. Отож увечері, о пів на восьму все було якнайкраще, тільки в домі стояла страшенна холоднеча. Мої думки не були зайняті чимось особливим, я нудгував і гортав журнал, аж раптом щось неначе примусило мене звести погляд до дверей веранди, а звідти на мене дивилося оте фосфоричне око. Потім промайнула якась тінь, і з бугенвілеї блиснув промінь світла, і я враз від голови до п'ят вкрився холодним потом. Стій, Незграбо Джек, звелів я собі подумки, не вигадуй всякої чортівні. І щоб довести це самому собі, відважно рушив до дверей: за ними коливалося й шелестіло гілля дерев та кущів, але я встиг помітити, як хтось метнувся в темряві у глибину «Монстрової хащі».

— *Тату!!!* — закричав я на все горло, і він скотився вниз по сходах з намиленою щокою, і коли я побачив його такого здивованого й переляканого, то пробурмотів лише: — Пробач, то я ката злякався.

Ні, такі речі — не для тата. Його вибило з колії. Він став якийсь надломлений, майже хворий. Так ніби йшов у житті прямо й рівно, і раптом під ним розверзлося провалля, і він упав туди й навіть дихнути не може. Звичайно, ми з ним часто жартуємо, сміємося, але іноді я заходжу до його кімнати — а він сидить і дивиться в нікуди. Часом коїться таке, чого я не розумію та й не хочу розуміти. В понеділок увечері ми спробували пограти у хованки з кишеньковим ліхтариком і калатали в ті маленькі дзвоники, яких понавішували колись у кімнатах, щоб паралізована господиня могла подавати сигнали. Я заховався під письмовим столом у татовому «барлозі», а він згори посвітив туди ліхтариком, і тоді я жартома почав видобувати з горла просто-таки монстрівські звуки, а він стрімголов збіг униз, обхопив мене руками, потім, спотикаючись, піднявся до вітальні і всюди увімкнув світло. Він ледве видихнув:

— Джеккі, моє серце... воно вже не моє... воно б'ється, як у монстра.

Так і сказав. Чи ж могло це мене заспокоїти? А тепер він навіть не хоче спуститися сам до «барлогу» чи принести з підвалу припаси, так наче боїться темряви. Він розповідає, що йому вчуваються голоси монстрів з білизняної комірчини: вони скавучать, і шепочуть, і зчиняють там гармидер. Він, певна річ, не збирався признаватись у цьому мені, а розповідав здавленим голосом комусь по телефону, дай боже щоб не своєму шефові. Але тепер я й сам уже мало не чую тих монстрів, а коли поблизу майне якась тінь, у мене кров стигне в жилах. Мені теж починають уживатись і вчуватись усякі страхіття. Це дуже тяжко. Нам треба прийти до тяти. Тато може не присісти ні на хвилику цілий день, буде веселий і безтурботний — сам собою, — але потім його раптом ніби щось торохне, і на обличчя йому насунуть хмари. Я як можу намагаюсь провадити невимущену розмову, але він уже десь далеко...

Декстер аж сторопів, коли побачив, що я повернувся додому, і хо-

див такий білий, немов привида уздрів. Че міг зрозуміти, як це Ділан у Голлівуді, а тато і я тут! Він багато чого не розуміє. Тепер у них живуть його старший брат з дружиною, тобто це означає, що вони — його дядько й тітка. Вони мають два старі й пошарпані автомобілі, «фалькон» і «фольксваген», і щоб «фалькон» завівся, його треба підштовхнути — я сам одного разу допомагав. Декстер сказав, що його так званому братові двадцять шість років, а я спитав, якого віку його дружина, і він відповів, що вона на два роки молодша. А коли я спитав, то скільки ж їй, він довго думав, а тоді випалив — двадцять два! Воно, зрештою, не так уже й дивно, адже Декстерові стукнув тільки восьмий, але ж він не здатен навіть додати сім та чотири, не зможе відняти шість від дев'яти — я сам перевіряв. Він неспроможний виконати найпростішу арифметичну дію; навіть коли ти піднесеш йому відповідь, як на срібному блюдечку, він сидітиме на своєму велосипеді й думатиме, думатиме і казатиме: «Я думаю...» А потім скаже, що він не винний. І справді, він досить кмітливий, принаймні цілком нормальний, отже, причина не в його розумовому коефіцієнті. Я дав йому своє улюблене пророцтво, із тих, що їх друкують на машинці й запікають усередину китайського печива (я їх збираю), і попросив прочитати, а він не зміг, хоч там було написано лише: «Чекай добрих вістей», — а це ж зовсім не важкі слова. Він виричався на папірець, тужився, аж упрів, геть заплутався, щось пробурмотів заїкувато, а тоді порвав його на клапти. Я врзав йому так, аж він гримнувся, ревучи, на тротуар. Скільки то років мине, поки я дістану ще таке пророцтво, якщо взагалі дістану...

Ми з татом дійшли згоди, що мені справді слід поновити нормальні відносини з Підмонтською Експериментальною, я пообіцяв йому й виконав обіцянку. Я досі залишаюся шкільною знаменитістю — адже по телебаченню мене бачили всі, і кожен запитує мене, як там справи у Ділана, а я відповідаю, що він відпочиває в Голлівуді, й вони, вражені, перепитують: «У Голлі-вуді?!» — а я їм на те: а що тут, мовляв, такого? Адже мій дідусь — відомий кіносценарист. Кахи-кахи... Моя люба Каланча, Карен Морріс, спустилася до мене з-понад хмар і запросила на вечірку, яка відбудеться у неї вдома в найближчу п'ятницю. Я відказав, що маю з татом важливу справу, але, можливо, мені пощасть звільнитися, і вона спитала: «То я можу надіятись?». Карен кокетувала зі мною, наче співуха, яку взяли до шоу на півставки, і залишила мені самому вирішувати, як бути.

Господи, яка там у мене важлива справа! Сміх, та й годі! Весь полудень у п'ятницю, після школи, минув для мене у перебиранні лахів, потім я півтори години лежав у гарячій ванні, надяг джинси «Райт Гард» і сорочку-кімоно «карате», зробив собі укладку волосся і взагалі поведився, як інститутка, що збирається на перший бал. Тато робив єхидні зауваження, а я, собі під ніс, посилав його під тридцять три чорти.

Я навмисне з'явився в домі Карен на півгодини пізніше, щоб не так видати своє хвилювання. Вона прикрасила їхню «гамірну кімнату» стрічками, яскравими афішами й мигтючими свічками, а батьків спроварила на двосерійний фільм. У повітрі вчувався якийсь пряний дух, — певне, від свічок, — амій добрий другака Мартін Куолік був уже «готовий». Він раз у раз лагідно бурмотів: «Риба має плавати, а пташка — літати...» — і посміхався так, ніби осягнув усі таємниці всесвіту.

До нас підійшла Карен і спитала: «Будете балдіти?». Я розглянувся навколо себе й мовив: «От здорово!», — а вона засміялася: «Ну, шквар!». Потім пішла змінити бобіну, а я спитав у Мартіна Куоліка: «Ти в цьому щось тягнеш?». А він сказав, для нього це раз плюнути. Ми зареготали, він дав мені в руки паперовий рупор, і я прогудів: «Рибка має плавати, а пташка — літати!». А він сказав, що якраз про це й думав. Повз нас раз за разом проїздила на роликовій дошці Дженні Вільямс, вона була у пурпуровій вельветовій сукні й без ліфчика.

І я вдарив по своєму здоров'ю — з деякою допомогою Мартіна. То було неймовірне пійло. А потім я прихилився до гарячого каміна й чекав, коли Дженні знову пропливе повз нас на тих роликах, щоб кинути їй: «Милуюся тобою, пташко», — як ото у фільмі «Касабланка», якого тато знає буквально напам'ять, — чи просто сказати «Привіт», якщо на більше не стане духу. А вона чогось не з'являлася, не видно було й інших сімох чи вісьмох, які спершу були там. Тепер у «гамірній кімнаті» нас лишилося тільки шестеро. Здається, хтось раніше кликав: «Ану, ходімо рубонем». Я піднявся на другий поверх, знайшов у холодильнику скибу шинки і став їсти. Потішено муркочучи, я накинув оком на бляшанку фруктового соку, наміряючись запити шинку, коли раптом поруч зі мною широко розчинилися двері ванної кімнати, і звідти з'явилася Карен Морріс, власною персоною. Очі в неї були наче скляні, обличчя мокре від поту. Хто її знає, що вона там робила, але, побачивши мене, підійшла й поцілувала, а у мене в роті повно шинки. «Ну, ходімо», — сказала вона. Я мерщій проковтнув шинку і рушив за нею, гадаючи, який ще сюрприз вона має в запасі. Вона повела мене нагору, і там усе стало ясно. «Це кімната ігор», — пояснила Карен. Насправді то виявилася простора темна спальня з величезним надувним матрацом мало не на всю підлогу, і тут засіла майже вся компанія. Вони хихотили й балділи, вовтузячись на матраці. Карен оголосила: «Я знайшла Джека». Хтось озвався: «Якого ще Джека?». А я відповів: «Такого, що хоче погратися в доктора». Це їм сподобалося. Хтось ще сказав: «То піднімайся на борт». Що я й зробив із радістю, здійнявши хвилі на матраці, а за мною і Карен. Тут годі було ворухнутися, щоб когось не лапнути. Я гладив волосся якійсь дівчині, і це було дуже приємно, аж раптом виявилось, що то Мартін Куолік. Очі помалу звикли до темряви, і я поклав руку на стегно Карен, потім посунув її вище... Хтось неподалік од нас сміявся, а я, геть запаморочений, казав собі: нехай це станеться просто тут, хай я втрачу свою дорогоцінну невинність на надувному матраці серед вечіркового кагалу — воно все-таки краще, ніж із повією, як було в тата, він це зробив у сімнадцять років, — сам розповів мені, коли я раптом його спитав. Я вже почав перехиляти Карен на спину, коли розчинилися двері й по очах різнуло світло.

Хтось поряд мене гукнув:

— Гей там, ану вирубіть світло!

— Що тут діється? — почувся голос дорослого чоловіка.

І тут усі стали гарячково розплутуватися, наче розбурканий восьминіг. Карен перекотилася через край матраца, просто на підлогу, і тоді чиясь рука підняла мене за штани і скинула з матраца. Містер Морріс так стусонув мене по плечу, що я аж закрутився на місці, упав на кошик для паперів і поламав його.

— Оце такі ви леді та джентльмени! — сказав містер Морріс.

Вигляд у нього був аж ніяк не веселий. Карен не заплакала, лише

спохмурніла й насупилась, але в коридорі хтось плакав. Я врешті спромігся звестись на ноги. Плече дуже боліло. Потім ми усі жужмом покатилися вниз по сходах. Мартін Куолік шепнув мені: «Здається, вечірці край...» Ми пройшли з ним перші два квартали разом, під крижаним дощем. Він розповів мені ще двійко свіжих анекдотів із свого запасу, і ми попрощалися. Я дійшов уже до самого дому, коли помітив, що немає мого гаманця. Аж задубів з переляку і кажу собі: «Боже ж ти мій!» — а тоді аж закрутився на місці в розпачі. Оце йолоп! Кинувся був бігти назад, але одразу ж утямив, що це буде зовсім по-дурному — адже там написане моє прізвище, то треба просто зачекати. Роздумавай навіть телефонувати. Карен сама, може, подзвонить мені або принесе його в понеділок до школи. Отака вийшла історія, що замість невинності я позбувся гаманця.

32

Телефон дзвонив раз за разом. Я знімав трубку, а там — мовчок. Я вже почав звикати. Та цього разу в трубці клацнуло, і чийсь глибокий, густий голос промовив: «Ну, ну». Потім знову клацнуло — і все. Ті штукарі ніколи не вгамовуються. Тепер на зміну сезонів рекордних атмосферних опадів прийшла рекордна хвиля холоду. В «Рожевому Іклі» стало не дуже приємно жити, бо камін, збудований 1921 року, замалий як на таку холоднечу, і я змушений сидіти біля електрообігрівача, що його тато купив у магазині «Сірс», і чекати, коли знову зазвонить телефон. Узагалі тут почали діятися підозрілі речі. На кришці нашої пральної машини звідкись з'явилися труси від синього жіночого купальника, і тато не вірить, що я про це нічого не знаю, а я — що він до цього непричетний. Нам ще тільки бракувало взаємної недовіри. Але жоден з нас не міг уявити, щоб сині жіночі труси раптом виникли самі собою. Вони дуже старі й не модні, — аж ніяк не бікіні, — до того ж досить брудні...

Весь час якісь безглуздя. У суботу пополудні, коли тато був на студії, я, наспівуючи, зайшов до будинку, а там у кімнаті сидить Декстер і розмовляє по нашому телефону. Він миттю кинув трубку.

— Що ти тут робиш? — спитав я.

— Нічого, — відповів він. А потім став походжати по кімнаті в тих своїх шкарбанах — шльоп, шльоп по підлозі. Я звелів йому, щоб перестав човгати, а він мені:

— Ти нічого не розумієш.

Я дав йому добрячого стусана, а він як загорлає:

— Твій тато сказав, я можу приходити сюди, коли схочу! І дав мені ключа. Бачиш? — І показав мені ключ, тицьнув його мені під самий ніс.

Я розгубився.

— Коли ти поїхав у Голлівуд, ми тут з ним чудово ладнали! — Декстер кричав дуже голосно. — Він, може, всиновить мене, от!

— Він так сказав?

Декстер сів на нижню сходинку — чисто тобі хазяїн! — примружив одне око, а друге втупив у червоний скляний «символ миру», що його тато підвісив до стелі.

— Бах! — мовив він, націливши туди пальця, мов дуло револьвера.

— Він так сказав?

— Бах! — повторив Декстер.

Задзвонив телефон. Я глянув туди, потім на Декстера. Дзвінок пролунав ще двічі.

— Ну, ти підійдеш до телефону? — озвався Декстер.

— А чом не ти? — спитав я.

— Це не мій телефон.

Тоді я підійшов до апарата, підняв трубку і загорлав із злістю:

— Ну, кажіть же щось!

То була Карен Морріс, вона знайшла мій гаманець.

Я змусив себе заспокоїтись і говорити спокійно. Вона сказала стишеним голосом, що перенесла телефон до іншої кімнати і що у них зараз таке робиться — вийти з дому їй не можна ніяк, але вона віддасть мені гаманця в школі. Сказала, що її батько витяг з гаманця «оту гумову штучку», а я й забув про неї: та гума пролежала там, певно, цілий рік, я роздобув її давно-давно, ще в Сірак'юсі, вона, мабуть, уже й запліснявіла. Я тяжко зітхнув і порадив Карен тримати хвіст пістолетом, мовляв, поговоримо ще у школі. Потім я виштовхав Декстера з дому. Він став грюкати ногами в двері, і не пробував я нагорі й двох хвилин, як він знову зайшов до будинку, бо мав ключа, якого дав йому тато.

Того вечора, за обідом, я заявив татові, що йому доведеться вибирати між мною і Декстером. З мого боку це було паскудство, але інакше я не міг. Тато дуже зніяковів, проте не сказав усієї правди, а став напускати мені туману про те, скільки вже лиха випало на Декстерову долю і що хтось же має вділити йому хоч трохи ласки й любові, бо ж батьки від нього відмовилися, бабуся вмерла, а дідусь ще не прийшов до тяти після цього.

— 'Кей, але не треба було давати йому ключа, — сказав я.

Тато розповів, що одного дня, коли я і Ділан були в Голлівуді, він ішов додому й зустрів Декстера, змерзлого і геть мокрого, а їхній дім був замкнений. Тим-то тато й дав йому ключа — на всякий такий випадок. Може, так воно й справді було, і коли ми їли біфштекси, я раптом подумав, що ті чотири дні, коли обидва його сини поїхали від нього, мали бути для гата днями найтяжчої самотності, справжнім лихом, і він, певно, почував себе зовсім пропашим, може, навіть був на краю самогубства, отож і вхопився за Декстера, як за рятівну соломинку.

— Ти хочеш його всиновити? — спитав я.

Тато сумно всміхнувся.

— Ні, Джеккі, я не збираюся всиновляти Декстера.

— А він каже, що збирається.

Тато тільки зітхнув.

І цей випадок якимось дивним чином пов'язався в моїй голові з наміром украсти нашу машину. Власне, не украсти, а, сказати б, ненадовго позичити. Колись тато трохи навчав мене і дозволяв вести машину кілька миль по околицях Пойнт-Рейеса й на горбах поблизу Окленда, а сам сидів поруч, як інструктор. Я тоді був у захваті. Так от, у неділю, після того як він добре «заправився» і подивився матч «Рейдерів» у Сан-Дієго, його потягло на сон, і він мовив: «Я піду подрімаю трошки — 'кей, Джеккі?» Я знаю те «трошки» — даватиме хропака години зо три, не менше. Сказав йому «'кей», зачекав, доки почулося хропіння, прихопив із собою жовту поролонову подушечку, що її звичайно підкладають під Ділана, коли той сідає їсти, а також берет — прикрити

собі верхню частину обличчя — і лишив записку: «Тату, я поїхав трохи провітритися. Скоро повернуся. Незграба Джек». Ішов густий холодний дощ, так що, незважаючи на «двірники» та дашок над переднім склом, видимість все одно була б погана, отож я не боявся, що мене зупинять; а на випадок, коли б довелося під'їхати близько до тротуару, позапинав віконця завісками (одне слово, місце водія замаскував залізною), і тільки після цього дав задній хід поміж старим кемпером містера Мітчела й навіки заснулим Нормановим «форд-бердом». Так почалася моя пригода в нашому «доджі». Я їхав дуже обережно, на повну катушку ввімкнувши радіо, з якого линули якісь «ліричні мелодії». Так і їхав — тум-тум-те-тум-те,— на все мені було начхати, достоту Перший-Автозłodий-на-всю-Америку!

Перше зіткнення із законом у мене мало не відбулося на Гранд-авеню, де стоїть один з постів транспортної інспекції, але, на щастя, я помітив його вчасно і мерщій підкотив до стоянки біля універсаму — якраз там, де тато мав нещодавно маленьку аварію. Від страху мені аж дух забило, але все якось обійшлося. Поки я чекав, коли одна машина звільнить місце, вона від'їхала надто далеко й зачепила ззаду іншу, що там стояла. — зачепила ледь-ледь, та в тій машині сиділа жінка, вона гучно сигналила, а водій першої — великого старого «б'юїка» — проїхав ще футів із шість і аж тоді зупинився. Я незграбно втиснувся на його місце, виліз із машини і трохи одійшов, роздивляючись, чи не помітили «фараони» мого незаконного повороту. І тут мене зацікавила суперечка біля сусідньої машини. Та жінка, яка щойно сигналила (вона була біла), вийшла з машини й сказала:

— Я сиджу собі, читаю листа, а ви раптом наїхали на мою машину.
Водій «б'юїка» (негр, та ще й дуже старий) збентежено виправдовувався:

— Нє наїздив я на вашу машину, я завжди дивлюся, коли задкую...

Жінка була тендітна — про неї, мабуть, можна б сказати «мініатюрна» чи там «витончена», — і вона промовила лагідним тоном, злегка хитаючи головою:

— Вибачте, будь ласка, але ж я відчула поштовх.

Старий негр оглянув крило її машини. Воно було неушкоджене: певно, він зачепив тільки бампер, — але таки зачепив, я сам бачив, як машину хитнуло. Він сказав:

— Ваша машина зовсім ціла, я проїхав од вашої машини аж так далеко. — І розвів руки на добрих два фути.

А вона, та жінка, теж подивилася на крило й теж не побачила ніяких подрпин.

— Так, справді, пошкоджень ніби немає, — погодилася вона.

А старий раптом геть розсердився (а тут же ще й дощ!) і гукнув, наче звертаючись до всього світу:

— А хай їй абиш-шо, я й близько до неї не під'їздив, а ці скажені люди завжди тебе вилають!

Він ще кілька разів повторив оте своє «абиш-шо», а тоді нарешті заліз до «б'юїка». А та жінка стояла ні в сих, ні в тих, хоча й мала рацію, і я б таки виступив на її захист, якби не три речі: по-перше, її машина в повному порядку; по-друге, — то ж усе-таки негр; а по-третє (і головне), я автозłodій, і моїм словам ніхто не повірить, скоріше доведеться виправдовуватись мені самому. Тому я й далі тинявся коло

стоянки, аж поки все ущухло. Тільки дощ не вщухав, і я вже весь змок. Тоді, зрештою, сів за кермо і обережно вирюлив на дорогу, щоб продовжити свою веселу прогулянку.

Наступна пригода сталася через двадцять хвилин — після того як я вже об'їхав озеро Мерріт, піднявся на Бродвей і перетнув Коледж-авеню в напрямку Берклі, де збирався купити цигаркового паперу «Zig-Zag». Я побачив ту пташку при дорозі під рясним дощем: вона піднесла руку, голосуючи до машин. Вона була вагітна, добре вже вагітна, у чорному плащі-накидці без каптура, так що її біляве волосся геть змгло. Тому я зупинився.

Вона залізла в машину й сповнила її духом мокрої дівчини. Йї і справді було років із дев'ятнадцять.

— От спасибі! — мовила вона.

— Куди вам? — запитав я.

Вона раптом глянула на мене й мовила:

— Ой, хлопче, та ти ж зовсім пацан!

Я зиркнув на неї. Оце, думаю, вскочив! А вона й каже:

— Керуй прямо. Це біля Вулсі, я покажу.

— 'Кей,— відповів я.

— Яка гарна машина,— зауважила вона й поклала руку на передній щиток. Мене наче голкою штрикнув червоний застережний сигнал на приладовій панелі: «Застебніть ремені!» — але я не міг попросити її про це, бо вона була з таким животом, що ремінь, мабуть, виявився б закоротким.

— Ти її екрав? — спитала вона.

— Це машина мого тата,— відказав я.

— А-а...

Ми їхали собі далі.

— Це чудово, що ти мене підібрав,— сказала вона.— Я вже зовсім потопала. Пробач, що я назвала тебе пацаном.

— Пусте,— озвався я.— Ви корову назвали короною.

— Любчику мій! — засміялась вона.— Яка ж ти корова?

Я теж засміявся. Тепер стало зовсім 'кей. Ми розуміли одне одного. Я вже хотів був спитати, чи не зупинитися нам біля мотелю й не замовити молочний коктейль або ще якусь таку погань, але вона сказала, що страшенно втомилася: вона вже на десятому місяці, дитина мала з'явитися ще на День усіх святих. Тоді показала мені, де починається Вулсі, але через зливу, та ще тепер і з градом, видимість була зовсім ніяка. Потім дівчина сказала, що вона — Білосніжка й живе разом із сімома гномами. Йї-бо правда — в одному домі семеро хлопців і вона. Розповіла, що всі вони — пречудові хлопці, вона куховарить для них, а ті готуються відзначити народження дитини грандіозним бенкетом, і вони накуряться зілля, а один знімає все те кінокамерою. А оце вже Берклі. Вона сказала, що з мого боку дуже мило було підвезти вагітну жінку, і запросила мене на чашку жасминового чаю, та я сказав, що краще поїду. Вона вийшла і захряснула дверцята, я одразу рушив з місця — як останній суперпіжон,— і вона раптом закричала. Виявилося, дверцята защемили полу її чорного плаща, і тепер вона бігла поряд з машиною. Я рвучко натиснув на гальма, і вона впала — якби я мав більше шоферського досвіду, то знав би, що гальмувати слід поступово, а не щось тиснути, мов ідіот, на педалі, та ще й обома ногами. Я вимкнув мотор, мерщій вискочив з машини і оббіг її спереду:

Дівчина лежала і важко дихала. Я відчинив дверцята, висмикнув плащ і допоміг їй зайти до будинку, де були троє «гномів», а насправді — довготелесих хлопців, що розташувалися біля телевізора. Ми розповіли їм усе, вона випила чаю, і за п'ятнадцять хвилин ми вирішили, що все обійшлося. Вона сказала, що сама винна, бо захряснула дверцята, не висмикнувши дощовик, але я-то добре знаю, хто винен насправді. Один із хлопців, Джеффрі, хотів дзвонити до лікарні, але вона сказала — не треба. Потім пішла нагору обмити кров з колін. На плащ їй налипло листя і всякий бруд. А я був такий гречний, що їй самому не вірилось.

Усе те надто вразило мене й відбило охоту продовжувати свою «автозлодійську виправу», і я засмучено повернув додому. Їхав дуже й дуже обережно — боронь боже від «фараонів»! Тато ще не прокинувся, і я подер залишену для нього записку, а потім заліз у ванну. Лежав по вуха у воді й думав, що самогубство — чи не найкращий вихід для мене, аж раптом тато, спотикаючись, заглянув до ванної і спитав:

— Ну, що нового?

33

І ось настав вечір — гідне завершення цього подиву гідного дня. Вечір, коли я мало не схибнувся, зовсім утратив тям.

Першим номером програми був черговий «німий» телефонний дзвінок, а потім ми з татом поїхали влаштувати собі Учту за Давньоанглійським Круглим Столом. А я й забув поправити сидіння в машині, і тато це помітив, отож була мить, коли я трохи розгубився, та, зрештою, я все ж таки не залишив там тієї паршивої поролонової подушечки — я хоч і довершений йолоп, а проте іноді щось кумекаю! Тато дозволив мені замовити «учту» на мій власний смак, і я вибрав оте «Мерлінове чудо» — з грибами, сосисками та маслинами. А потім ми поїхали додому, і скидалося на те, що тато потроху оговтується. Вдома він викурич «цигарочку» («Щоб прочистити мозок!»), ми зіграли три партії в пінг-понг (2 : 1 на мою користь!), а потім повимикали усюди світло й вирішили пограти в нашу улюблену гру з ліхтариком. Тато виконав для мене «Жадання Дракона» — ще один наш улюблений номер, як і Учта за Круглим Столом, — і я стрімголов чкурнув на веранду, рятуючись від променя, що вистрибував, намагаючись упіймати мене. На веранді я мало не вбився, бо забув, що там лежать дрова, що їх тато замовив, коли вдарила холоднеча. Ми тоді майже дві години перетягували дрова з вулиці, де їх скинув ваговоз. Горять вони поганенько, і тато каже, що нажив собі подвійну грижу, поки їх перетяг, хоч я теж допомагав, зате тепер у нас аж два стоси полін. А я про це забув і вривався в них так, що мало не повибивав шибки й не вилетів на вулицю. Тут я й висловився: «А, розтуди тебе!» — і зараз же звідкись долинув татів голос: «Хтось там лається, чи мені вчулося?» Я рятувався, подаючи фальшиві сигнали, — кидав м'ячики від пінг-понга, як ручні гранати, то в ту кімнату, то в ту, щоб збити його зі сліду. Він бурмотів собі під ніс: «Пінг-понг, Кінг-Конг», — як заводна лялька, — а я намагався не захихотіти й не вказати себе якимось інакше. Все було, як у добрі давні часи, я бігав нишком униз і вгору по сходах, і почувався, мов безтурботна дитина. Тато заспав у комірчині: «Заблукав, заблукав я в дрімучому лісі...» — а я знову шмигнув униз, до «барлогу». Дорогою покалатав у дзвіночок, яким багато років тому давала сигнали паралізована господиня, і звідкись згори почув татове «Ох-хо-хо!», що прозвучало, наче з Північного

полюсу (а такі хселодно!), і він задзвонив у свій спальні. А тоді раптом пролунав ще один дзвоник, і я враз закликав, дослухаючись. Тато, там де він був, навіть не міг би його почути. Я знову дзеленькнув у свій, тато нагорі відгукнувся, а потім — ще хтось. Отже, хтось був у домі, старому й холодному «Рожевому Іклі», де навіть удень температура не сягала вище п'ятнадцяти градусів.

Тут було ще холодніше, ніж у підвалі, а тепер я ще й похолов від жаху. Спершу я почав був заспокоювати себе: мовляв, то мені знову щось причулося, — а проте знав, що це не так. У нашому огорнутому темрявою будинку було троє людей. Тоді я сказав собі — це, певно, не хто інший, як Декстер, він же тепер має власного ключа і такі любить подзеленчати в дзвіночки. Я затамував віддих. Прослизнув униз повз топку, яку того дня приходив перевіряти пожежник, а тоді повернув до підвалу. Раптом тато скрикнув, потім запала тиша, і лише тьмяний відсвіт мигтів на стіні коридора — мені його було добре видно. Я почує, що нагорі розмовляють. Мені захотілося сховатись у купі сміття за топкою, де, як каже тато, хоч мерців ховай, але мене все дужче морозило, і я чув: там такі розмовляють, розмовляють пошепки. То не був витвір моєї уяви. Розмовляли насправді.

Я мало не врізав дуба просто на місці, коли тато страшно закричав. Перед тим він сказав: «Тепер усе гаразд», — а потім: «Сподіваюся, все буде гаразд», — і тоді сталося щось безглузде, кошмарне: тато зойкнув не своїм голосом. Ви б одразу сказали, що то вже не схоже ні на який «жаховик», — то був справжнісінький, живий крик болю. Я почув важкі кроки й човгання, щось там упало в темряві, а я залишався, мов у пастці, біля дверей «барлогу». Витягши перед собою руки, я трусився, мов осиковий листок. Мене занудило, а сходи наді мною ще гули від того важкого падіння, і я почув, як затріщало дерево — то повалилися більші сходи. Тато проломив їх своїм тілом. А потім він закричав знову — то був зойк болю, але чомусь схожий на Тарзанів мисливський поклик. Ні, для такого лайна, як Тарзан, це надто моторошно — то було не кіно і не кінець світу, то був нестерпний біль. Тато зойкнув знову — здавалося, після такого крику людина вже ніколи не зможе нормально жити. Я кинувся до дверей з підвалу, що виходять у «Монстрову хашу», відкинув зашіпку й хотів уже тікати в зарості плюща та повзучих чагарів, але мене зупинив ще один крик тата — він збудив би й мертвого. Там коїлося щось жахливе, і той крик перевернув мені все путро. Я вже не міг тікати, не міг бути боягузом і покинути його напризволяще, коли я потрібен йому, — адже я приїхав сюди тільки заради цього! Я згадав про поліно з нашого стосу дров, те саме, яким ми вигрібали пінг-понгові м'ячики з-під ящика з інструментами. Воно не дуже велике, зручне. Я знайшов його там, де ми його поклали, — на ящику, — й міцно стиснув у руках. Почулося харчання і здушений голос тата, він бурмотів якісь уривки слів. Потім чийсь інший голос промовив: «Ну, ну», — і луна рознесла слова над сходами, а тоді згори до мене стали наблизатися звуки повільної ходи, такої важкої, наче то ступали свинцеві ноги. Я ще міцніше стиснув своє поліно, і в ту мить, коли та мерзенна потвора ступила на підлогу з ліхтариком у руках, який вона забрала в мого тата, я заплющив очі, зробив бейсбольний замах, вклавши у нього всю свою силу, і врізав їй дровенякою просто в пику, і вона гримнула на підлогу, а ліхтарик із брязкотом покотився мені під ноги.

То був тато, весь заюшений кров'ю. Я впізнав його, коли розплю-

щив очі,— і мій глузд понесло кудись зі швидкістю тисяча миль на годину. То був він, мій бідолашний тато, з геть пошматованим обличчям; він спливав кров'ю. А вгорі на сходах, що ведуть до підвалу, знову пролунав той голос: «Ну, ну...» Я позадкував до ліхтарика і спрямував його вгору, і спочатку не повірив, що то все-таки він, хоча знав давно, що це має статись. Не повірив, бо він мав нову личину. Борода — не така кошлата, як у хіппі, а дуже охайна, підстрижена. Норман. У руці він тримав ножа, яким шойно порізав обличчя моєму татові. Позад мене й піді мною стогнав тато — я стояв однією ногою на його руці.

В моїй голові майнув туманний спогад із давніх-давен,— коли Норман ще тільки полював на Ділана,— про те, як я збирався крикнути, що то я отруїв Шайєна. І ось біля мене лежить у калюжі крові мій тато й тіпається у корчах на холодній підлозі, а Норман спускається сходами, щоб довершити своє чорне діло... Я забрав ногу з татової руки і пригадав, що тоді я збирався воювати з Норманом на відкритому просторі, де у мене була б перевага — я міг би тікати. І тоді був Ділан, а не тато, та ще як же холодно й вогко в цьому підвалі... Я зрозумів, що треба робити, і загорлав до Нормана, не відводячи ліхтарика від його сірого-сірого обличчя:

— В тобі тече кров ніггерів! Твій батько казав моєму татові, що це ваша сімейна таємниця, про неї ніхто не згадує: твоя мати — то не твоя мати! Твоя була *чорна*! — Адже я пам'ятав, як Норман ненавидить негрів.

Норман став як укопаний і занімів. Навіть забув про своє «Ну, ну». — Твій батько *зізнався!* — кричав я. — Твоя мати — нігерка!

Це подіяло. Норман рушив швидше і я теж — до бічних дверей, які відчинив, ще коли тільки мене охопив перший страх. Я зарепетував у холодну темну ніч:

— Норман — ніггер! Норманова мати — *ніггерка!*..

До горла мені підступила нудота, та блювати вже не було коли. Я мчав, мов літак над посадочною доріжкою, весь заплаканий і хворий, такий хворий, неначе мій мозок спливав кров'ю. Норман шкандибав за мною, припадаючи на ту свою кульгаву ногу. Я побачив наше благородне дерево: мокре і вкрите памороззю, воно коливалося у хвилях холодного вітру, якесь несправжнє і таке величезне, як буває тільки уві сні. Я підтягся на нижню гілку й опинився на дошці, яку хтось закріпив там багато років тому. Я не переставав кричати. Тоді оглянувся й побачив його зовсім поруч, з ножом у руці. Я знову загорлав:

— Ніггер! Ніггер! *Nigger!!!*

Я геть збожеволів, і від мого крику прокинулися добермани. Вони зняли несамовитий гвалт — гавкали, завивали, стрибали на паркан. Норман теж поліз на дерево, а я, хоча й промерз до кісток, не кажучи вже про те, що геть очманів, перебрався на вищу гілляку, замшліу й обмерзлу, і не вмовкав ні на мить. Вітер пронизував мене, а я думав тільки про одне — заманити Нормана якомога далі від тата. Намагаючись віддертися на слизьке дерево, Норман урізав собі руку власним ножом і впустив його додолу, а я зрозумів, що тепер він просто схопить мене й задушить голими руками. Тоді я вхопився за верхню гілку і почав підстрибувати, щоб розгойдати гілляку, на якій стояв, і струсити його на землю. Але він тримався міцно. Я глянув униз, і мене знову занудило, а вітер проймав наскрізь, як ото лютневими ночами у Сірак'юсі. Норманові теж було непереливки, але ненависть сильніша за будь-який холод, і Норман поліз до мене, а я був уже на самому кінці гілляки, але наді мною була ще одна, за яку можна вцепитись, якщо я ще не забув акробатської науки тата, що вмирав тепер, спливаючи кров'ю біля дверей свого «барлогу». І я сказав самими очима Норманові: «Йди-но і вбий мене», — і він рвонувся вперед, а я підстрибнув і схивив лівою рукою, а правою все ж учепився. Ніби тисячі голок уп'ялися мені в долоню, та вибирати я вже не міг. А гілка різко сіпнулася від мого стрибка, і Норман гепнувся на доберманів. По-моєму, він мав зламати собі хребет, бо під ним було футів п'ятнадцять-двадцять, та ще й обледенілий косогір. Я вхопився за гілку й лівою рукою, а тоді підтягся вгору. Якийсь сучок мало не проштрикнув мені груди — розпанахав сорочку й подряпав шкіру. Намагаючись утриматися на гілці, я подер собі долоні та ще й ударився об щось обличчям. Я не тямив, що роблю, мною керували тільки інстинкт і страх. Я верещав, як дитина: «Рятуйте! Рятуйте! Рятуйте!». Та це не завадило мені побачити, що Норман, який мав би поламати собі хребет, таки зіп'явся на ноги й зашкунтильгав через подвір'я, а добермани аж саганіли коло нього, гризли йому тіло, дерли і шматували одяг. Уже згодом мені пригадалася та сцена з «Примари», де Прибулець із Космосу впав у сніг, обвішаний псами, і Норман репетував так само, як він, як репетував би кожен, кого живцем з'їдають люті добермани, а він же, мабуть, сподівався упорати всю справу тишком-нишком. Помалу я дістався до стовбура дерева, і в цей час спалахнуло світло в будинку, де живуть власники доберманів, а потім засвітилось і в Міт-

челів. Я зрозумів — допомога близько. Але до тямі ще не прийшов, і коли стрибнув на землю з висоти якихось шістьох футів, то впав на слизьке листя, і ноги мої поїхали кудись під мене; я спробував пом'якшити падіння рукою, але тільки зламав ту руку. Це сталося так швидко, що спочатку я навіть не відчув болю: тільки в очах попливли зелені кола, й усього обдало холодом. Я притиснув до себе зламану руку і, голосно плачучи, побіг у дім, щоб мерщій здоровою рукою набрати по телефону «нуль» — телефоністці, мабуть, здалося, що з нею розмовляє епілептик, — а потім кинувся до дверей відчиняти на дзвінок. То був Декстерів тато-дідусь — містер Мітчел, військово-морський доброволець. Обличчя в нього було вкрай перелякане. Я тільки показав йому вниз ліктем зламаної руки — вона боліла страшенно, — і він знайшов там тата в калюжі крові.

Містер Мітчел уже викликав поліцію — одразу, як почув гвалт, — а тепер увімкнув світло й заходився подавати татові першу допомогу. Він подер на клапті свою сорочку і став перев'язувати рани. Раз у раз він зітхав і приказував: «О господи, о господи...» А я на той час уже майже відключився, хоча єдиним моїм відчуттям було: ніколи більше не засинати, хай навіть проживу і сто років. Після того як містер Мітчел переніс тата на канапу, він зробив із журналів шину й наклав мені на руку. У голові моїй був страшенний шарварок, я місця собі не знаходив, і коли врешті приїхала карета швидкої допомоги і я мав би заспокоїтись, я повівся як останній йолоп — став викрикувати усі найпаскудніші лайливі слова, що їх будь-коли чув... Надто я змерз і переструсився.

Прокинувся я уже в лікарні, у м'якому зелено-блакитному світлі, весь просякнутий ліками та наркозом. І тоді я нарешті прочистив собі мозок — виблював усю гидоту зі своєї голови. Трохи попало й на подушку.

Тато втратив страшенно багато крові, і тепер у нього назавжди залишаться шрами, бо ж довелося накласти йому більш як сорок швів. Мені почепили на руку той паршивий гіпс, але мої справи не дуже серйозні — всього тільки «перелом променевої кістки зап'ястка». Тата допитували в лікарні, і справа «двох Лірі, батька та сина» знову повернулася на шпальти газет як наступний розділ «Жахливої драми Східної Затоки». Коли я ще не зовсім очунав від наркозу, мені примарилося, ніби тато каже: «Я пишаюся тобою, Джеккі-Незграбо, ти діяв так, як я тебе навчав, ти виконав свій обов'язок», — але це бурмотів я сам, у своїй маячні, а тато не міг сказати нічого: надто тяжко він поранений і ще не одійшов після шоку. Та я все одно люблю його, незважаючи ні на що. Він не міг говорити цілих двадцять чотири години, тільки дивився на мене, а йому ще мають робити не одне переливання крові. Колінь я все ж таки переросту ті свої героїчні мрії і сприйматиму життя таким, яке воно є. Неможливо повік залишатися приборкувачем одноколісних велосипедів.

Я був з татом у його палаті, коли подзвонили бабуса з дідусем. Вона спитала: «Чи буде коли-небудь усьому цьому край?», — а я відповів: «Не знаю». Я вибачився за поцуплені сорок доларів, а вона звеліла мені забути про такі дрібниці й поцікавилася, як я одужую і чи мені ще болить. Ділан не підходив до телефону, але з ним усе гаразд, він

веселий і щасливий, і не дай бог йому знати про все це. Потім розмовляли тато й дідусь, а я дивився у вікно на вогні Окленда.

Тато заснув, його обличчя все забинтоване. Я сидів у холі перед телевізором до самого відбою і вів цікаву розмову з хлопцем, у якого на нозі великий нарив, а він його роздушив завчасу. Він показав мені татування, яке йому зробили, коли він був моряком, і я пригадав містера Мітчела, що теж служив у флоті, а це навело мої думки на Декстера. Я згадав про нього, уже коли залишився сам у своїй палаті, — власне, не зовсім сам, бо там лежав ще один хлопчина, після невідкладної операції апендициту, — і в тому зеленаво-блакитному світлі я постановив для себе, що є на світі речі, про які я ніколи не зможу забути, і яких не зможу простити. Ти ба, я заговорив словами дідуса Глікса! Тато сказав би, що то не Декстєрова вина, бо ж Норман мав над ним цілковиту владу й використовував його як свого персонального робота: і для розвідки, і щоб здобути ключа, і для таких паскудних витівок, як оті сині труси від жіночого купальника. І хай навіть Декстерові уже й так перепало від життя багато лиха і, може, колись у ньому й справді виявиться щось людське, але ж він мало не призвів нас усіх до загибелі. Якщо Норман залякав Декстера в наймерзенніший спосіб, то мене він залякав у супернаймерзенніший і міг спалюжити мені все життя, не кажучи вже про Ділана й тата, — я певен, що й так він уже багато в ньому спалюжив. Тому я бажаю Декстерові довгого й *нещасливого* життя, на яке він цілком заслужив. Отак я відчуваю, і не хочу більше нічого пояснювати. Ніби виправдовуватись.

Я знаю більше, ніж мені хотілося б, і про татів «внесок» у цю справу. Тільки згодом довідалися ми, як же все-таки Норманові пощастило зникнути й сховати кінці у воду після того, як він покинув украдений прокатний автомобіль. Він це зробив дорогою до Арізони, а власті не змогли простежити його кривулястий слід, якого Норман, мабуть, і не думав надто заплутувати, бо винахідливим його аж ніяк не назвеш. Але зрештою йому стало тоскно так далеко від батьків, хоч він їх і ненавидить, отож він і повернувся до старого доброго Окленда; а мати й батько люблять його, незважаючи ні на що, бо він їхнє єдине дитя і вони вирішили врятувати його. До того ж він нікого не вбив, тільки покинув Ділана напризволяще. От вони й сховали його вдома. Але одного вечора Норман на мить забув про обережність, і тато побачив його крізь те вікно у вітальні, перед яким висить лампа. А тато перед тим уже зарядився і в припливі бойового духу не подзвонив у поліцію (що на тверезу голову неодмінно зробив би), а помчав туди сам, з нашою паршивою шваброю. Мені здається, його важко за це винуватити, то була природна реакція, та, коли ніхто не відповів на його дзвоник біля парадних дверей, він розбив тією шваброю скло і вдерся до їхнього будинку крізь вікно, і шаленів там, шукаючи Нормана, який на той час уже вшився. Але тато розгулявся не на жарт і перебив та переламав у їхньому домі багато всякої всячини, навіть порцеляну й картини. Я сам користувався тією шваброю не раз, коли прибирав у кухні, а одного разу ми з татом билися швабрами, як на шаблях. Одне слово, мені ясно тільки те, що тато тоді геть здурів. Він не повідомив поліцію навіть і наступного дня, коли вже заспокоївся. А мене тоді не було, я сидів у Голлівуді.

Та коли я з'явився додому — міг же він розповісти мені, хай навіть вважав, що не варто мене даремно лякати. *Повинен був розповісти!*

А все це страшенно розлютило Нормана. Він і так мов скажений пес, а тут тато вломився до їхнього дому та ще й розбив вікно і вчинив п'яний бешкет. Цього Норман стерпіти не міг.

Я б міг дати з цим якусь раду, справді міг би, якби тато мені про це розповів.

Через кілька днів ми обидва вийшли з лікарні і тиждень пробули в Голлівуді. Там не обійшлося без суперечок та прикрих сцен, але тепер ми з татом і Діланом знов у нашому домі в Окленді — ми вже не називаємо його «Рожевим Іклом». Тато написав листа до Сірак'юса, в якому запитував, чи не можна йому повернутися туди на колишню роботу. Бо наїлися ми вже цієї Каліфорнії аж по саму зав'язку. Але відповідь 44-го каналу, як видно, давала мало надії. Я побачив того листа серед пошти й поклав його разом із журналами на обідній стіл, а сам спостерігав, і, коли тато прочитав листа, він зібгав його й кинув у вогонь. А йому не дуже добре ведеться на його 2-му каналі — як він каже, його там тільки «терплять». Часом до нас приходить Пег Едінджер, я не знаю, що б ми робили без неї, вона — просто скарб, але, мабуть, ми вже надто далеко заїхали, щоб вона могла нам допомогти. Довгими зимовими вечорами тато сидить і дивиться у вікно — я бачу його щоразу, як повертаюся зі школи. Я, певно, теж колись виросту й матиму дітей і нароблю у житті дурниць, принаймні не зарікатимуся, що не робитиму їх, — досить і одного разу. Я хочу зберегти той настрій і силу духу, які колись були в тата. Хай там хоч яких помилок він наробив у житті, а все ж таки силу духу мав. І передав її мені. Ось, наприклад, Норман напевне впіймав би мене й убив, коли б не та акробатика, якої навчив мене тато: я просто не втримався б на тій гілляці нашого могутнього дерева. Тато все ж таки неабияка людина. Але він геть розклеївся.

Найпершим з нас оговтається, звісно, Ділан, а це ж його викрали, і він їв багнюку й малонемер під дощем тієї ночі. Але тепер до нього повертається його звична безтурботність. Він не збереже в пам'яті тих моторошних подробиць. Чи, може, збереже? А я так і не втратив невинності — і, мабуть, не втрачу, бо Морріси вже готуються переїздити до Сан-Хосе, і Карен цілі дні проводить біля своєї матусі, а про мене навіть не згадує. Хоч я б залюбки втратив ту паршиву невинність, бо це краще, ніж перелом променевої кістки.

Минуло кілька тижнів після тієї бісової колотнечі, і 5 січня мені вже знімуть гіпс. На різдво Ділан одержав іграшковий гараж і тепер грається з ним цілими днями, а я дістав гітару, на якій помалу вчитимуся грати, коли мся бідолашна рука прийде до норми. Татові я подарував светр-«хомут» рудого кольору за п'ятнадцять доларів. Проте ми у поганій формі. Втратили лінію життя, втратили, і нас понесло за течією. Тато натягає того рудого светра собі на обличчя й дивиться крізь нього телевизор. Тепер він зовсім не п'є і не курить зілля, навіть і не згадує, але це чи не гірше, бо вигляд у нього такий, ніби його хтось отот має торохнути по голові.

Якщо пережите і стало для нього наукою, то віднайти своє колишнє «я» він і досі не може. Так, наче побував на війні. Вряди-годи з нього проглядає давній містер Чудило — це буває здебільшого в іграх, але мені від цього стає ще прикріше, бо тепер він майже постійно містер Хмурило. Я зробив би для нього усе, що в моїй силі, але сили в мене якраз і нема. Я бачу, як у нього сіпається обличчя. Щось запитувати тепер марно — він ніколи не скаже правди. Він бачить, як змінюється

мій настрій, навіть коли я намагаюся злукавити. Це загання його в цілковиту безвихідь. А іноді я говорю казна-що і сам на себе лютую. Він втрачає надію. Він нікому не може дивитись у вічі. А то раптом запропонує щось таке, що тільки дивом дивуєшся. Наприклад, у суботу він надумав поїхати *грати в кеглі*. Мовляв, ми з ним ганятимемо кулі, а Ділан багатиме поруч і спостерігатиме. *В кеглі!*..

Гіпсова пов'язка у мене на лівій руці, а я правша, проте гіпс заважав кожному рухові, хоч я й не збираюся цим виправдовуватись. Посміховисько було з нас у кегельбані, не спортсмени, а чисте горе! Ділан спершу вдавав веселого, хоч насправді йому не було весело; та скоро він занудьгував і тільки плутався у всіх під ногами. Нам би краще було повернутись додому й пограти у пінг-понг, але ми не могли. Ми прагнули бути якомога далі від того дому, хай навіть Норман для нас уже ніяка не загроза, бо полісмени забрали до в'язниці те, що залишилося від нього після доберманів. А проте не можемо ж ми вічно тікати від прикрих спогадів. У Берклі мені на очі потрапив плакат: «*Що принесло вам життя останнім часом?*» Я хотів був показати його татові, але з ним тепер треба бути дуже обережним. Після гри ми пішли в буфет випити коктейлів, і тато згадав про суботній денний кіносеанс, але на нього ми, звичайно, вже запізнилися.

— Джеккі-Незграбо, — сказав тато, — нам треба якось розвіятися.

Я пустив це повз вуха. Він у жахливому стані, а я не можу бити лежачого. Тоді навіщо ж я роблю це мовчки, самими очима, коли знаю, що він усе розуміє? Мені слід би його підтримати. Я взяв участь у конкурсі юних талантів, що сподівався, що голуба стрічка переможця потішить його, але одержав тільки похвальний відгук, а це *не те*. Я весь перетворююся на слух і намагаюся дати йому вибалакатись, коли в нього така потреба. Але там, у буфеті кегельбану, він не озивався, і я мовчки дивився на грудочку льоду на дні пластмасової склянки з коктейлем. Навіть не підводячи очей, я бачив усі ті рубці на його обличчі і розумів, що вже ніколи ми з ним не будемо такими, як раніше, і мене це навіть не тривожило. Власне, тривожило — і навіть дуже! — проте зовсім з іншої причини. Як не хочеться бути дорослим!..

Я сказав:

— Піду до туалету, — і побіг туди, де на дверях намальована чоловіча фігурка, помочився там від злості просто на підлогу й вискочив назад.

— Ходімо, хлопці, звідси, з цього глухого закутня, — сказав тато.

Ділан зажадав цукерку, і ми купили йому м'ятого льодяника біля касового апарата.

У машині тато обернувся до нас — Ділана на задньому сидінні й мене на передньому — і спитав:

— Ви мене любите, як і раніше, чи ні?

Такої паскудної дурниці я вже не міг стерпіти й вибухнув:

— У тебе, мабуть, шкіра стала, як у слона, коли тобі таке лізе в голову!

Він щось промимрив чи то просто зітхнув. Не міг навіть здобутися на іронію, що завжди рятувала нас у скрутних випадках.

Я поглянув у віконце, де, байдужий до нас, минав собі ще один день над Східною затокою, і не сказав більше ні слова. А мені ж хотілося вигукнути: «*Залишаймося пустунами!*». Якби я міг сам обрати напис для свого надгробка, то оце він.

Біля дому ми стали виходити з машини, а тато не любить, коли Ділан замочує собі черевички, ступивши у мокру після дощу траву. Я вийшов, нахилив своє сидіння вперед, і Ділан вистрибнув на газон. А тато як закричить: «*Не треба!*» — аж налякав бідолошного малюка.

Тато вже не володів собою. Він кинувся до Ділана і схопив його на руки, а Ділан теж як зарепетує: «*Не тлеба!*» Ще мить — і він би заплакав. Штовхнув кулачком тата в лице, як часто робить жартома, але цього разу влучив у болючий рубець, і тато ляснув його вільною рукою, а другою притискав до себе. То був не просто легенький шльопанець, а добрячий лящ, і Ділан таки заплакав, голосно й сердито.

— Я ж тільки хотів... — мовив тато до малого, якого так і тримав на руках. — Ти більше не битимеш нікого в обличчя, 'кей?

Ділан не міг відповісти «'кей». Він і далі ревів.

І все через те, що намокли якісь паршиві черевички, що їх ми б миттю перевзули, як тільки зайшли б у дім.

— Татко не хотів тебе скривдити, синочку, він просто непокоївся за тебе... — Але тато стискав Ділана надто сильно.

Ділан відповів, ревучи:

— Татко так не любить...

І тоді тато поставив його на землю, дуже обережно, а сам повалився на мокру траву — повалився так повільно, що можна було встигнути порахувати до десяти

Я не нахилився. Я мовчки стояв біля нього. Потім сказав:

— Устань.

Він лежав горілиць і дивився на мене, кліпаючи очима. А тоді промовив:

— Я пройшов крізь скляні двері. Головою вперед.

Від нього віяло холодом. Рукою він показав на наш будинок і на скляні двері веранди.

Я глянув туди. А потім подивився через вулицю на Норманів дім. І в уяві своїй побачив, як тато проламається крізь скло, наче в кадрі уповільненої кінозйомки, — усе ближче й ближче до мене, а скалки поволі розпливаються на всі боки. Зусиллям волі я відігнав від себе це видиво й побачив тата наяву — жалюгідного, безпорадного, у траві на нашому подвір'ї. Я нахилився й старанно повибирав із татого волосся ті скалки скла, яких не існувало. Тоді сказав йому:

— Здається, всі вибрав.

Він зачекав трохи, потім сів і, нарешті, зіп'явся на ноги.

— Дякую, — мовив він і струсив краплі води зі штанів та рукавів.

Я звів очі догори і сказав подумки: «Господи, допоможи нам. Я вже ситий по зав'язку. Забагато лайна як на одного мене».

Тато знову взяв Ділана на руки, дуже обережно, а Ділан подивився на нього і запитав стурбовано:

— Татко моклий?

Підіймаючись на ганок, тато відповів:

— Еге ж, татко мокрий...

Я поплентав за ними в дім. А сльози — ну, звичайно ж, я не піддамся їм. Я повинен бути мужчиною. Того літа, як мені стукне шістнадцять, я поїду до Європи — то буде мені остання розтака скаутська почесь.